

מחוברים

העלון השבועי מבית עוז והדר - אור לישרים

גליון קפ"ב | פרשת קדושים | תשפ"ד

ירושלים			בני ברק			ניו יורק			לונדון		
בגמ"ח	איאת השבת	כנסת השבת	בגמ"ח	איאת השבת	כנסת השבת	בגמ"ח	איאת השבת	כנסת השבת	בגמ"ח	איאת השבת	כנסת השבת
20:44	20:07	18:50	20:09	20:41	19:43	20:52	21:14	20:24	21:54	21:43	20:24

זמני כניסת ויציאת שבת קודש:

חשיפה: מי אמר למרן הגר"ח מבריסק שהוא חצי חסיד?! | עמ' כ'

סגולה: סגולה גדולה לאריכות ימים ושנים טובות | עמ' ב'

אקטואליה: תליית מודעה במקוה או במטבח בית הכנסת שהמשתמש

בשבת עליו לשלם לאחר השבת | עמ' י"ב

השבוע בגליון:

פנינים חכמים ואמרות נפלאות על פרשת השבוע

פנינים ואמרות

הוראת המהר"ש מבעלזא: כשצריך לנסוע לפיקוח נפש בשבת יסע בבגדי שבת

אֶת שַׁבְּתִי תִשְׁמְרוּ וגו' (יט, ל).

שמעתי שהרב הקדוש רבי שלום מבעלזא צוקלה"ה אמר, שאם מזדמן חלילה ל"ע שמחוייב איש ישראל לחלל שבת, לנסוע עם איזה חולה או ענין אחר, מהראוי שיסע בבגדי שבת.

ובא למסקנא זאת על פי נסיון ממעשה שאירע בגליל שלו.

כי בעיר בעלזא היה חולה מסוכן ל"ע, וצוה הרב הקדוש ז"ל לנסוע עמו ביום שבת קודש לרופא גדול... וצוה הרב הקדוש להמו"ץ שלו שיסע עמו. וכן היה.

כאשר הגיע סמוך לכפר אחד, עמד שם בחוץ איש אחד שהיה דר בהקרטשמי [- בית מזיגה], וכאשר ראה מרחוק שהמו"ץ מבעלזא נוסע, הבין שבודאי טעה בחשבונו, והיום יום ו' או יום א', ולא שבת.

ותיכף רץ לתוך ביתו וחטף את הטישטיכער [- מפות השולחן] מהשולחנות, כדי שלא יכיר המו"ץ שטעה בחשבונו, וסבר שהוא שבת.

וגם צוה לאשתו שתאפה בחפזון בהבאק אויווען [- תנור], ולקח את מקטרתו און ער האט זיך שטארק פארייכערט [- ועישן הרבה], ויצא לחוץ ועמד על פתח ביתו ועישן. הכל כדי שלא ירגיש המו"ץ בטעותו.

כשהגיע המו"ץ לביתו, וראה את האיש,

הטעם שצריך להדר פני זקן, מפני שעברו עליו שבתות הרבה

וְהִדְרַת פְּנֵי זָקֵן וגו' (יט, לב).

בספר עץ הדעת טוב (להרה"ק רבי עוזיאל מיזליש תלמיד המגיד ממעזריטש) על מסכת כתובות בחידושי תורה (קדושים ד"ה והדרת) כתב, כל קרבן כשר רק משמונה ימים כדכתיב (ויקרא כב, כז) שׁוֹר אוֹ קֶשֶׁב אוֹ עֵז כִּי יִגְלַד וְהָיָה שֶׁבַע יָמִים תַּחַת אִמּוֹ וּמִיּוֹם הַשְּׁמִינִי וְהִלָּאָה יִרְצָה לְקַרְבָּן אֲשֶׁר לָהּ, דצריך שתעבור עליו שבת אחד דנכנס

התחיל לצעוק בקול: שבת היום. השיב לו האיש, אונז קענען מיר שוין די שטעטישע חכמות [=] אנו מכירים מכבר את חכמות בני הכרכים].

והתחיל המו"ץ לדבר עמו, עד שהאמינו שהוא שבת.

ומזו המעשה פסק הרב הקדוש הנ"ל [- מרן מהר"ש זי"ע] שילכו בבגדי שבת.

חמדה גנוזה - ח"ב (מערכת המהר"ש מזעלזא זי"ע)

מסר חסידי לפרשת השבוע עמ' כ"ג

פניני אביר יעקב עמ' ו'

ובהיותו בגיל הזה, היה משכים ומעריב לבית המדרש להתפלל שחרית, מנחה, וערבית בצבור. ומספרים, כי פעם אחת בא יהודי אחד מן הכפרים הסמוכים לוולוז'ין, וכשהגיע זמן תפילת שחרית נכנס גם הוא לבית המדרש, כשהוא נושא תחת זרועו את הטלית ואת התפילין יחד עם ה"סידור" שלו. לאחר גמר התפילה, חיפש אותו כפרי את "סידורו" ולא מצא, ולא התחיל לחשוך בזמניקה הקטן, כי הוא גנב את ה"סידור" שלו. שמע זאת אחד מזקני תלמידי החכמים שבבית המדרש ונזף ביהודי הכפרי, ואמר לו: ילד זה הוא שומר תורה ומדקדק במצוות, וחלילה לך מלחשוך בו כי יעבור על "לא תגנוב".

תוך כדי נזיפה לכפרי, פנה הילד בן החמש לתלמיד חכם זה ואמר לו: כמדומני, שגם אם הייתי גונב את ה"סידור", לא הייתי עובר על "לא תגנוב".

הזקן תמה על הילד והסתכל עליו בעיניים זועפות. אבל הילד לא נבהל לא נע ולא זע, ובחיוך קל המשיך את דבריו ואמר: על הפסוק לא תגנוב שב"עשרת הדברות" אומר רש"י מפורש (שמות כ, יג) בגונב נפשות הכתוב מדבר, ואולם גונב חפץ, דבר שבממון אינו עובר על לא תגנוב, אלא על לא תגנובו הנאמר בפרשת קדושים (ויקרא יט, יא) וכמו שפירש רש"י שם: "לא תגנובו", אזהרה לגונב ממון, אבל "לא תגנובו" בעשרת הדברות, אזהרה היא לגונב נפשות...

ויקהל משה

המקטריגים יותר ממלאכי מעלה ומעשרת אלפים נשמות של צדיקים בגן עדן, כי טוב הכל על פי הבשר ודם שהוא למטה על הארץ. והעולם בזה הוא כמו בלייער למורה שעות, אף על פי שהמורה שעות שוה אלפי זהב הכל הולך על ידי אותו הכובד של עופרת ובדיל התלוי למטה.

וכן להיפך חס ושלום, אם בעולם הזה לא ישר בעיני עבודת איש ישראל, בזה מעורר קטרוג גדול למעלה עד אין שיעור, וזה קליפת בלעם לעורר קטרוג על ישראל. אלא צריך לראות שפלות עצמו, ועל ידחי זה ישר חבירו בעיניו.

והיו צדיקים כשהיו יוצאים לשוק ורואים אנשים פשוטים בציצית בארבע כנפות היו רצים לנשקם, כי הם [בעיני עצמם] בחזקת פשוטים "עכ"ל.

ישא ברכה (להרה"ק ממאדזיץ) - בפרשתנו

קדושה לתוכו שיהיה כשר להקרה. ואם בבהמה שלא תעשה שום פעולת מצוה בשבת יכנס קדושתו ע"י עיצומו של יום שבת קודש, מכל שכן שיכנס לתוך ישראל קדושתו בכל שבת, ומשום זה ציוה ה' להדר פני זקן שנכנס בו הרבה קדושות אלקית ע"י רוב השבתות.

[לכאורה לפי דבריו, אף בזקן עם הארץ צריך להדרו ולכבדו, וראה בספר כתב סופר (קדושים ד"ה מפני שיבה) דמצוה לעמוד מפני שיבה 'עם הארץ' ומצוה לעמוד מפני זקן שקנה חכמה, ואם שניהם יתאחדו באיש אחד שזקן וגם קנה חכמה, אינו ניכר אם מכבדו מפני שבא בימים או מפני התורה, וצריך לעשות לו יתירת הכבוד להידור ביותר, וזה פירוש מפני שיבה תקום, ואם הוא זקן שקנה חכמה ג"כ "והדרת", צריך לעשות לו שיהיה ניכר שמכבדו מפני התורה יעו"ש].

פרדס יוסף - בפרשתנו

בין לא תגנוב ללא תגנובו

לא תגנובו (יט, יא). וברש"י אזהרה לגונב ממון, אבל לא תגנובו (שמות כ יג) שבעשרת הדברות, אזהרה לגונב נפשות, דבר הלמד מענינו, דבר שחייבין עליו מיתת בית דין.

מסופר על הגאון רבי שלמה זלמן מוולוז'ין (אחיו של הגר"ח מוולוז'ין) זצ"ל, שחנן אותו ה' מימי ילדותו בכוח זיכרון נפלא ובמוח חריף, שגון ומחודד. כשהיה כבן חמש שנים כבר ידע כמעט בעל פה חמשה חומשי תורה עם פירוש רש"י.

הדן חבירו לכף זכות פועל יותר ממלאכים מליצי עליון

בצדק תשפוט עמיתך (יט, טו). וברש"י הו"ן את חבירך לכף זכות.

א"ז הרה"ק רבי יחזקאל מקאזמיר זצוק"ל אמר בזה הלשון: "מה שיכולין לתקן בעולם הזה להמליץ טוב בעד ישראל, דהיינו לומר שעובד יותר מכפי כחו כל איש ישראל, משבר כח

סגולת השבוע

סגולה גדולה לאריכות ימים ושנים טובות

מפני שיבה תקום והדרת פני זקן ויראת מאלקיך אני ה' (יט, לב).

איתא בספרים הקדושים מי שנוהר מדובר בשעת התפלה היא סגולה גדולה ונפלאה לאריכות ימים ושיבה טובה, ודרשינן שתיבת שיבה ר"ת שתיקה יפה בשעת התפלה.

בענין זה סיפר הגאון הצדיק גאב"ד דעברעצין זצ"ל מח"ס באר משה בשם אביו זצ"ל בעל המליצי אש. מה שאירע אצלו. פעם אחת היה דורש דרשה בפני הצבור, ובתוך הדברים אמר דברי תוכחה על חומר איסור שיחה בביהמ"ס ובביהמ"ד, ואמר רמז בשם הספה"ק כי תיבת שיבה ר"ת שתיקה יפה בשעת התפלה, כלומר בזכות שתיקה בשעת התפלה - יזכה האדם לאריכות ימים ולשיבה טובה.

ויהי ממחרת אחרי דרשת הרב, נעשה רעש גדול בביהמ"ד ותהום העיר כולה, וגופא דעובדא הכי הוי, כי אחד ממתפללי ביהמ"ד חלם לו בלילה ההוא, כי הוא חולה מוטל במטה נוטה למות, ויהי בחלומו והנה הוא מובא לפני ב"ד של מעלה, שמה יושבים כסאות למשפט, לדון אותו אם ימות או יחיה, ונשאו ונתנו בדינו, ויהי בראותו כי כפסע בינו לבין המות, התחיל להתחנן בפניהם הלא צעיר אנכי לימים, ועוד רבות בשנים לפני, ולמה אגווע בקוצר שנים, ויענו ויאמרו לו הרי היום שמעת את דרשת הרב בביהמ"ד, שהזהיר על איסור שיחה בשעת התפלה, ומדוע שמעת ולא לקחת מוסר, ועדיין הנך עומד במדרך ומדבר בשעת התפלה, והרי ידעת וגם שמעת מה שאמר הרב כי שיבה ר"ת שתיקה יפה בשעת התפלה, וכשם שהנוהר בזה זוכה לאריכות ימים ושנים כך ח"ו להיפך, והתנפל לפניך והבטיח וקבל על עצמו שלא ישוב לכסלה עוד, ומהיום והלאה יזהר מאד בקדושת ביהמ"ס, ויהי בבקר ותתפעם רוחו, ויזכור את החלום אשר חלם, ותהום כל העיר לקראתו ומאז והלאה נוהר מאד באיסור שיחה בביהמ"ד. (שי למורא בהקדמה).

את שבתתי תשמרו:

ברכת השבת שליוותה את הנהג מונית,

וכן גם כשנגנב רכבו תוך פחות משעה הוחזר לו הרכב בדרך פלאי:

אותם?! אתה מבין, אין לי פרנסה אחרת, רק האוטו והנסיעות. אתה מכיר את מה שאומרים 'נשבר מטה לחמו'? זה בדיוק מה שקרה לי, רק בהבדל אחד, שנשארתי עם הלחם - עם הבורקס...

אז בקיצור, אני מתקשר לבעל המונית ומספר לו מה שקרה, והוא אומר לי, "אם המפתחות היו בפנים, אף אחד לא ישלם את זה. הכול על הראש שלך".

הגיעה משטרה, לקחו פרטים, ולקחו אותי לתחנה. ישבתי אצלם שלוש רבעי שעה, בלי לדעת למה בעצם אני יושב כאן, ולמה אני מחכה. והנה, נכנס קצין וזוקף את אצבעו כלפי מעלה. "מישהו בשמיים אוהב אותך", אומר לי הקצין. "עשרים שנה שאני כאן, ועוד לא קרה דבר כזה, שתוך שלושת רבעי שעה המכונית חוזרת".

הוא מורה לי לצאת החוצה, ואני רואה את המונית. הכול שלם. הצצתי לפינה נסתרת באוטו שבה החבאתי חמש מאות שקל, וגם הם היו שם. הכול חזר בשלמות! ה' הראה לי שהפרנסה שלי מן השמיים!

הנהג סיים את סיפורו, ואני התרגשתי מאוד מהסיפור הזה. בימי החנוכה, כשנזדמנה לי הזדמנות לחזק יהודים, סיפרתי על הנהג והאוטו שלו, והדגשתי: "אם הקב"ה היה מביא לו כסף בצורה מיוחדת, היה הנהג מבין שפרנסה היא גם מהעבודה וגם מהשמיים; אבל כאשר הקב"ה לקח ממנו את הרכב והחזיר לו אותו, הוא ראה בחוש שכל הפרנסה היא רק משמיים!"

עברו שנתיים מאותה שיחת חיזוק, ואחד מהשומעים דאז פנה אליי וסיפר, שהוא זיהה את הנהג מהסיפור, ופעם הוא נסע איתו ושאל אותו על הסיפור הזה: "תגייד לי", הוא רצה לברר אצלו גם את המסר: "אם הקב"ה היה מביא לך כסף בצורה מיוחדת, לא היית מבין שפרנסה מן השמיים?"

"אני חושב שלא", ענה הנהג, "הייתי חושב שפרנסה יכולה להגיע מכל מיני מקומות. אבל כשה' לקח ממני את האוטו והחזיר לי את האוטו, הוא הראה לי שרק הוא נותן הכול, שהוא יכול לקחת והוא יכול להחזיר, ושכל הפרנסה היא אך

סיימתי את תפילתי בכותל המערבי, וחיפשתי מונית כדי לשוב הביתה. נהג אחד הציע לי לעלות למוניתו, אולם היססתי. השלט שעל המונית סיפר שהיא שייכת לחברה שאינה שומרת שבת. חיכיתי עוד קצת, אבל הזמן התאחר, ולא נותרה לי ברירה. החלטתי לשאול את הנהג ישירות, "אתה שומר שבת?"

ולמרבה הפתעתי הוא ענה: "כן".

נכנסתי למונית, ועם תחילת הנסיעה החל הנהג לגולל את סיפורו: יום אחד נכנס יהודי חרדי למונית שלי. במהלך הנסיעה סיפרתי לו שיש לי חובות: מה-זה חובות, ארבעים אלף שקל! הנוסע ממש הצטער איתי ביחד, ושאל אותי: "אתה עובד בשבת?" חשבתי שהוא מתכוון לשאול אם אני עובד מספיק כדי לשלם את החובות, ואמרת לי "בטח!". אמר לי החרדי, "אל תעבוד בשבת, ותראה שתוכל לשלם את החובות".

בהתחלה לא התייחסתי לדיבורים שלו, אבל החובות לא עזבו אותי. כעבור זמן מה התחלתי לשמור שבת, ואז התברר שזאת באמת ברכה גדולה. אל תשאל אותי איך, אבל עובדה: תוך כמה חודשים סגרתי את כל החוב!

אני ממשיך בעבודה שלי על הכביש, ובאחת הפעמים ביום חמישי בצהריים, אני מסייע יהודי חרדי במונית. במהלך הנסיעה הוא פונה אליי ומבקש, שלא אעלה למונית נוסעת, מפני הצניעות. "לא תפסיד כלום", הוא הרגיע אותי, "פרנסה מן השמיים".

גלגלתי את המילים על לשוני, 'פרנסה מן השמיים'. ישבתי באוטו ועצרתי לפני מעבר הציה. היה לי זמן לחשוב ולדבר עם אלוקים, ואמרת לי, "אבא, תראה לי שפרנסה מן השמיים!" עם כל הלב ביקשתי את זה. רציתי להרגיש שהוא נמצא.

עברו כמה ימים, וביום חמישי אני מקבל מהתחנה הודעה: "מי רוצה לנסוע למוזיאון, להביא בורקס? מי שייסע יקבל גם תשלום וגם בורקס..." לקחתי על עצמי את הנסיעה, ויצאתי לדרך. כשהגעתי למאפייה פתחתי את הדלת של האוטו, השארתי את המפתחות בפנים, ויצאתי לרגע אחד להביא את הבורקס אל תוך האוטו.

חזרתי עם הבורקס למדרכה, ו...שמו שמיים. אין אוטו! גנבו לי את האוטו!!! ורק משמיים!!!
וזה לא האוטו שלי, והוא שווה שבעים אלף שקל! מאיפה אני משלם

(גל' השגחה פרטית)

להוסיף לך תבואתו:

לאחר ארבע עשרה שעות של לימוד רצופות, בא הביתה רעב, ולא היה לו מה להכניס לפיו. לאחר אמירת כמה פרקי תהלים הגיע המלאך המושיע, הסכיתו ושמעו:

למי שמאמין בו בלב שלם.
הכותב, הרב יחיאל הלוי ישראלי זצ"ל, נפטר בשנת תש"ו, מאיר באור יקרות בקתה דלה, אי-שם במרחבי הגלות, בה התגוררו אנשים תמימים וטהורים, שזכו לגדל את בנם לתורה ולמעשים טובים. בהיותו בחור צעיר הוא למד 14 שעות ברציפות, והוא עוד מספר על כך בפשטות מדהימה. יהודי יקר!

לכל אחד מאיתנו היה סבא, אי-שם בעיירה הקטנה, הנידחה, שבלילות החורף הקרים, לאחר יום עבודה קשה ומפרך, היה חובש את מכאוביו, מחטא את פצעי המלכות שהצליפו בו משרתיו של הפריץ, ובצעדים בוטחים פנה לבית המדרש כדי להגות בתורה הקדושה לאור של נר קטן.

או אז, נפתחו בפניו שערי גן עדן. הוא הגה בדבריהם של גדולי האומה. אחז בשולי גלימתם של הגאונים שחיו מאות שנים לפניו וכתבו פירוש על הגמרא, ונפשו לא ידעה שובע. לו היה מציץ מעבר לחלון, היה מבחין בשכניו מן העיירה הסמוכה שנוהגים בדיוק כמוהו. מאות אלפי יהודים, מאות אלפי שלהבות קטנות, המבעירים באישון ליל את אש התורה. עם ישראל חי!

יהודי יקר. כל אדם מישראל יכול להצטרף ולחוות תענוג נפלא זה. אנשי עסקים, סיידים, שופטים, שרברבים, עורכי דין, חנוונים, רואי חשבון, פועלים קשי-יום, אנשי העשירון העליון ואחרים, כולם מתקבצים מידי יום באזורי מגוריהם, יחד שבטי ישראל, ומתוך התרוממות רוח מתנתקים מהעולם החפוז והסוער, ועוסקים בתורת הנצח.

מה רב אשרו של יהודי שבסיום יום עבודה קשה ומפרך הוא מניח לטרדותיו, נכנס לבית המדרש לספוג מאוויר הפסגות הצלול של תורת ה', לרכוש מושגים חדשים, לאגור ידיעות מעניינות וחשובות. בדיוק כמו הסבא שלנו, אי-שם בעיירה הקטנה.

(גליון מאורות הדף היומי)

משפחה נכבדה מבני ברק שערכה סעודת שבע ברכות לאחד מבני המשפחה, בחרה לחלק למוזמנים מזכרת מקורית - צילום מכתב ידו של סב המשפחה, המתאר מעשה מופלא מימי עלומיו, לפני למעלה ממאה שנה. כה כתב:

"ביום שישי אחד, בבוקר השכם, אחרי תפילת שחרית, כשבאתי מבית המדרש הישן עייף ורעב, אחרי ליל "משמר" ארוך של ארבע עשרה שעה, בלילות טבת הארוכים, שלמדנו כולנו בני הישיבה בהתמדה גדולה, ומצאתי לאבא כשהוא עומד ומהרהר, ואמא גם כן עומדת ומודאגת על דבר הכנת שבת.

כאשר ביקשתי מהם לחם ועוד דבר - מה לסעוד את לבי, פרץ ביניהם חיכוך מה. אמא מציעה ללכת לר' אלישע האופה ולקחת בהקפה עוד ליטרות אחדות נוספות על החשבון הישן, ואבא התנגד לזה באמרו, כי החוב כבר מגיע לחמשה עשר רובלים, שזה השיא הכי גדול ולכן הוא מציע אחרת, לקרוא בחשק פרקי תהלים אחדים ולהשליך על ה' יהבהו והוא יכלכלנו.

בלב רעב וחלש נצמדתי אל התהלים. אבא המתיק את הקריאה בניגון מסורתי עתיק המעורר התלהבות, כדי להסיח את דעתי מרעבוני, אבל הלב תובע את שלו, והקיבה דורשת את שלה. אני קורא, ולרגעים אני מפסיק ושואל את אבא מה יהיה?

- חכה בני הנחמד, חכה, ה' הזן ומפרנס כל חי לא יעזבנו.

בתוך כך נפתחה הדלת לרווחה, ור' משה הכפרי מ"בינקון", המשולג בשלג מכף רגלו ועד ראשו, ומקורר זקנו ושפמו עד לקפאון, נכנס בקריאה מהירה "צפרא טבא רבי". אבא, כדרכו, קיבלו בהארט פנים, ויקרבהו אל התנור החם לחמם אותו קצת, וכאשר הוחם מעט, הודיע לאבא בקול רם, כי הביא איתו במגררה שלשה ככרות לחם, שק עם תפוחי אדמה, ועוד תרמיל עם גריסים. בשמעתי זאת התחלתי לרקוד מרוב שמחה על הנס שנעשה לנו במקום הזה, ואבא אמר לי בהתרוממות רוח: הלא אתה רואה יחיאל'קה, כי ה' שולח עזרה

נביאים וכתובים מאירים בבהירות

מחברות כ"ץ

להגדיל תורה ולהאדירה

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66 ובחנויות הספרים המובחרות

הין צדק יהיה לכם:

עלילת הכומר-הנסיעה לצדיק-הבני ברכבת בחזור-במפגש עם השופטים-בבית הכומר - והזינוי המהדהד והרשעת הכומר:

יוסף היה היהודי היחיד בכפר הקטן ברוסיה. את פרנסתו הפיק מפונדק הרבי: "עלה מיד לרכבת הקרובה ושוב לביתך, אך הקפד לקנות כרטיס למחלקה הראשונה".

הרבי הוציא מכיסו כמה שטרות כסף ומסרם לידי יוסף: "נראה שכרטיס במחלקה הראשונה יקר מדיי בעבורך. קח לך כסף וקנה את הכרטיס המבוקש". הרבי בירכו, ויוסף יצא לדרכו. יוסף נכנס אל תאו ברכבת ועמד להתפלל תפילת שחרית. בעת תפילתו טרדו אותו המחשבות על המשפט הצפוי לו. ביקורו אצל הרבי הותיר אותו מבולבל למדיי, שכן הרבי לא יעץ לו מה לעשות. כבי בלתי-נשלט פרץ מעיניו.

כביו ואנחותיו גברו והלכו עד שנשמעו גם בתא הסמוך. אחד משכניו פתח בזהירות את דלת תאו של יוסף, וראה אותו יושב ודמעות זולגות על לחייו. האיש שאל לפשר בכיו ויוסף סיפר לו בתמימות את דבר העלילה והמשפט הנכון לו. בתוך כך נכנסו גם שני חבריו של השכן והאזינו אף הם לדברים. יוסף לא היה יכול לדעת ששלושת האנשים האלה הם השופטים שנשלחו אל הכפר כדי לערוך את משפטו.

ניכר היה מדבריו של יוסף כי אמיתיים וכנים הם. השופטים השתכנעו כי הוא חף מפשע. בבואם אל הכפר פנו היישר אל בית הכומר, וזה שיכן אותם בביתו המרווח. הוא ערך לפניהם סעודה, וכיבד אותם ביי-שרף חזק וטוב. הללו דאגו להשקותו כראוי.

כטוב לבו ביין פתח הכומר את פיו ואמר כי רק יהודי אחד נותר בכפר, וכי גם הוא יעזוב בקרוב. השופטים קרצו לו בעיניהם ויצרו בליבו תחושה כי הם בעלי-בריתו. במהרה גילה להם הכומר כיצד החליף את בקבוק המשקה של היהודי בבקבוק רעל.

בבוא יום המשפט התייצב יוסף באולם. הוא לא זיהה כי השופטים הם האנשים שנסעו עמו ברכבת. השופטים הורו לתביעה להציג את עמדתה. כמה מהכפריים ששהו בפונדק ביום המעשה עלו והעידו על מה שאירע.

כשהגיעה שעתו של הכומר להעיד החל לדבר בארס על רשעותו של היהודי, שניסה כביכול להרעיל את כל יושבי הפונדק. לפתע הסה אותו ראש השופטים ושאל: "האם תוכל לספר לנוכחים את מה שסיפרת לנו בביתך?".

הכומר נרעד, פניו חפו והוא השתתק. ראש השופטים סיפר בעצמו את כל האמת, כפי שסיפר להם הכומר. הכומר המאשים נעשה עכשיו נאשם במוותו של אדם ובעלילת שקר. השופטים חרצו את דינו: הגליה לסיביר ועבודת פרך לשנים רבות. ואילו היהודי הוכרז חף מכל פשע ושב בשמחה לביתו.

(גליון שיחת השבוע)

יוסף היה היהודי היחיד בכפר הקטן ברוסיה. את פרנסתו הפיק מפונדק הרבי: "עלה מיד לרכבת הקרובה ושוב לביתך, אך הקפד לקנות כרטיס למחלקה הראשונה".

הרבי הוציא מכיסו כמה שטרות כסף ומסרם לידי יוסף: "נראה שכרטיס במחלקה הראשונה יקר מדיי בעבורך. קח לך כסף וקנה את הכרטיס המבוקש". הרבי בירכו, ויוסף יצא לדרכו. יוסף נכנס אל תאו ברכבת ועמד להתפלל תפילת שחרית. בעת תפילתו טרדו אותו המחשבות על המשפט הצפוי לו. ביקורו אצל הרבי הותיר אותו מבולבל למדיי, שכן הרבי לא יעץ לו מה לעשות. כבי בלתי-נשלט פרץ מעיניו.

כביו ואנחותיו גברו והלכו עד שנשמעו גם בתא הסמוך. אחד משכניו פתח בזהירות את דלת תאו של יוסף, וראה אותו יושב ודמעות זולגות על לחייו. האיש שאל לפשר בכיו ויוסף סיפר לו בתמימות את דבר העלילה והמשפט הנכון לו. בתוך כך נכנסו גם שני חבריו של השכן והאזינו אף הם לדברים. יוסף לא היה יכול לדעת ששלושת האנשים האלה הם השופטים שנשלחו אל הכפר כדי לערוך את משפטו.

ניכר היה מדבריו של יוסף כי אמיתיים וכנים הם. השופטים השתכנעו כי הוא חף מפשע. בבואם אל הכפר פנו היישר אל בית הכומר, וזה שיכן אותם בביתו המרווח. הוא ערך לפניהם סעודה, וכיבד אותם ביי-שרף חזק וטוב. הללו דאגו להשקותו כראוי.

כטוב לבו ביין פתח הכומר את פיו ואמר כי רק יהודי אחד נותר בכפר, וכי גם הוא יעזוב בקרוב. השופטים קרצו לו בעיניהם ויצרו בליבו תחושה כי הם בעלי-בריתו. במהרה גילה להם הכומר כיצד החליף את בקבוק המשקה של היהודי בבקבוק רעל.

בבוא יום המשפט התייצב יוסף באולם. הוא לא זיהה כי השופטים הם האנשים שנסעו עמו ברכבת. השופטים הורו לתביעה להציג את עמדתה. כמה מהכפריים ששהו בפונדק ביום המעשה עלו והעידו על מה שאירע.

כשהגיעה שעתו של הכומר להעיד החל לדבר בארס על רשעותו של היהודי, שניסה כביכול להרעיל את כל יושבי הפונדק. לפתע הסה אותו ראש השופטים ושאל: "האם תוכל לספר לנוכחים את מה שסיפרת לנו בביתך?".

הכומר נרעד, פניו חפו והוא השתתק. ראש השופטים סיפר בעצמו את כל האמת, כפי שסיפר להם הכומר. הכומר המאשים נעשה עכשיו נאשם במוותו של אדם ובעלילת שקר. השופטים חרצו את דינו: הגליה לסיביר ועבודת פרך לשנים רבות. ואילו היהודי הוכרז חף מכל פשע ושב בשמחה לביתו.

כטוב לבו ביין פתח הכומר את פיו ואמר כי רק יהודי אחד נותר בכפר, וכי גם הוא יעזוב בקרוב. השופטים קרצו לו בעיניהם ויצרו בליבו תחושה כי הם בעלי-בריתו. במהרה גילה להם הכומר כיצד החליף את בקבוק המשקה של היהודי בבקבוק רעל.

בבוא יום המשפט התייצב יוסף באולם. הוא לא זיהה כי השופטים הם האנשים שנסעו עמו ברכבת. השופטים הורו לתביעה להציג את עמדתה. כמה מהכפריים ששהו בפונדק ביום המעשה עלו והעידו על מה שאירע.

כשהגיעה שעתו של הכומר להעיד החל לדבר בארס על רשעותו של היהודי, שניסה כביכול להרעיל את כל יושבי הפונדק. לפתע הסה אותו ראש השופטים ושאל: "האם תוכל לספר לנוכחים את מה שסיפרת לנו בביתך?".

(גליון שיחת השבוע)

ניכר היה מדבריו של יוסף כי אמיתיים וכנים הם. השופטים השתכנעו כי הוא חף מפשע. בבואם אל הכפר פנו היישר אל בית הכומר, וזה שיכן אותם בביתו המרווח. הוא ערך לפניהם סעודה, וכיבד אותם ביי-שרף חזק וטוב. הללו דאגו להשקותו כראוי. כטוב לבו ביין פתח הכומר את פיו ואמר כי רק יהודי אחד נותר בכפר, וכי גם הוא יעזוב בקרוב. השופטים קרצו לו בעיניהם ויצרו בליבו תחושה כי הם בעלי-בריתו. במהרה גילה להם הכומר כיצד החליף את בקבוק המשקה של היהודי בבקבוק רעל. בבוא יום המשפט התייצב יוסף באולם. הוא לא זיהה כי השופטים הם האנשים שנסעו עמו ברכבת. השופטים הורו לתביעה להציג את עמדתה. כמה מהכפריים ששהו בפונדק ביום המעשה עלו והעידו על מה שאירע.

פנינים על הפרשה:

שהוא שרש החיים הנצחיים, ועל ידו יתמקנו עולמות העליונים. וזה דוקא כשיהיה קדוש, ולא נשתנה מקדושה העליונה שעולה לה עתה, שאם לא יהיה קדוש, הרי נתערב בהכלים הטמאים דסטרא אחרא, ואדרבא מתיש כח הקדושה חס ושלום:

דיבור שאינו קדוש מייגע הקדושה

ועל זה נאמר (מלאכי ב יז) הוגעתם ה' בדבריכם, דהינו במקום שהיה ראוי שעל ידי דבריכם אתם בונים עולמות עליונים בקדושה ותעשו הרמת ראש לקדושה, עכשו עשיתם חלישות ויגיעה ועיפות לקדושה, והגברתם לסטרא אחרא. וזהו ה' הוגעתם ה' בדבריכם, בדבריכם ממש שאינם קדושים, שנתעברו בהכלים טמאים כאמור:

דיבור קדוש ממשיך הקדושה

ועל זה אמר דוד המלך עליו השלום (תהלים לד יג-יד) מי האיש החפץ חיים אהב ימים לראות טוב, נצר לשונך מרע ושפתך מדבר מרמה. מזהיר דוד המלך עליו השלום ואומר מי האיש החפץ חיים, דהינו החיים העליונים דקדושה, להמשיכם אליו להאירם עליו, דזהו הנקרא אהב ימים לראות טוב, דהינו שאוהב ימי חייו שנתן לו הקדוש ברוך הוא בעולם הזה, כדי לראות טוב, דהינו שתשרה עליו קדושה העליונה, כדי שיעבד הקדוש ברוך הוא בשלמות, דזהו עקר בריאת האדם לעולם הזה. ואומר, מי שחפץ בדבר הזה, זה הדבר שצריך לשמר ולזהר בו כדי שישגי השגה הזאת שהוא חפץ בה, יצא לשונך מרע, דהינו צריך שידע שהענין הזה של תקון העולמות ובנינם תלוי בדבור האדם היצא מפיו על ידי עסק התורה והתפלות, ועל ידי ברכות המצוות. נמצא הכל תלוי בהכל הפה שהוא רוחני ועולה עד שמגיע לעולמות עליונים ונתקנים על ידו כאמור, ואין הכל הפה יכול לעשות פעולת אלו עד שיהיה הכל קדוש וטהור בלי תערובת הכלים טמאים, לכן צריך שמירה גדולה עד מאד שלא ישנף אותו ערל וטמא. וזהו נצר לשונך מרע ושפתך מדבר מרמה, דהעקר הוא שמירת הכלים שלא יתערבו בהכלים הטמאים:

(שערי תשובה, אות יד)

ע"י ריבוי ותוספת הקדושה זוכים לתורה

במה יזכה נצר את ארחו, לשמר כדברך. בכל לבי דרשתיך אל תשגני ממצותיך (תהלים קיט ט-י). עכשו בא לומר, דהנה למוד התורה וקיום המצוות צריכים יראת שמים וטהרה ונקיזות, שהם דבר רוחני וקדוש, ולא שני שיתחילו על גוף בגוף מלא אספסוף. וכמו שמצינו בקבלת התורה כמה אזהרות הזהיר הקדוש ברוך הוא למשה רבנו עליו השלום שיהיה את ישראל שיקדשו את עצמם כראוי כדי שיהיו ראויים שתחול עליהם התורה, כמו שכתוב (שמות יט י) לך אל העם וקדשתם היום ומחר וכו':

שתיקה מביאה לקדושה

דבר אל כל עדת בני ישראל ואמרת אלהם קדשים תהיו כי קדוש אני ה' אלקיכם (ויקרא יט ב). קדשים תהיו אותיות 'שתיקה דומי', לרמוז דהרוצה להתקדש ירכה בשתיקה מענין דברים בטלים והכלי העולם, שלא יהיו דבריו רק בדברי תורה ותפלה ותוכחות מוסר ויראת ה', שכל המרכה דברים מביא חטא, וסיג לחכמה היא השתיקה, ועל ידי השתיקה תגדל יראת ה' באדם ובא לידי קדושה וטהרה. וזהו קדשים תהיו, שתרבו בשתיקה מחמת מוראי, וכוונת התקדשו, וכיון שתתקדשו תהיו ראויים שאשרה קדשתי בכם, וזהו כי קדוש אני ה' אלקיכם:

(מעגלי צדק אות דל"ח)

תיקון העולמות ובנינם תלוי בדיבור האדם

קדשים תהיו כי קדוש אני ה' אלקיכם (ויקרא יט ב). תשובה ראשי תבות תתעורר בתשובה ותקן שבעה הכלים, לרמוז דעקר תקון האדם תלוי בשמירת פיו, משום דכל עבודות ה' יתברך בפה הם תלויים, שהתורה שהיא עקר כל העולמות תלויה בפה, כמו שכתוב (משלי ד כב) 'כי חיים הם למצאיהם', ואמרו רבותינו זכרונם לברכה (עירובין נד.) אל תקרי 'למצאיהם' אלא 'למוציאיהם' בפה, שהכל הקול שמוציא האדם מפיו הוא רוחני, ויש לו כח לעלות למעלה ולבקע הקיעים, ועולה מעלה מעלה עד שמגיע לעולמות העליונים, ופועל ועושה כל מה שראוי לעשות, והנה צריך שהקול הזה שיש בו כח לעשות פעולות בעולמות העליונים, יהיה זך טהור וקדוש, שאין בו כח לעשות פעולות קדושות בעולמות העליונים עד שתהיה דגמתו, כמו שהם קדושים כך צריך שיהיה הקול קדוש, דאז מצא מין את מינו ונעור, אבל אם הקול פגום חס ושלום, לא די שאין בו כח לתקן, אלא אדרבא הוא מקלקל:

הקדוש יוכל להתדבק בקדושת ה'

ועל זה אמרה התורה (ויקרא יט ב) קדשים תהיו כי קדוש אני ה' אלקיכם, דהינו אם אתם מבקשים ורוצים (להתפסק) [להתדבק] בקדשתי ותחול עליכם, צריכים אתם שתהיו קדושים, דבזה תחול עליכם קדשתי (ת"כ קדושים א). והנה מלת 'קדשים' ראשי תבות קול דבור שלכם יהיו מקדשים. עוד, ראשי תבות שמרו מחשבה דבור יהיו קדושים, לרמוז שבמחשבה והקול שבהם תלויה העבודה, צריך שיהיו קדושים, כדי שיהיו ראויים לעורר קדושה העליונה, שהרי הקדושה העליונה אינה מתעוררת עד שתגיע לה הפעלה ממש המעוררת אותה, והפעלה הוא קול הדבור היוצא מפי האדם, מכיון שהוא רוחני ושרשו מקדושה העליונה שהוא חי וקיים לעד, בזה יש כח ועז ותעצומות לקול הזה לעלות ולבקע רקיעים עד שיגיע למקום שרשו

עצות וסגולות:

עניני תורה (א')

צדקה עם עמלי תורה - הרי זה כסף לכפרה

הכסף שרצית לתת לכפרה, תן אותו לעמלי תורה, וכמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (קה"ר יא א) אם רצית לעשות צדקה, עשה אותה עם עמלי תורה.

(פיתוחי חותם, פרשת כי תשא)

למחזיקי תורה גם יהיה תקומה וקיום לעתיד

הנה נודע דלעתיד לא יש קיום ותקומה כי אם לבעלי תורה (תדבא"ר פ"ה), ולתומכים ביד לומדיה (כתובות קיא:), ולשומעים דברי תורה ומקיימים.

(פיתוחי חותם פרשת וארא, ד"ה והפשתה)

ע"י לימוד התורה מתרבים גם האור והשפע

על ידי עסק התורה לשמה אדם בונה עולמות עליונים למעלה ומקיימם (וזהו ח"א ד:), דעל ידי התורה נברא העולם (שם ח"א ה:), וכשואדם לומדה לשמה גורם על ידי זה שיתקיימו העולמות ויתרבה האור והשפע בעולמות עליונים ותחתונים.

(דורש טוב, דרוש א' לנפטרים)

בכל יום מקבלים את התורה מחדש

ודקדקו הראשונים ז"ל, דכיון דנסח החתימה בלשון הנה שהוא 'נותן התורה', ולא אמר 'אשר נתן' שהוא לשון עבר רק 'נותן' שהוא לשון הנה, מזה משמע דבכל יום ניום הקדוש ברוך הוא נותן חכמה בלב לומדי תורה לשמה לחדש חדושים אמתיים, וכל מה שמחדש האדם נחשב לו כאלו באותו יום קבל תורה מחדש, ולפיכך נהקנה חתימה זו בלשון הנה.

(אלף בינה, אות ב"ת ד)

אין לקב"ה חפץ אלא שיעסקו בתורה

ומה שאמר 'זה סיני מפני אלהים אלהי ישראל', להורות בא דבזה שקפל הקדוש ברוך הוא כל השמים והורידן על הר סיני, דאין להקדוש ברוך הוא חפץ וחשק בכל העולמות שברא כי אם כשיעסקו ישראל בתורה, והראיה דכל השמים קפלן על הר סיני, ללמד דאינו חפץ כי אם במקום זה שהוא מקום תורה וכיוצא בו, וכמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (ברכות ח), אין לו להקדוש ברוך הוא אלא ארבע אמות של הלכה, לפי שבידיעת התורה ידע האדם אלהותו יתברך וקבול על מלכותו.

(דורש טוב, דרוש ב' למתן תורה)

והינו שאמר, מי שמנער מן התורה והמצוות או מנער מן היראה והקדושה, במה יזכה נער את ארחו עד שיזכה להשיג תורתך ומצותיך ולקיים כראוי כהלכתך. וזהו שאמר לשמר כדכרך, והינו להשיגם על אמתתם ולקיים כמתכונתם, כאשר צוית אתה ממש, בלי שום שגגה. ואני יודע בעצמי שגם אני עדין נקרא נער לענין זה, והריני מוכן ומזומן לקבל עלי כל הדברים המועילים להשגה ולקיום זה לעשותם כראוי. והנה הדבר הגדול המועיל לענין זה הוא שלמות הלב כראוי. תחלה, שיעזוב האדם כל מחשבות והרהורים רעים, וגם כן יעזוב כל מחשבות ענייני העולם הזה, כי הבל המה מעשה תענועים, ומתעים האדם מדרך חיים. ויהיה לכו פנוי תמיד לחשב ביראת הבורא ולעין בדברי תורה כדי לידע כל דבר על אמתתו, כי זה כל האדם ועקר ביאתו לעולם, כדי שיטרח להבין דברי תורה על אמתתם ולחדש דבר מתוך דבר, וכמו שכתבו רבותינו ז"ל (ברכות ת). אין לו להקדוש ברוך הוא בעולמו אלא ד' אמות של הלכה:

שאל כיצד יזכה המנוער מן המצוות להשגות התורה

ובא דוד המלך עליו השלום לומר: כל הדרכים המועילים להשגת התורה והמצוות, אני מכיר בהם, והריני מקבל עלי לקיים בכל יום ויום בתוספת מרבה על היום שעבר, ואני מחלה פניך שתעזרני על השגתם וקיומם. ולא יהיה בי שום דבר המעכב מלהשיגם ומלקיים. וזהו אמרו תחלה במה יזכה נער, נער נקרא המנער מן התורה ומן המצוות. וגם מי שיש בידו תורה ומצוות ואין עמיהם יראה וקדושה, עדין נקרא נער שעדין מנער מן התורה והמצוות, כל עוד שלא יקיים ביראה ובקדושה. וכמאמר התנא (אבות פ"ג מ"ז) אם אין חכמה אין יראה, אם אין יראה אין חכמה. ועוד אמר (שם ג ט), כל שיראת חטאו קודמת לחכמתו, חכמתו מתקיימת, וכל שחכמתו קודמת ליראת חטאו, אין חכמתו מתקיימת:

עיקר ביאת האדם לעולם לטרוח להבין דברי תורה על אמתתם

קודם קבלת התורה היו צריכים להוסיף כל יום קדושה יתירה

והנה ראוי להעיר, למה היה הצווי בלשון הזה שהצריך לפרט לו כל יום בפני עצמו באמרו (שם פסוקים י-יא) 'וקדשתם היום ומחר, והיו נכנים ליום השלישי', היה לו לומר 'וקדשתם שלשת ימים'. אלא הכונה לומר, שבכל יום צריך להוסיף קדושה יותר מיום שעבר, ולפיכך אמר להם 'וקדשתם היום', ועוד 'ומחר', צריכים להוסיף קדושה יותר מיום ראשון, ועוד בה שלישיה 'והיו נכנים בקדושה יתרה ליום השלישי'. וכל זה כדי שיהיו ראויים שתחול התורה עליהם, דלא שיך שיהיה דבר קדוש על דבר שאינו קדוש. וכמו שאמר הכתוב (ויקרא יט ב) 'קדשים תהיו כי קדוש אני, הכונה, כיון שאני קדוש, לא שיך קדשתי עליכם אם לא תהיו קדושים (תנחומא קדושים ב-ה). וכמו שכתוב (תהלים לד טו) 'סור מרע וצשה טוב', דלא שיך להתדבק בטוב עד שיסור מרע:

(אלף בינה, תהלים קיט אות ב)

ישועות יעקב
דקה מתורתו של ה'אביר יעקב'
לשמיעת השיעורים 02-803-9999

קו 'מחברים'
שע"י ממלכת התורה עוז והדר
02-803-9999
לשאלות הלכתיות בבית ההוראה הקש 8

הגאון רבי שלמה לוינשטיין שליט"א: במהלך החיים מנסה הקב"ה כל אחד מאתנו בכל מיני ניסיונות, אך המבחן הגדול מכולם הוא - מהו המשקל והעדיפות שאנו נותנים למצוות מול האינטרסים הפרטיים שלנו. הקפדה על שיעור תורה או תפילה במניין, ברכת המזון בכוונה, דקדוק בכשרות מהודרת או צניעות ללא פשרות הם אלו שבסופו של דבר יוציאו אותנו מהמצרים הפרטי שלנו, ויזכו אותנו לחיי עולם הבא.

"אבל תפילת מנחה חשובה לי יותר".
"מנחה תוכל להתפלל מחר ובשבוע הבא, אבל לגרין קארד לא תהיה לך הזדמנות אחרת!" ניסה עורך הדין לנפק את השיקולים ההגיוניים ביותר שהצליח לדלות אל מול התופעה המוזרה שעדיין לא נתקל בה, אבל כשהבחין בנחישותו של הלקוח שלו, הפטיר: "טוב, לך להתפלל. אתה באמת זקוק לעזרה של האלוקים כרגע"... וברצון לרכך מעט את האווירה הוסיף: "אל תשכח להתפלל גם עלי!" הרב בר לב יצא להתפלל, וכשחזר מצא את המשרד נעול. הפגישה הוחמזה.

אכזבה קלה התגנבה לליבו, אחרי הכל הוא הפסיד מקיום המצווה שלו. האומנם לא היתה אפשרות למצוא פינה במשרד ולעמוד בתפילה ביחידות?!... עם זאת לא יכול היה להתעלם מתחושת הסיפוק - הוא עמד בקבלה שלו!

אל עורך הדין שלו הוא לא העז להתקשר... היה זה דווקא עורך הדין שיצר איתו קשר למחרת בבוקר. קולו היה נרגש וחגיגי: "לא תאמין למה שקרה אתמול! כמה דקות אחרי שעזבת את המקום הגיע הסוכן הפדראלי. הוא מיד שאל היכן אתה נמצא. בלית ברירה סיפרתי לו שיצאת להתפלל בבית הכנסת. הוספתי שניסיתי להסביר לך את המשמעות של ביטול הפגישה, אבל אתה התעקשת".

היה רגע ארוך של שתיקה, ואז אמר הסוכן: "אוקי. תזמין את היהודי הזה שוב, וכמה שיותר מהר. אנחנו זקוקים בארצות הברית למורים מן הסוג הזה! אם הוא כל כך נאמן לאמונתו, אין לי ספק שהוא יהיה נאמן לעבודתו!"

עורך הדין היה אחוז התפעלות מן הנס שהיה עד לו, אך הרב יחיאל לא היה מופתע יותר מידי. "מעולם לא ראיתי שאדם השקיע בקדוש ברוך הוא והפסיד!" - אמר לו - "אני רק אחד מתוך רבים שמסרו נפשם על מצווה, וזכו לראות במו עיניהם את הרווח שיצא להם ממנה".

במהלך החיים מנסה הקב"ה כל אחד מאתנו בכל מיני ניסיונות, אך המבחן הגדול מכולם הוא - מהו המשקל והעדיפות שאנו נותנים למצוות מול האינטרסים הפרטיים שלנו. הקפדה על שיעור תורה או תפילה במניין, ברכת המזון בכוונה, דקדוק בכשרות מהודרת או צניעות ללא פשרות הם אלו שבסופו של דבר יוציאו אותנו מהמצרים הפרטי שלנו, ויזכו אותנו לחיי עולם הבא.

(הג"ר שלמה לוינשטיין - 'ומתוק האור' יציאת מצרים)

לאן אתה יוצא? - עורך הדין נעמד לפניו. "להתפלל תפילת מנחה".

"אתה נורמלי?" - פניו של עורך הדין סמקו בבת אחת, ושני ורידים התנפחו במצחו, "בכל רגע אמור הסוכן הפדראלי לחזור. הוא ייפגע מאוד מכך שלא המתנת לו, והסיכוי שתקבל את הגרין קארד שלך שואף לאפס". "הגרין קארד חשוב לי מאוד" - השיב הבחור - "אבל תפילת מנחה חשובה לי יותר".

"מנחה תוכל להתפלל מחר ובשבוע הבא, אבל לגרין קארד לא תהיה לך הזדמנות אחרת!" ניסה עורך הדין לנפק את השיקולים ההגיוניים ביותר שהצליח לדלות אל מול התופעה המוזרה שעדיין לא נתקל בה, אבל כשהבחין בנחישותו של הלקוח שלו, הפטיר: "טוב, לך להתפלל. אתה באמת זקוק לעזרה של האלוקים כרגע"...

על העמידה בניסיונות שמביאה לתשועה הגדולה

ושמרתם את כל חקתי (יט, לו).

לפנינו מעשה שהיה, על עמידה בניסיון בדורנו, שהביאה לתשועה והצלחה גדולה:

הרב יחיאל בר לב מפתח תקוה נסע בבחירתו לאמריקה. כדי להבטיח את עתידו הרוחני, קיבל על עצמו בהגיעו לשם שתי קבלות: האחת - שלעולם לא יסיר את הכיפה מראשו, והשניה - להקפיד על תפילה במניין שלוש פעמים ביום.

זמן קצר אחר הגיעו, הוצעה לו משרת הוראה בשיקאגו. הוא קיבל על עצמו את המשימה, וקצר הצלחות יפות. בכל זאת עדיין העיבה דאגה אחת על מצב רוחו - הוא טרם הצליח לקבל 'גרין קארד', כלומר: אישור שהייה חוקי בארצות הברית למשך תקופה ארוכה.

רב בית הכנסת שבו התפלל, יעץ לו לפנות לחברת 'יאס', המתמחה בעזרה למהגרים. הוא יצר קשר עם אחד מעורכי הדין של החברה, וכעבור כמה חודשים הודיע לו הלה כי הצליח לקבוע עבורו פגישה עם סוכן פדראלי. "בפגישה הזו יחרץ גור דינו של הגרין קארד שלך!" צרף אזהרה - "הקפד לבוא בזמן ולהיות לבוש באופן מכובד!"

הפגישה לא היתה אמורה להתארך מידי, ומאחר שהיא נקבעה לשעה ארבע, וזמנה של תפילת מנחה בתקופה זו היה בשעה חמש אחר הצהריים, החליט הרב בר לב להתפלל מיד לאחריה.

בדיוק בשעה ארבע הוא ניצב בחדר הקבלה של אותו פקיד יחד עם עורך הדין שלו. המזכירה הודיעה כי ישנו איחור קל, משום שהפגישה הקודמת שאליה יצא הסוכן התאחרה מעט, ושניהם ישבו והמתינו בסבלנות.

בשעה ארבע וחצי התרומם הרב יחיאל ממקומו והתכוון לצאת.

"לאן אתה יוצא?" - עורך הדין נעמד לפניו.

"להתפלל תפילת מנחה".

"אתה נורמלי?" - פניו של עורך הדין סמקו בבת אחת, ושני ורידים התנפחו במצחו, "בכל רגע אמור הסוכן הפדראלי לחזור. הוא ייפגע מאוד מכך שלא המתנת לו, והסיכוי שתקבל את הגרין קארד שלך שואף לאפס".

"הגרין קארד חשוב לי מאוד" - השיב הבחור -

הגאון רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט"א: בפחד גדול שמע העגלון את דברי רבי משה. הוא אף העז ושאל את רבי משה: כיצד זה אכניס ראשי בין הרים גבוהים אלו, במחלוקת בינך לבין רבי זושא. מה גם שהזהירני באזהרת קללה חמורה. רבי משה לא נרתע ואמר לעגלון בחביבות רבה: עלי קללתך בני! ודע לך כי אם אכן תעשה כדברי, מה טוב חלקך וחבלך וגדול יהיה שכרך בזה ובבא

בהדר זיוו ובאמרותיו הנעימות יפיח בהם רוח חיים של תורה ויראת שמים.

היה זה בדרכו לאחת העיירות שם ביקש לשבות שבתו, רבי זושא היה כבר לאחר כמה ימים בהם כמעט ולא ראה שינה בעיניו לרוב עבודת הקודש בתורתו ובמעשיו הטובים, וסבור היה כי במהלך הנסיעה יוכל לנמנם מעט, ועל כן ביקש איפוא מהעגלון שיכין לו כעין כסא מרופד שעליו יוכל לנוח מעט ולצבור כוחות חדשים ורעננים לקראת השבת הבאה עליו לטובה.

משהחלו בנסיעה נזכר רבי זושא כי דרכם אל העיירה עוברת סמוך לעיר באר, ולא זו אף זו, אלא שהנסיעה לעיירה קצרה יותר אם עושים את הנסיעה דרך הכביש המרכזי החוצה את העיר באר. חשש איפוא שמא העגלון יבקש להכנס אל העיר באר, בעוד שהוא קיבל על עצמו מימים ימימה שלא להכנס לעיר זו, אפילו לשעה קלה בלבד, והודיע לעגלון בשפה שאינה משתמעת לשתי פנים כי הוא מתנה עימו כתנאי בני גד ובני ראובן שלא יהיו להכנס אל העיר באר, אפילו לצורך קפנדריה וקיצור הדרך.

העגלון שהיה יהודי פשוט ולא הכיר באותיות הקטנות, לא ידע מה הוא תנאי בני גד ובני ראובן, אך זאת הבין היטב, כי בנפשו הדבר שלא יהיו להכנס אל העיר באר, והוא אכן נענע בראשו ואמר כי תנוח דעתו של הרבי, הוא יסע סחור סחור ואל העיר באר לא יקרב.

ניסה רבי זושא להירדם אולם הדאגה שמא העגלון יחליט ברגע האחרון לקצר את הדרך, הטרידה את מנוחתו ומנעה ממנו את השינה. הוא חזר והזהיר את העגלון בשנית, לבל יהיו להיכנס לעיר באר או להתקרב אל תחומה, כשהפעם הוא מוסיף ומסביר לו במילים פשוטות, שיידע שהעיר באר טמאה, ואף אווירה מטמא, ומשכך אין רצונו להיות בעיר זו, ואפילו לא סמוך ונראה אליה, ובשל כך חוזר ומזהירו שלא ייכנס לתחומי העיר. חלף זמן נוסף, ורבי זושא חשש שמא בכל זאת לא יעמוד העגלון בפני הפיתוי של קיצור הדרך. הלוא בראותו את רבי זושא ישן שנת ישרים, יכול הוא לקבל החלטה של רגע להכנס לעיר במחשבה כי רבי זושא הישן שינה עמוקה הלא בלאו הכי לא יבחין ולא ידע מזה. החליט איפוא כי עליו להשתמש בשפה חריפה במיוחד כמוה לא היה רגיל לדבר. כך חשב שיוכל להיות בטוח שהעגלון לא ינסה להמרות את פיו.

פתח הרבי רבי זושא ואמר לעגלון: הלוא תדע כי זושא שומר פיו ולשונו, והוא אינו מקלל יהודים, חלילה. הלוא קללה היא דבר איום ונורא, ואין לנו רשות להשתמש בהם. ועם זאת תדע לך, שאוי לך ולנפשך אם תהיו להכנס לעיר באר, תהא הסיבה אשר תהא. קללה קשה מרחפת על

חף השעה המאוחרת עשתה לה השמועה כנפיים ואנשי העיר נודע להם על המחזה הפלאי המתרחש בפונדק. והנה כל אדם שביקש להציץ בנעשה שם שמע לפתע את רבי זושא מכריז בקול את העבירות שעשה, כאילו הוא עצמו עשה אותם, ובבכי עצום ובדמעות שליש חזר על עוונות אלו בתשובה שלמה. השומעים שמעו את הדברים יוצאים מפיו הקדוש של הרבי רבי זושא ורצון עז לחזור בתשובה ולהתנקות מחטאיהם פקד אותם. היו הללו שוכבים על רצפת הפונדק וביללות מרות מתוודים על חטאיהם המרובים, תוך הבטחות ברורות כי לא ישובו לכסלה עוד

תשובתם של תושבי באר

החלטתו של הרה"ק רבי זושא מאניפולי שלא לבוא עוד בתחומי העיר באר, לא באה לו אלא לאחר עמל ויגיעה רבה אותם השקיע בתושבי העיר והעלה חרס בידו.

ראה רבי זושא כי אנשי העיר מקשיחים את עורפם ומסרבים לקבל מוסר ותוכחה, והחליט שכשם שמצוה לומר דבר הנשמע כך מצוה שלא לומר דבר שאינו נשמע, ואם מצוה בידו שלא לומר להם ולא כלום, לשם מה עליו להגיע לעירם, והלוא מקום חוטאים הוא שאפילו האוויר שבו יכול לפגוע ולהזיק.

זה שנים רבות ששמה של העיר באר יצא למרחוק, בהקשרים שאינם חיוביים כלל. עיר זו, שהייתה ההיפך הגמור ממקום תורה ומצוות, התקבצו אליה אנשים ריקים ופוחזים, קלי דעת ופורקי עול, ויעשו שם ככל העולה על רוחם. ההפקרות חגגה בשער בת רבים, וחומת היהדות כמעט שקועקעה עד היסוד. איש הישר בעיניו יעשה, אין דין ואין דין, בלי חוקי התורה וכלי מוסר ה'.

לאזניו של הרבי רבי זושא מאניפולי הגיעה השמועה אודות עיר זו ואנשיה הרעים והחטאים, והוא ביקש להחזירם למוטב. פעמים הרבה ביקר רבי זושא בעיר באר, דרש בה דרשות נלהבות וחוצבי להבות אש וניסה לעורר את השומעים בדברי מוסר ולהביאם לידי תשובה שלמה. אלא שכל מאמציו עלו בתוהו. כל דבריו שיצאו מהלב לא הצליחו להכנס אל לב השומעים, כאילו לא נאמרו כלל. תוכחות המוסר נפלו על אוזניים אטומות ולב ערל, ומאמציו שבו ריקם כלעומת שבאו.

ההשפעה ההרסנית של אנשי הרשע בעיר באר הייתה מוחלטת, בבחינת אוי לרשע ואוי לשכנו, ואם בתחילה עוד היו בה מעט אנשים יראים ושלמים, הרי שעם הזמן גברה ידם של הריקים והפוחזים להסית ולהדיח אף את שכניהם הטובים, ואף הם סרו מהדרך הישרה. אם מראש היה סבור רבי זושא שיעלה בידו לעצור את הסחף, אם בצמצום מעגלי החוטאים ואם בריסון החוטאים ממעשיהם הרעים, הרי שלאחר זמן רב בו רבי זושא עמל ויגע לריק הגיע רבי זושא למסקנה כי אין לו מה לעשות שם יותר, ומאחר שהיא בבחינת 'עיר הנדחת' מוטב יהיה לו אם לא יבקר שם עוד כלל.

ועדיין לא הייתה חסרה 'פרנסה' לרבי זושא. אם אכן אין הוא בא יותר בתחומיה של העיר 'באר', הרי שיש לו עוד ערים ועיירות שהתושבים בהם חפצים לשמוע ולקבל דברי מוסר, שרצונם לשפר את דרכם ולחזור בתשובה שלימה, והם היו שולחים ומבקשים מרבי זושא שיפיע אצלם

במשך כל שעות הלילה המשיך המעמד המרגש, עד שבשעות הבוקר המוקדמות הופיע בהדרת גאווה רבי משה מפשווארסק אשר בא לראות האמנם צלחה תכניתו. ובראותו את כל אשר נעשה, פנה לרבי זושא ואמר לו כי שעת רחמים ורצון היא זו ולכן טוב יעשה אם ישתהה בעיר עוד ימים אחדים וכך יוכל להאיר את עיני בני העיר במאור שבתורה הקדושה ולהדריכם בנתיב התשובה. כך אכן היה, רבי זושא נשאר בעיר ועשה שם נפשות רבות שר בעלי תשובה שחזרו אל ה' בכל ליבם ובכל נפשם.

הרה"ק האמרי יוסף מספינקא זיע"א מביא את דברי הרה"ק רבי אלימלך מליז'ענסק זיע"א בספרו 'נועם אלימלך' (פרשת אמור): "דרך הצדיק להוכיח עצמו תמיד בכל עת, ואומר בפני בני אדם תמיד שהוא מקולקל במעשיו, והוא פורט לפנייהם חטאים שעושים אותם שאר בני אדם ותולה הצדיק הזה בעצמו אותם חטאים כאלו עשאוהו, ועל ידי זה הוא מכניס בלבם יראה גדולה והם שבים מעוונותיהם".

והוא מביא כי היה נאה דורש ונאה מקיים: "וכן היה דרכו בקודש כאשר שמעתי אשר בעת היותו בק"ק ניקלשפורג דרש ברבים ואמר: אלימלך אלימלך, זכור נא מה עשית ביום פלוני במקום פלוני עבירה פלונית, וכן היה חושב והולך כל החטאים שעשו כל הקהל אשר באו לשמוע דרשתו ותלה אותם החטאים בעצמו, ובוזה היה מעורר לב השומעים לתשובה שלימה".

ומתוך כך היה האמרי יוסף מברא את הפסוק בפרשת השבוע (ויקרא יט ז): 'הִכַּחַת תּוֹכַחַת אֶת עַמִּיתְךָ וְלֹא תִשָּׂא עֲלֵיו חֲטָא', שדרך התוכחה הנאותה היא שהמוכיח יוכיח את עצמו בכל אותם החטאים כאילו הוא עצמו עשה אותם, ועל ידי זה הוא יוכיח את עמיתו, שיתעורר על ידי זה לשוב בתשובה ולתקן חטאיו, באופן שלא ישא עליו חטא ולא יתיבייש כלל.

הגאון רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט"א - ספיר ויהלום

ואף טובה היא לאנשי העיר. נאנח רבי זושא ואמר: את הנעשה אין להשיב! אם אנו כבר מצויים כאן, נמצא לעצמנו פינה קטנה בה נוכל ללון ולנוח מעט לפני שנמשיך בנסיעה. בחשאי נכנס רבי זושא אל תוך הפונדק של העיר, אלא שכמו להכעיס לא היו שם חדרים פנויים. המקום היחיד בו היה רבי זושא יכול לנוח מעט, היה מעל התנור הגדול שעמד במרכז חדר האוכל של הפונדק. באותה שעה היה חדר האוכל כמעט ריק, ומחוסר ברירה קיבל רבי זושא את ההצעה. הוא עלה על גבי התנור, בידי ספרי גמרא ומוסר, והחל להגות בתורה במתיקות.

עם תחילת שעות הערב החל חדר האוכל להתמלא בבני העיר שביקשו לשרוף את זמנם באכילה ושתייה תוך כדי שהם משחקים בקוביא, שרים שירי הוללות, ומדברים דברי הבאי וקלות ראש. מחזה זה צרם עד מאוד לרבי זושא, אך בידעו את קושי ערפם של בני העיר, לא אמר להם ולא כלום. אלא שככל שחלפו השעות הרגיש רבי זושא כי הוא אינו מסוגל להתאפק, עד שלפתע פתאום נשמע קול בכי ויללה ממרומי התנור.

הצווחה הפתאומית משכה את תשומת ליבם של הנוכחים שהופתעו לגלות מעל התנור את רבי זושא ממרר בבכי עז ומתוודה על חטאיו: אוי ואבוי לך זושא על כל מעשיך הרעים! כיצד לא כיסתה בושא את פניך כאשר ביום זה ובשעה פלונית עשית כך וכך?! וכי שכחת, זושא, כי יש דין ויש דיין אשר יביא במשפט על כל נעלם!?

תדהמה עמוקה הייתה בחדר האוכל. קוביות המשחק נשארו על השולחן, איש לא המשיך לשתות ולאכול, גלי הצחק נרגעו, ורק קולו של רבי זושא המשיך להשמע, והנה הוא ממשיך ומפרט את החטאים העוונות והפשעים אשר כביכול הוא עשה, אלא שלמרבה הפלא, הבחינו השומעים כי למעשה רבי זושא מונה את עוונותיהם שלהם כאילו הוא זה שעשה אותם, והוא אומר זאת עם כל הפרטים המדויקים, מתי ואיך הם נעשו, תוך כדי שהוא ממשיך לבכות בקול רם.

חלפו רגעי ההלם הראשונים ואל קול בכייתו של רבי זושא הצטרפו קולות בכי של אנשים נוספים שהיו בפונדק ודברי רבי זושא על עצמם עוררו אותם לתשובה, בידעם שלמעשה הוא אומר את עוונותיהם שלהם. מרגע לרגע הצטרפו עוד ועוד אנשים אל הבכיות, והם שעד לפני דקות ספורות עסקו בהוללות ובליצנות, שחקו במשחקי הקלפים והתנהגו בקלות דעת, נתנו את קולם בבכי תמרורים.

חרף השעה המאוחרת עשתה לה השמועה כנפיים ואנשי העיר נודע להם על המחזה הפלאי המתרחש בפונדק. והנה כל אדם שביקש להציץ בנעשה שם שמע לפתע את רבי זושא מכריז בקול את העבירות שעשה, כאילו הוא עצמו עשה אותם, ובבכי עצום ובדמעות שליש חזר על עוונות אלו בתשובה שלמה. השומעים שמעו את הדברים יוצאים מפיו הקדוש של הרבי רבי זושא ורצון עז לחזור בתשובה ולהתנקות מחטאיהם פקד אותם. היו הללו שוכבים על רצפת הפונדק וביללות מרות מתוודים על חטאיהם המרובים, תוך הבטחות ברורות כי לא ישובו לכסלה עוד.

העיר וכל באיה לא ישובו, אל תסתכן בקללה ואל תכנס אל העיר. פיק ברכיים אחז בעגלון והוא מיהר להבטיח בהן צדק כי לא יעז להכנס אל תחומי העיר באר, ואף לא להתקרב אליה. כעת, משראה את פחדו של העגלון מהקללה הקשה, יכול היה לתת תנומה לעיניו העייפות.

עברו כמה דקות מאז שרבי זושא נרדם, והנה על אם הדרך הגיעה ובאה עגלה אחרת. העגלון הציץ בתוך העגלה החולפת והנה הוא רואה להפתעתו את הרה"ק רבי משה מפשווארסק זיע"א, מי שנודע לימים בספרו הקדוש 'אור פני משה', המאותת לו לעצור. העגלון שהכיר היטב את רבי משה, עצר תיכף ומיד את העגלה וירד אל עבר העגלה של רבי משה כדי לשמוע את אשר בפיו. פתח רבי משה ושאל את העגלון: את מי הנך מסיע בעגלתך ולהיכן פניך מיועדת? ומשהשיב העגלון כי הוא מסיע את רבי זושא מאניפולי אל אותה עיירה בה עליו לשהות בשבת, המשיך רבי משה ושאל: האם תעברו בעיר באר? נחרד העגלון ואמר בנחרצות: חס וחלילה! באזהרה גדולה הזהירני רבי זושא לבל אעז להתקרב אל תחומי העיר באר, ובוודאי שלא להכנס אליה. הוא אף הודיעני על קללה נמרצת שתחול עלי, אם חלילה אכנס אל העיר.

שמע רבי משה את דברי העגלון, ונענה לעומתו לאמור: עתה שמע את אשר אני דובר אליך: גזור אני עליך כי תכנס אל העיר באר, ודרך שם הוא שתעשה את דרכך אל העיירה! אל תשית לבך לכל האזהרות של רבי זושא, כי למחיה שלח אותך ה'! העגלון המופתע מדברי רבי משה, גם שמע את הסברו לציווי זה: דע לך כי רבי זושא אינו רוצה להתעסק עם חוטאי העיר, אום האמת היא שרבי זושא חייב להיות בתוך העיר, שכן הוא היחיד שמסוגל להחזיר אותם בתשובה.

בפחד גדול שמע העגלון את דברי רבי משה. הוא אף העז ושאל את רבי משה: כיצד זה אכניס ראשי בין הרים גבוהים אלו, במחלוקת בינך לבין רבי זושא. מה גם שהזהירני באזהרת קללה חמורה. רבי משה לא נרתע ואמר לעגלון בחביבות רבה: עלי קללתך בני! ודע לך כי אם אכן תעשה כדבריי, מה טוב חלקך וחבלך וגדול יהיה שורך בזה ובבא.

חסר אונים היה העגלון מול פקודתו הנחרצת של רבי משה, הוא אחז במושכות כמי שכפאו שד, וכיוון את העגלה והסוסים אל עבר העיר באר. אלא שאם חשב העגלון שרבי זושא אכן יישן במשך כל הדרך וכך יוכל לקיים את דברי רבי משה בניחותא, הרי שתיכף ומיד נודע לו כי טעה. עודם עומדים בשער העיר באר, ורבי זושא הקיץ משנתו. למראה בתייה של באר, אותה הכיר היטב, פתח רבי זושא והחל לחרף את עצמו: "רשע, זושא! כיצד הכנסת את עצמך למקום טומאה? הרי ידעת רבה: עלי קללתך בני! ודע לך כי אם אכן תעשה כדבריי, מה טוב חלקך וחבלך וגדול יהיה שורך בזה ובבא!"

חידודין חידודין נעשה בשרו של העגלון בשומעו את דברי רבי זושא הנוראים, והוא מיהר להתנצל ולומר: יידע רבינו כי ביקשתי לקיים את דבריכם, אך מה אעשה שאנוס הייתי להכנס אל העיר, בפקודתו הנחרצת של רבי משה מפשווארסק שגזר עלי לעשות כן, ואף הודיעני כי טובה היא לי

הגאון רבי שלום מאיר וולך שליט"א: שאלו פעם את הבבא סאלי זיע"א איך זה שברכותיו תמיד מתקיימות. תירץ הרב שני תירוצים. ראשית, כתוב במשנה במסכת ברכות 'השותה מים לצמאו אומר שהכל נהיה בדברו, רבי טרפון אומר בורא נפשות רבות'. ואין מים אלא תורה, ומי שלומד תורה מתוך צמאון ומברך שהכל נהיה בדברו, רבי טרפון אומר עוד יותר מזה - שהוא יכול להחיות מתים, וזה בורא נפשות רבות...

באוטובוס, הגיע לבית הרב והמתין בתור כמו כולם. והנה הגיע התור שלו והוא בא להיכנס אל הקודש פנימה. לפתע הוא שומע את הרב צועק 'אל תיכנס לכאן, רשע! תבוא בעוד שבועיים'. חזר האיש לביתו, סיפר לאשתו את כל אשר קרהו, ואמר לה 'אל תעזי אפילו להגיד לי לנסוע שוב'. האשה, שידעה את מאמר רבותינו 'אל תרצה אדם בשעת כעסו', שתקה בימים הראשונים. אבל לאחר שנרגעו הרוחות החלה לדבר על לבו שאולי קרתה פה טעות, והרב גם ביקש בעצמו שיבוא אליו שוב. ובאמת השתכנע האיש, ונסע הפעם באוטו ולא הייתה תקלה. נכנס אל הרב פנימה, והרב קיבל אותו בחביבות ובירך אותו בבנים. אבל האיש שאל את הרב 'למה לפני שבועיים הרב צעק עלי רשע? וכי רצחתי או גנבתי?'

אמר לו הרב 'לא צעקתי עליך רשע. צעקתי על מישהו אחר. ואם אתה רוצה לדעת על מי, אזי תקשיב טוב: לפני שבועיים הרי נסעת באוטובוס, נכון? וכיוון שהסתכלת על אשה שלא התלבשה בצניעות, בראת מלאך חבלה שליווה אותך ורצה להעניש אותך קשות על כל ראייה וראיה. עליו צעקתי רשע, ולך אמרתי לבוא עוד שבועיים. והתפללתי לקב"ה שהאוטו שלך יעבוד כדי שלא תצטרך לנסוע באוטובוס ותראה דברים אסורים, וברוך ה' היום באת אלי טהור, ויכולתי לברך אותך."

(הג"ר שלום מאיר וולך - וקראת לשבת עונג)

הפרופסור שהתחיל לשמור שבת בזכות מן ה'ברך משה' מסאטמאר זי"ע

וְשִׁמְרֶתֶם אֶת חֻקֵי יְוָתָה מִשְׁפָּטֵי אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה אִתְּם הָאֱדֹם וְחֵי בָהֶם אֲנִי ה' (יח, ה).

שאלו פעם את הבבא סאלי זיע"א איך זה שברכותיו תמיד מתקיימות. תירץ הרב שני תירוצים. ראשית, כתוב במשנה במסכת ברכות 'השותה מים לצמאו אומר שהכל נהיה בדברו, רבי טרפון אומר בורא נפשות רבות'. ואין מים אלא תורה, ומי שלומד תורה מתוך צמאון ומברך שהכל נהיה בדברו, רבי טרפון אומר עוד יותר מזה - שהוא יכול להחיות מתים, וזה בורא נפשות רבות.

תירוץ שני, זה ס.ע.פ.צ. דהיינו האות ס' תמיד סגורה. ולמה הקב"ה עשה אותה סגורה? כי אחריה באה האות ע', לרמזו לנו שאת העין צריך לסגור ולא לראות דברים אסורים. וכן האות פ', שבאה לאחר האות ע', מלמדת שגם את הפה צריך לסגור. ואז נעשה האדם לצדיק (צ'), שזו האות הבאה בתור. וצדיק גוזר והקב"ה מקיים. ע"כ.

ונראה ששני התירוצים שלו הם אחד, שאחד ללא השני לא שייך. כעין מה שהקשה הגר"א על הפסוק "הקול קול יעקב והידיים ידי עשיו", שרבותינו דרשו שכל זמן שהקול קול יעקב - אין הידיים ידי עשיו, ומהפסוק משמע הקול קול יעקב ואף על פי כן הידיים ידי עשיו. מהיכן רבותינו הוסיפו את המילה אין? עיין בספר בראשית מה שתירץ הגר"א, ואפשר לתרץ גם על פי דבריו, שכתוב 'הקול קול יעקב', שהקל הראשון בלי האות ו' (ו' זה רומז ליסוד, שזה הקדושה של האדם), ואם יש רק תורה בלי קדושה - אזי הידיים ידי עשיו. אבל רבותינו דרשו הקול עם ו', דהיינו שיש קדושה. וכך דוד המלך ע"ה כתב את מזמור קי"ט, שכולו רומז על התורה הקדושה, וכתב כל אות שמונה פעמים, לרמוז על הקדושה שכתוב "וביום השמיני ימול בשר ערלתו". ודי למבין.

ומעשה באדם מסוים שהרבה שנים לא זכה לבנים. אמרה לו אשתו 'תיסע לבבא סאלי ותבקש ברכה. הרבה אנשים נושעו בברכותי'. ולאחר הפצרות קם האיש, ורצה לנסוע במכוניתו, אבל האוטו פתאום לא נוסע. בלית ברירה נסע

מעשה באדם מסוים שהרבה שנים לא זכה לבנים. אמרה לו אשתו 'תיסע לבבא סאלי ותבקש ברכה. הרבה אנשים נושעו בברכותי'. ולאחר הפצרות קם האיש, ורצה לנסוע במכוניתו, אבל האוטו פתאום לא נוסע. בלית ברירה נסע באוטובוס, הגיע לבית הרב והמתין בתור כמו כולם. והנה הגיע התור שלו והוא בא להיכנס אל הקודש פנימה. לפתע הוא שומע את הרב צועק 'אל תיכנס לכאן, רשע! תבוא בעוד שבועיים'. חזר האיש לביתו, סיפר לאשתו את כל אשר קרהו, ואמר לה 'אל תעזי אפילו להגיד לי לנסוע שוב'.

האשה, שידעה את מאמר רבותינו 'אל תרצה אדם בשעת כעסו', שתקה בימים הראשונים. אבל לאחר שנרגעו הרוחות החלה לדבר על לבו שאולי קרתה פה טעות, והרב גם ביקש בעצמו שיבוא אליו שוב.

תשובות אקטואליות

מבית הוראה אביר יעקב

השבוע במדור:

תליית מודעה במקוה או במטבח בית הכנסת שהמשתמש בשבת עליו לשלם לאחר השבת | ענייני תפילת הדרך - טעות בחתימת תפילת הדרך | התפלל קודם צאתו לדרך ולא היתה תפילתו שגורה בפיו, האם יימנע מלצאת לדרך | הטס במטוס לחו"ל, מתי יאמר תפילת הדרך ובאיזה נוסח | האם מרחק פרסה המחייב תפילת הדרך נמדד בקו אווירי או ע"ג הקרקע עם כל פיתולי הכביש | תשלום הובלה על מקרר מקולקל

הגאון רבי משה שטרנבוך שליט"א
ראב"ד העדה החרדית מח"ס תשובות והנהגות

תליית מודעה במקוה או במטבח ביהכ"נ שהמשתמש בשבת עליו לשלם לאחר השבת

שאלה: קיבלתי שאלתו ששואל אודות עובדא שאירע באחד מבתי הכנסת שבמקומו, שהגבאי תלה שלט במטבח ביהכ"נ שכל המשתמש בסוכר וקפה וחלב וכדו' השייכים לביהכ"נ עליו לשלם שקל לקופת ביהכ"נ, בין אם עושה כן בחול ובין בשבת. וחכם אחד גער בגבאי היאך מותר לקצוץ תשלום על הכנת כוס קפה בשבת, והשיב לו הגבאי שעשה כן עפ"י הוראת בעל הוראה מובהק שהתיר לו לעשות כן, עפ"י מש"כ בשו"ת נו"ב תנינא (סי' כ"ו) שהתיר לשלם על השימוש במקוה בשבת מטעם שהרי שכר העצים שמסיק בהם המקוה ודאי מותר ליטול דאטו מי שלוקח דבר מחבירו בשבת לא יפרע לו בחול, (והוסיף שם דלכן רשאי בעל המרחץ ליטול שכר על השימוש במרחץ כשמבליע השכר בדמי העצים) עכ"ד. הרי מפו' דהלוקח בשבת דבר של חבירו עליו לשלם על כך, ולכן כאן מותר לגבאי לקצוץ תשלום על הקפה והסוכר והחלב שנוטלים מביהכ"נ, והמעורר טען לגבאי שמכמה טעמים אין נד"ד דומה כלל לנידון דהנו"ב ופשוט וברור לאסור. ודרוש לידע חו"ד בזה.

תשובה: הנה לענ"ד פשוט וברור שאסור מדינא לעשות כן בשבת, דמה שהתיר הנו"ב ליטול תשלום אחר השבת על השימוש בעצים בשבת, לא מיירי שבשבת גופא היה בעל המרחץ קוצץ עם כל מי שנכנס למקוה שעליו לשלם אחר השבת, אלא מיירי שאחר השבת היה בעל המרחץ תובע תשלום מאותם שבאו בשבת (או שבאו מעצמם לשלם), ולכן לא היה שם איסור מקח

שאסור וכמו שביאר כ"ז בביה"ל שם ד"ה מותר). וא"כ כיון שלא הותר מקח בשבת אלא כשבשבת גופא אין המוכר פוסק עמו לשלם כלל ורק נותן לו מפני שמכירו וסומך עליו שיבוא לשלם אחר השבת, והיינו שלא הותר אלא כשבשעת הליקחה אי"ז ניכר שזהו מקח ולא מתנה, א"כ נראה פשוט דכמו שאסור למוכר לפסוק דמים בשעת הנטילה בשבת שאז ניכר שזהו מקח, הכי נמי דאסור להשאיר במקום הנטילה מודעה שרשום בה שכל מי שנוטל בשבת עליו לשלם, שבזה ניכר שזהו מקח ממש כמו אם היה מפרש בפיו בשעת הנטילה שפוסק תשלום על המקח, ואין שום חילוק בהיכר שזהו מקח בין כשמפרש בפיו שדורש תשלום לבין אם משאיר מודעה שרשום בו שדורש תשלום.

ועל כן אינו רואה עיצה להתיר לעשות כן, אא"כ יכתוב שכל הנוטל בשבת ראוי לו לשלם אחר השבת לקופת ביהכ"נ, שאז כיון שאינו מחייבו בתשלום אין כאן מקח. וכן אותם מקוואות לאנשים שרוצים ליטול שכר מאותם שבאים לטבול בשבת בבוקר, אסור להם לתלות מודעה שרשום בה שכל מי שבא לטבול בשבת עליו לשלם אחר השבת, אלא יכתבו מודעה שאין מרשים ליכנס לטבול בשבת אלא למי ששילם על כך מראש בע"ש (וזהו עצמו אינו מקח כיון שלא הקנו לו בשבת הרשות לטבול אלא כבר קנאו בע"ש, וגם אין זוהי איסור שכר שבת כיון שנוטלים דמי ההוצאות של נקיון המקוה לשבת וכדו'), ואז אין ניכר שזהו מקח כיון שלא רשמו להדיא שמי שטובל בשבת עליו לשלם על כך, אלא כתבו רק שאין מסכימים לטבול אלא למי שכבר קנה זכות הטבילה בע"ש, וממילא מבינים שמי שרוצה לטבול בשבת ולא שילם בע"ש, יטבול וישלם אחר השבת כנלע"ד. ומיהו מן המובחר יותר שהנהלת המקוה לא תודיע שזהו חיוב לשלם על הטבילה בשבת ורק יתלו הודעה שמבקשים מהמשתמשים במקוה בשבת לתרום להוצאות המקוה.

וממכר וכמבואר בגמ' ביצה (כ"ט ב) ובשו"ע (סי' שכ"ג) דמותר לילך אצל חנוני הרגיל אצלו ולקח ממנו בסתמא ולשלם עליו אחר השבת. ורק דן הנו"ב אם מצד איסור שכר שבת אסור לבעל המרחץ ליטול השכר שמשלמים לו על השימוש במרחץ בשבת, וע"ז כתב דודאי שמצד דין שכר שבת אין איסור, שמוותר ליטול תשלום על דבר שנטלו ממנו בשבת ועי"ז יכול להבליע גם שכרו. אבל כאן בנד"ד אין הנידון מצד איסור שכר שבת אלא הנידון מצד דהרי"ז מקח וממכר, והוא שמפורש להדיא במתני' (ביצה כ"ח ב) דלא יאמר אדם לטבח שקול לי בדינר בשר. וכן נפסק בשו"ע (סי' שכ"ג) דהולך אדם בשבת אצל חנוני הרגיל אצלו ולוקח ממנו ביצים ואגוזים ובלבד שלא יזכיר לו שם דמים, דכיון שאסור לפסוק בשבת דמים על המקח בשבת, לכן אסרו אפי' לומר תן לי אגוזים בעד כך וכך פרוטות, וכ"ש שאסור לפסוק להדיא דמים על המקח. (ורק הרמ"א שם התיר לומר תן לי בעד כך וכך פרוטות משום דאמרין דלסימנא בעלמא הזכיר הפרוטות להודיעו כמה אגוזים הוא צריך ונמצא שלא הוזכר כאן מכירה בדמים) אלא נתינה בעלמא, אבל כשהמוכר מודיעו להדיא בשבת שקוצץ עמו תשלום על האגוזים כו"ע מודו

תשובות אקטואליות

מבית הוראה אביר יעקב

הגאון רבי בן ציון הכהן קוק שליט"א
ראש בית הוראה הכללי ירושלים
גאב"ד מרכז פתח תקוה

מביתו עד ליעדו בחו"ל הוא חיוב ממושך, וכדברי הרמ"א (קיא, ז) "לכתחילה יאמר אותה בפרסה ראשונה".

אף את התוספת יכול לשזור בתפילה בדרכו לשדה תעופה. ומקור התוספת בראבי"ה (ברכות ל, א סימן פו) "ואם ירצה יוסיף כפי העניין ויכלול באמצע ברכה כגון אם עובר בים יאמר ותצילני ממים הרעים והזידונים, ואם הולך במקום מדברות ויערים וירא מגדודי חיה ולסטים, יתפלל כפי העניין". ויוסיף כפי העניין כגון "ותטיסנו לשלום" או "ותסמכנו לשלום" (הגרא"ל שטיינמן; מובא בשיעורי מרן הגרי"ש אלישיב - ברכות תרלח).

מידת מרחק הנסיעה

שאלה: האם מרחק פרסה המחייב תפילת הדרך נמדד בקו אווירי או ע"ג הקרקע עם כל פיתולי הכביש. וכן האם דין ישוב ערבי שונה מישוב יהודי לצורך תפילת הדרך.

תשובה: בוודאי נמדד על הארץ ולא בקו אווירי, שהרי אינו נוסע באוויר. ושמעתי מרבינו הגרי"ש אלישיב ששונה דין ישוב ערבי. ויאמר תפילת הדרך כשעובר שם.

ולכן ייצא לדרך ויבטח בה' (שיעורי מרן הגרי"ש אלישיב ברכות שיט).

תפילת הדרך במטוס

שאלה: הטס במטוס לחו"ל, מתי יאמר תפילת הדרך ובאיזה נוסח.

תשובה: יכול לומר במטוס, אך לכתחילה יאמר תפילת הדרך בדרכו לשדה התעופה שהיא תחילת הדרך המחויבת בתפילת הדרך, וכל דרכו

עניי תפילת הדרך

טעות בחתימת תפילת הדרך

שאלה: במקום לסיים תפילת הדרך "ותתננו לחן ולחסד ולרחמים... ברוך שומע תפילה" סיים כנוסח ברכות השחר "ותתננו לחן ולחסד ולרחמים... ברוך הגומל חסדים טובים לעמו ישראל". האם יאמר שוב תפילת הדרך.

תשובה: אם נזכר תוך כדי דיבור, יתקן כנוסח הראוי, ואם נזכר לאחר זמן, יחזור ויתפלל. וכן אם טעה ובברכות השחר החליף וסיים כנוסח תפילת הדרך "ברוך שומע תפילה" יחזור כנ"ל.

סימן משמים

שאלה: התפלל קודם צאתו לדרך ולא היתה תפילתו שגורה בפיו, האם יימנע מלצאת לדרך. כדברי הגמ' (ברכות) שהוא סימן משמים שלא יצליח בדרכו.

תשובה: דברי הגמ' אמורים על רב חסדא ושכמותו שזכו לגילוי משמים על מעשיהם, אך שאר בני אדם לא יכולים לראות בזה מאומה.

הגאון רבי יצחק בירך דסקל שליט"א
דיין ומורה הוראה, מח"ס בינת המשפט

המקרר, ועל הובלת המקרר החדש.

ביאור התשובה:

דין גרם הוצאות ודין הוצאות הובלה

כתב המחבר בחושן משפט (רלב, כא) ז"ל "הלוקח מקח מחבירו, והודיעו שהוא מוליכו למדינה פלונית למכרו שם, ואחר שהוליכו לשם נמצא בו מום, אינו יכול לומר: החזר לי מקחי לכאן, אלא מחזיר לו הדמים, והמוכר מטפל להביא ממכרו או למכרו שם; ואפילו אבד או נגנב (אחרי שהודיעו), הרי הוא ברשות מוכר. ואם היה המוכר יודע בממכרו שהיה בו מום, חייב בהוצאות שהוציא הלוקח להוליך אותו למקום פלוני. ואם לא היה יודע שהיה בו מום, פטור מהוצאות ההולכה, ואינו חייב אלא בהוצאות

תשלום הובלה על מקרר מקולקל

שאלה: "קניתי מקרר חדש באחריות, וסוכם, שתשלום ההובלה עלי, אלא שהמקרר לא עבד, והתברר שהמונע מקולקל. המוכר חייב להחליף את המקרר כפי שהתחייב באחריות, אלא שתובע שאשלם את ההובלה של המקרר הישן בחזרה, וכן את ההובלה של המקרר החדש השני. אני טוען שהאחריות כוללת את תשלום ההובלה, והמוכר טוען שהמחיר אינו כולל את ההובלה. יש לציין שבהסכם האחריות לא מוזכר ענין תשלום הובלה על מקרר שמחליפים. מי צודק בטענתו".

תשובה: המוכר חייב לשלם על החזרת

שאלות ניתן לשלוח למייל: rav@abiryakov.com

תשובות אקטואליות

מבית הוראה אביר יעקב

שהרי המוכר הביא לו דבר מקולקל, וצריך לקחת את זה בחזרה, ואינו דומה לדין הנ"ל שהיו ללוקח הוצאות הולכה, ורוצה להוציא ממון על נזק גרמא של המוכר, אבל כאן זה לא נזק גרמא, אלא שהלוקח שילם הובלה על מקרר תקין, וכשהתברר שהמקרר מקולקל, בודאי חייב המוכר להחזיר לו דמיו, שהרי לא על זה שילם הולכה, ואנן סהדי שלא על זה היה התשלום, אם כן כבר שילם הובלה של המקרר החדש, וחזרת המקולקל בודאי לא שייכת לקונה אלא למוכר.

העולה מזה: נידון דידן אינו דומה לדין הנ"ל, דהא דהמוכר פטור מדמי הולכה, הוא כאשר הלוקח תובע מהמוכר דמי המקח, ודמי ההולכה, בזה אמרינן שפטור המוכר מתשלום הוצאות ההולכה, אבל בנידון דידן, התחייב המוכר לתת לו מקרר אחר תמורת הישן, והקונה התחייב לשלם על ההולכה, וזה ברור שהתחייבות על תשלום ההובלה הוא על מקרר תקין ולא מקולקל, אם כן הקונה שילם כבר הובלה על מקרר תקין, לכן המקרר החדש שמביא לו המוכר בודאי אין צריך הקונה לשלם, שהרי שילם על הובלה של מקרר תקין.

העולה מזה: הלוקח שקנה מקח שיש בו מום, וידע שמוליך את המקח למקום אחר, מחזיר המוכר ללוקח את דמיו, והמוכר מחזיר את המקח למקומו, ומפסיד המוכר את דמי החזרה של המקח, אבל דמי ההולכה של המקח תלוי, שאם ידע שיש מום במקח, מפסיד המוכר, ואם לא ידע לא הפסיד המוכר אלא הלוקח.

נידון דידן אינו דומה לתשלום הוצאות הולכה

אבל כל זה אינו נכון. דהא דהמוכר פטור מדמי הולכה, הוא כאשר הלוקח תובע ממנו בחזרה דמי המקח, ודמי ההולכה, בזה אמרינן שפטור מלשלם על הוצאות ההולכה, אבל בנידון דידן, התחייב המוכר לתת לו מקרר אחר תמורת הישן, והקונה התחייב לשלם על ההולכה, וזה ברור שהתחייבות על תשלום ההובלה הוא על מקרר תקין ולא מקולקל, אם כן הקונה שילם כבר הובלה על מקרר תקין, לכן המקרר החדש שמביא לו המוכר בודאי אין צריך הקונה לשלם, שהרי שילם על הובלה של מקרר תקין, ועל החזרת המקרר המקולקל בודאי אינו חייב לשלם, כמבואר לעיל.

החזרה. ואם לא הודיע למוכר שמוליכו למדינה אחרת, והוליקו ונמצא בו שם מום, הרי זה ברשות הלוקח עד שיחזיר המקח במומו למוכר" עכ"ל.

הנה מבואר, שהלוקח שקנה מקח שיש בו מום, וידע שמוליך את המקח למקום אחר, מחזיר המוכר ללוקח את דמיו, והמוכר מחזיר את המקח למקומו, ומפסיד המוכר את דמי החזרה של המקח, אבל תשלום דמי ההולכה של המקח תלוי, אם ידע המוכר שיש מום במקח, מפסיד המוכר, ואם לא ידע לא הפסיד המוכר אלא הלוקח.

והטעם מבואר בביאור הגר"א (ס"ק לה), שתשלום הוצאת הולכה, היא גרמי, לפיכך, אם ידע שיש בו מום חייב לשלם, דכל מזיק בגרמי חייב במזיד, אבל אם לא ידע פטור לשלם דמי הולכה, דגרמי בשוגג פטור, אבל דמי חזרה, אפילו אם לא ידע שיש מום חייב המוכר, כיון שהלוקח אינו חייב להחזירו למוכר, שהרי מכר לו מקח שיש בו מום, וידע שמוליכו למקום אחר.

ולפי זה לכאורה בנידון דידן, כיון שהמוכר לא ידע שיש מום במקח, וידע שיש ללוקח הוצאות הובלה, אם כן הוצאות החזר המקרר על המוכר, אבל הוצאות הולכה של המקרר החדש, על חשבון הלוקח כמבואר לעיל.

שאלות ניתן לשלוח למייל: rav@abiryaakov.com

מחברים

הניוז היומי מבית עוז והדר - אור לישראל

- ווארט יומי • סיפור יומי • הלכה יומית
- אור החיים הק' יומי • פניני אביר יעקב
- זוהר יומי • פניני הדף היומי • זכרון לצדיק

ישירות למייל האישי

או לחץ
כאן

להצטרפות:

newsletter.mechubarim@gmail.com

מתחילים
את היום!

מסכת בבא מציעא דף ע"ד-פ

שלג ס"ה) שמלמד הוא דבר האבד ואינו יכול לחזור בו. והואיל ולא התנו לשלם כפי עליית יוקר המחיה, רק לטענתם מגיע להם כן, אסור להם לשבות, אלא יוכלו לקרוא את ההנהלה לדין תורה אבל לא לשבות ולבטל ח"ו ילדים מתורה, וזהו כלל ארור עושה מלאכת ה' רמיה.

ובתשובות ר' אהרן קוטלר זצ"ל (ח"ב סי' עא) העלה, שאסור למורים לשבות ואפילו מורה ללימודי חול, כיון שאם שובתים הילדים יתבטלו ויסתובבו ברחובות, ויש בזה קלקול גדול והפסד רוחני שלא יכול לחזור, ולזה אין להם זכות שביטה.

ובשו"ת אגרות משה (ח"מ ח"א וח"ב סי' נט) כתב, ובדבר מלמדים אם רשאים שלא ללמד בעצמן וגם לא להניח לאחרים ללמד כשאין משלמין להם בזמן, או ששכרן מועט ורוצים שיסיפו להם כפי הצריך להם, הנה כבר אמרתי שמכיון שהתשלומין להם הוא רק דמי בטלה, פירושו שמשלמים להם כדי שישבו בטל ממלאכה, ומכיון שהן בטלין מחוייבין ממילא ללמד מדין התורה בחנם, וא"כ אין שייך שלא ילמדו שהרי עכ"פ עתה הם בטלין ממלאכה ומחוייבין ללמד עם התלמידים, ורק שכיון שממה שמשלמין להם אין להם כדי צרכם, רשאין לילך לבקש מה להרויח במקום אחר וממילא יתבטלו ואינם מחוייבים לממדם בעצמם, אבל א"כ אין יכולים למנוע לאחרים הרוצים ללמד עמהם.

אמנם כתב, שאף על פי שבעיקר דין השביטה של הפועלים אפשר למצוא להם סמוכים בש"ס ובפוסקים, אולם שביטת מורים מתלמוד תורה הוא חטא גדול, שהרי אין העולם מתקיים אלא בזכות הבל פיהם של תינוקות של בית רבן, לכן אסור למורים מצד הדין לשבות כדי להעלות שכרם, שהרי אסור לאדם לחטוא בשביל להרויח ממון ולהיטיב את מצב פרנסתו, ורק אם באמת אין לו למורה כדי מחייתו וקשה עליו ללמד את התלמידים ביישוב הדעת, שתורתו של דואג מן השפה ולחוץ, ויש אומדנא ברורה שאם ישבות יום או יומיים יסיפו לו על שכרו, אולי יש מקום להתיר לו לשבות, משום 'עת לעשות לה' הפרו תורתך', שעל ידי כך יועיל שיוכל לממדם אחר כך כהוגן מבלי לדאוג על מקור נוסף לפרנסה, ומכל מקום גם בזה צריך יישוב הדעת גדול לאמוד הענין היטב ולשקול בפלס כל הפרטים הנוגעים לזה, וצריך להתרחק מזה עד כמה שאפשר.

הסכם יששכר זבולון - שותפות ולא צדקה

בגמ': והאמר רב פועל יכול לחזור בו אפילו בחצי היום (בבא מציעא עז, א).

האגרות משה (יו"ד ח"ד סי' לו) האריך להוכיח שדין שותפות יששכר וזבולון [המוזכר ברש"י בזבחים ב. ד"ה שמעון אחי עזריה] וברש"י על התורה (בראשית מט ג, דברים לג יח) אינו מדין מצוות צדקה שזבולון נתן ליששכר. כמו כן, זבולון לא היה כשכיר בקרקעות יששכר, אלא היה שותף

בו מפסק זה, וזאת עפ"י מה שפסק השו"ע הרב (הל' רבית סעיף ט') שאפילו לדבר דבור טוב בשביל ההלואה או בשביל הרחבת זמן אסור, כגון להקדים לו שלום אם לא היה רגיל מתחלה להקדים לו, ואין צריך לומר לקלוטו בפניו או להודות ולהחזיק לו טובה או לברכו בפניו על שהלווה או על שהרחיב לו זמן, שנאמר 'נשך כל דבר אשר ישך' אפילו דבור אסור, ואם צריך לבקש ממנו שילוהו או שירחיב לו זמן, יבקש בדברי תחנונים בלבד ולא בדברי שבח וקילוס או חניפות דברים אחרים. הרי שגם להקדים לו שלום אסור.

וכך נקט גם החזו"א (ארחות רבינו ח"ג עמוד צד) בשמו, שאמירת תודה אסורה.

יש שהתירו לומר 'תזכה למצוות', כמבואר בפלא יועץ (אות ד ערך דבור) שכתב אסור ליתן רבית דברים, כגון להקדים שלום למי שלוה ממנו אם לא היה רגיל בכך קודם לכן, או ליתן לו דברי חנינות בשעה שפורעו גם בזה יש לזהר, רק יאמר לו תזכה למצוות שגם חבירו יחזור לברכו כמנהג.

שביטת חלמדים בשביל שיעלו שכם

בגמ': במה דברים אמורים בדבר שאין אבוד אבל בדבר האבוד שוכר עליהן או מטען (בבא מציעא עו, ב).

בסוגיין מבואר שבדבר האבד אין פועל יכול לחזור בו. בתשובות והנהגות (ח"ב סי' תסא) נשאל, על בית ספר חרדי אחד שטוענים המורים שמקפחים אותם, והמחיה עולה הרבה ומשכורתם דלה, וכבר ביקשו כמה פעמים העלאה במשכורת וענו להם שאין כסף, ולכן שואלים אם מותר להם לשבות, שלדעתם זה יגרום להנהלה להבין דחיפות הענין וידחקו להעלות להם שכם.

והשיב, הנה שנינו בסוגיין, בדבר האבד אין הפועל יכול לחזור בו, ומבואר ברמ"א (ח"ו"מ סי'

קנין 'מזל וברכה'

בגמ': האי סיטומתא קניא למאי הלכתא רב חביבא אמר למקניא ממש רבנן אמרי לקבולי עליה מי שפרע והלכתא לקבולי עליה מי שפרע ובאתרא דנהיגו למקני ממש קנו (בבא מציעא עד, א).

בשו"ת מהרש"ג (ח"ג סי' קיג) כתב דעת בעל השואל ומשיב והמהרש"ק שאף דיבור בלבד מועיל מדין סיטומתא, אם הדרך לקנות בזה.

אולם דעת המהרש"ג שאינו מועיל והוכיח כן מתשובות הרא"ש (כלל יב סי' ג) שכתב שדיבור בעלמא אפילו נהוג הוא קנין לא מהני, מפני שהוא מנהג גרוע ולא הולכין אחר מנהג גרוע.

בתשובות והנהגות (ח"א סי' תתג) כתב לגבי יהלומים שדרך הסוחרים הוא שכשואמרים 'מזל וברכה' בזה נגמר הקנין, שהרי זה קנין סיטומתא כיון שכך הוא דרכם. וכן כתב בפתחי חושן (קנינים פ"י הערה ג), וציין גם לדברי גאונים (כלל פז סי' נב) שדן על מה שנהגו לשתות משקה בגמר מקח. עוד כתב בפתחי חושן (שם) לדון על כתיבת צעטיל (חשובנית) אם היא בכלל קנין סיטומתא, ועיין בשו"ת הליכות ישראל (סי' ח).

יש מפוסקי זמנינו שכתבו שהקונה דבר מה באמצעות הזמנה בטלפון ומשלם בכרטיס אשראי, שהקניין הוא מדין 'סיטומתא', ויש שתלו נידון זה בנידון הנ"ל אם דיבור שנהוג לקנות בו נחשב כקנין סיטומתא.

אמירה למלוה 'תודה' ו'תזכו למצוות'

בגמ': תניא רבי שמעון בן יוחי אומר מנין לנושה בחבירו מנה ואינו רגיל להקדים לו שלום שאסור להקדים לו שלום תלמוד לומר נשך כל דבר אשר ישך אפילו דיבור אסור. (בבא מציעא עה, ב).

במאירי בסוגיין דן אם מותר ללווה לומר למלוה שהרי הוא מחזיק לו טובה על שהלווהו. וכתב, בשם מקצת מפרשים שלא יאמר לו הריני מחזיק לך טובה על שהליתני. ומ"מ הביא שיש מתירים בהחזקת טובה וברכה הואיל והלה משיב כנגד דבריו, הרי הדיבור הוא כנגד הדיבור ומבטלו.

ובשו"ת מנחת שלמה (ח"א סי' כז) כתב, מבואר בגמ' ובשו"ע שרבית דברים אסור, ולפיכך אם לא היה הלוה רגיל להקדים שלום למלוה אסור עכשיו להקדים, וכן לא יאמר לו הודיעני אם בא איש פלוני ממקום פלוני, ולפיכך כתבו האחרונים שגם לא יאמר הלוה למלוה 'תודה', ורבים נוהגים משום כך לומר במקום זה תזכו למצוות, ולענ"ד לא יפה הם עושים, כי תזכו למצוות הוא ממש ברכה והיינו רבית דברים, כמבואר בתוס' (קדושין ח: ד"ה צדקה), שברכה היא בכלל רבית דברים, אמנם כתב שאמירת תודה חושבני שאין בזה שום איסור. עיי"ש.

אולם בספר דיני רבית המצויים (קו"א פ"ב אות יא) הובא מכתב מבעל המנחת שלמה שכתב שחזר

ושלא מדעתו, וא"כ איך יכול להשיא בזה את אחותו, ודאי שהוא גזל גמור ומגרע גרע מגבאי שאסור לשנותו, אם לא שנאמר שזה הת"ח הוא עני מאוד, שאי אפשר לו להשיא בתו אם לא ע"י מתנה זו, שאז גם על אחיה הבחור מוטל להשיאה, עיי"ש שמוכח זאת, ואם נעשה הדבר בריצוי בנו אז ודאי יכול לומר הריני כאלו התקבלתי, ופשוט שמוותר לשנות.

הבאת ילדיה הקטנים לבית העסק

בגמ': תנו רבנן השוכר את החמור לרכוב עליה איש לא תרכב עליה אשה אשה רוכב עליה איש ואשה בין גדולה ובין קטנה אפילו מעוברת ואפילו מניקה וכו' (בבא מציעא עט, ב).

בספר עורה שחר (מגילת יוחסין עמ' כג) כתב, נשאלתי בדבר ראובן ושמעון שהם שותפים במזיגת משקין, ושמעון אינו מתעסק בעצמו רק אשתו היא מתעסקת בשבילו, ולפעמים ילדיה הקטנים כרוכים אחריה באים אצלה לבית המזיגה, ומוחה ראובן בילדים שלא יבואו לבית המזיגה, האם הדין עמו.

והשבתי ע"פ המבואר בסוגיין שהשוכר את החמור להרכיב עליה אשה מרכיב עליה אשה מניקה, ואפילו הוולד היונק עמה, ולפי המבואר בגמ' (כתובות ס.) שיונק תינוק עד ד' וה' שנים, אפשר שיכולה להרכיב בנה הקטן עד ה' שנים, ואפילו אם אינו יונק ממש יכולה להרכיבו מפני שהיתר ההרכבה אינו משום שהוא יונק אלא מפני שעדיין הוא צריך לאמו, ולכן אף אם בפועל אינו יונק הרי הוא בכלל צריך לאמו עד ה' שנים, אמנם דן שמא רק עד ב' שנים שיונק בפועל מותר.

ולמעשה כתב לפי זה בנידון דידן, כיון שנכנסו בשותפות על דעת כן שאשת שמעון תתעסק עבור בעלה בבית המזיגה, אם כן אף שודאי אינה יכולה לקחת את ילדיה הקטנים לשם בקביעות, מ"מ באקראי בעלמא כפי הרגילות שיבואו הקטנים הצריכים לאמם אצל אמם אין יכול לראובן למחות.

בשו"ת שבות יעקב (ח"א סי' עז) נשאל בדבר תלמיד חכם אחד שאין לו לפרנסתו, ונדב אחד מהקצינים מתנה הגונה במזומן להשיא בו בנו הבחור, ויש לאותו תלמיד חכם בת גדולה בוגרת ורוצה להשיאה באותן מעות אם יכול לעשות כן או לא.

בתשובתו הביא את המבואר בסוגיין על שינוי מצדקה שנתן הגבאי, וכתב שכל זה אינו אלא בנוגע לצדקה שנתן הגבאי, אך מה שקיבל העני מבעל הבית עצמו דעת הפוסקים כולם שווים לטובה שמוותר לו לשנות מדעת בעל הבית.

בביאור החילוק בין גבאי צדקה לבעל הבית, כתב שבגבאי אסור לשנות כדי שלא יאמרו כיון שמשנה כרצונו איבד נאמנותו אצל הבעל הבית, ויש בזה נעילת דלת בפני נותני צדקה, משא"כ בנותן ליד העני אף שנותן לו בפירוש לאיזה דבר מה, הוא יודע בנפשו שהעני יעשה בו כחפצו דבר הנאות ונח לו יותר, והרי הנותן מתנה לחבירו אפילו התנה איזה תנאי, כל שלא התנה בתנאי כפול וכל דיני תנאי, התנאי בטל והמעשה קיים, א"כ כ"ש שאם משנה מדעת בעל הבית שאינו גזלן, א"כ לכאורה בנדון שלפנינו מותר לת"ח זה לשנות בהמעות כרצונו.

והסיף, ואין מקום לבעל דין לחלוק ולומר שאף הפוסקים הסוברים שמוותר לו לשנות, היינו דוקא בדבר שאין דרכו להקפיד כ"כ, משא"כ כאן ודאי שיש בזה קפיידא שהרי מוכרין ספר תורה להשיא אשה כמבואר בשו"ע (אבה"ע סי' א ס"ב), מה שאין כן להשיא אשה לאיש אין מוכרין, וכמו שכתב בחלקת מחוקק (שם סק"א) משום שאשה אינה מצווה על פו"ר. משום שדברי הח"מ בזה אינם ברורים, וכמו שהשיגו עליו האחרונים הב"ש (סק"ב) ועוד, וכמבואר ביו"ד (סי' רנא ס"ח) שיתום ויתומה שבאין לישא מקדימין להשיא היתומה, ואם כן מסתמא ניחא ליה להנותן לעשות בממונו מצוה היותר גדולה.

אמנם כתב אחר העיון נראה שבנדון דידן ודאי אי אפשר לשנות לכ"ע, מפני סיבה אחרת, כיון שזיכה לבן ת"ח ע"י אביו, וזכין לאדם שלא בפניו

גמור, כמבואר בדברי השו"ע (יו"ד סי' רמו ס"א) שמי שאי אפשר לו ללמוד מפני שאינו יודע כלל ללמוד או מפני הטרדות שיש לו, יספיק לאחרים הלומדים ותחשב לו כאילו לומד בעצמו, ולפיכך הובא דין זה בהלכות תלמוד תורה ולא בהלכות צדקה.

הוכחתו לחידושו זה, היא מהדין המוזכר בסוגיין, פועל יכול לחזור בו בחצי היום, ואם נאמר שזבולון היה כעין פועל בקרקעותיו של יששכר [כפי שיובא להלן], שזבולון עבד בקרקעותיו ובנחלתו של יששכר, כיצד ניתן להבטיח שותפות ארוכה ומחייבת, הרי פועל יכול לחזור בו באותו היום, ואיך יוכל יששכר לשבת סמוך ובטוח על לימוד התורה, ובהכרח שהיתה שותפות גמורה בין יששכר וזבולון, אשר מכוחה היה זבולון משועבד לעבודת יששכר, באופן שלא יוכל לחזור בו, ויששכר יכל להיות שקוע בעסק התורה, ללא דאגות פרנסה.

והוכיח מכמה מקומות שיששכר היה עשיר ובעל נכסים מרובים, שהרי בחלקו היתה זוכית לבנה, שהיתה יקרת ערך (ברכות לא.). אם כן לא היה בשותפות זו ענין של צדקה השייך רק לעניים והוא הרי היה עשיר, וכן לא יכל זבולון לתת את התמיכה ביששכר מכספי הצדקה שלו, כיון שלא היה יששכר זקוק לצדקה, אלא היה זה שותפות בין יששכר וזבולון.

לפיכך כתב האגרות משה, שמהות השותפות בין יששכר וזבולון היא, שזבולון היה משלם את שכר הפועלים שעבדו בקרקעותיו ובנחלתו של יששכר, וזה היה חלקו של זבולון בעסק זה, וכמו כן היה עוסק במכירת הזכויות הלבנה שהיו מוציאים מקרקעותיו של יששכר, והיו חולקים ברווחים שווה בשווה. ונמצא, שיששכר נטל חצי מרווחי קרקעותיו, אלא שלא הוציא כלום בעד הפועלים העוסקים במלאכה.

בזכות זו, זכה זבולון לחלק גשמי במה שהוציאו קרקעותיו של יששכר, אך החשוב מזה, שהיה לו גם חלק רוחני שווה בשווה ממש בתורתו של יששכר. יתירה מזו, אף סגולותיה של התורה שעליה נאמר שאוכלים פירותיה בעולם הזה, גם בזה זכה זבולון כדן שותף מלא, ואף את סגולתה של התורה שעליה נאמר מגנא ומצלא מן החטא (סוטה כא.). גם זה נפל לחלקו של זבולון. ולפיכך היה צורך להתנות על הסכם זה [כמבואר בשו"ע שם], שהרי אין כאן מצוות צדקה רגילה, אלא שותפות גמורה ומחייבת.

המטרה בהסכם זה, הינה בכדי לקיים את לימוד התורה באיכותו, שהרי יחידי סגולה הם היכולים להיות בקיאים בכל רזי התורה ולקיים בהידור את מצוות ידיעת התורה, ומן ההכרח שחלק מן העם יעסוק בעבודה המפרנסת, ועל ידי הסכם זה יהיה חלק שווה בשווה במצוות לימוד התורה, גם לאותם שאינם יכולים להגיע לדרגת יחידי הסגולה. עיי"ש באריכות.

קיבל כסף להשיא בנו ורוצה להשיא בזה בתו

בגמ': רבי אליעזר אומר מגבת פורים לפורים ואין העני רשאי ליקח מהן רצועה לסנדלו אלא אם כן התנה במעמד אנשי העיר (בבא מציעא עח, ב).

הרה"ק רבי שמואל שמעלקא הלוי איש הורוויץ מניקלשבורג זי"ע א' אייר תקל"ח

והארץ כנחושת, וביום בואו באו גשמי ברכה כבימי חנוני המעגל.

אך חמש שנים ישב רבינו על כסאו בניקלשבורג, ביום הסתלקותו קרא לתלמידיו הגאונים והקדושים, ואמר להם תדעו שהיום יום פטירתי. הם החלו לבכות ושוב פנה אליהם ואמר, תדעו שאני נשמת שמואל הנביא, וסימן לדבר, שמואל היה שמו שמואל, ושמי גם כן שמואל, שמואל היה לוי, ואני גם לוי, שמואל היה בן נ"ב שנים, ואני גם כן בן נ"ב שמואל הנביא ממש, ואז יצאה נשמתו הטהורה בקדושה ובטהרה בעודו יושב על כסאו. מנוחת כבודו בניקלשבורג.

דברי תורתיו נדפסו בספרים דברי שמואל, דרכי ישרים, נזיר השם, שמן הטוב, ועוד.

בעת ההיא, שכן האחים הקדושים כבר היו ידועים לגאוני וגדולי הדור בטרם הגיעו אל המגיד, על ידי הצטרפותם החלה החסידות להתפשט בקרב שכבות רחבות בציבור שעד כה התייחסו אליה בחשש.

היו גם מגדולי הדור שגילו אהדה כלפיה בעקבות הצטרפותם של הני תרי גדולי הדור, או שעל כל פנים משכו ידיהם מלהיגרר אחר מתנגדי החסידות.

רבנו היה הראשון שהפיץ את תורת החסידות בפולין ורבים נתקברו על ידו לחסידות ולהיכלו של המגיד, כמו הרה"ק רבי ישראל מקאזניץ, רבי לוי יצחק מברדיטשוב, רבי משה לייב מסאסוב, רבי ועקב יצחק מלובלין, רבי מנחם מנדל מרימנוב, רבי יצחק אייזיק מקאליב, ועוד. התלמידים הללו, הם אשר הפיצו את החסידות ברבות הימים בפולין ושאר ארצות, אשר אחריהם נהו רבבות רבות מישראל.

כעשר שנים כיהן רבינו כרב בריטשוואל, שם הרביץ תורה ויראת ה' במסירות עצומה, הוסיף קדושה על קדושתו, ויצא טבעו כחד מגאוני וגדולי הדור. משם נתקבל כרב בשינאוה בפולין, בה הרחיב את ישיבתו אליה נתקבצו תלמידים גוונים, אשר חפצו לקנות תורה ויראת שמים וחסידות, ולהתבשם מתורתו של רבנו אשר שמו יצא לפניו כגאון אדיר וכחסיד מופלא.

בשנת תקל"ג חיפשו בני קהלת ניקלשבורג אחר רב ואלוף לעירם, כאשר שמעו על שמו הטוב של רבנו, על עוצם גאונו ורום ערכו, שלחו אליו לשינאוה כתב רבנות לכהן פאר בקהילתם, והוא נענה לבקשתם. ביאתו עשתה רושם, כי טרם בואו היה עצירת גשמים כמה שבועות, השמים כברזל

רבנו נולד בשנת תפ"ו, בשנה בה נתמנה אביו רבי צבי הירש זצ"ל כרבה של טשורטקוב, אביו הרבה תעניות עד שנולד לו בן זה, ויקרא הנער שמואל, על שם זקינו הגאון מופת הדור רבי שמואל שמעלקא הלוי מטארני.

כבר בילדותו ניכר בו כי לגדולות נוצר, באשר חונן מאת הבורא ית"ש בכשרונות נעלים, בשכל כביר חד וחרף, ובהבנה עמוקה. ותהי יראתו נסוכה על פניו וקודמת לחכמתו, קדוש מרחם אמו, ויזר הנער שמואל מכל חמודות התבל ומנעמיה, ויט שכמו לסבול עול התורה, ויהי הולך וגדל, וטוב גם עם ה' וגם עם אנשים.

תחילת לימודו היתה אצל אביו הקדוש, ממנו למד יסודי התורה ודרכי החסידות, גדל בתורה וביראת שמים בקדושה ובטהרה ובחסידות מופלאה, נדד מעיניו שינה, ולמד יומם ולילה בהתמדה ושקידה עצומה ונוראה ובסיגופים מופלגים, עד שיצא ירכיבו בעולם כאחד הגדולים והקדושים. בהגיעו לפרקו היה חתן רבי יהושע הלוי, מנהיג ופרנס דק"ק רישא.

בשנת תקי"ד והוא בן כ"ח שנה, נתקבל לרב בעיר ריטשוואל על פי המלצת רבי אברהם אביש אב"ד פרנקפורט שכיהן בה כרב, ומחמת מעשה שהיה בינו לבין אדון העיר, נאלץ לעזובה.

בריטשוואל הקים רבנו ישיבה גדולה אליה נהרו מופלגי תורה, והשפיע עליהם מחמתו המרובה. סדרי הישיבה היו י"ד שעות ללימוד, ד' שעות לתפלות שחרית מנחה ערבית, ד' שעות לשינה, שעה לצרכי ציבור, חצי שעה לאכילה, וחצי שעה לנוח ולהיבטל. ועם כל זה באותה חצי שעה למד עמהם בספר חובת הלבבות.

רוב למודם היה בנגלה, ושעתיים למד מוסר וחסידות. בישיבה נתקבלו רק תלמידים שיש ביכלתם ללמוד שמונה עשרה שעות בלא הפסק, בין התלמידים בימים ההם היה הרה"ק רבי ישראל מקו'ניץ והרה"ק רבי לוי יצחק מבארדיטשוב זי"ע.

שמע המגיד הגדול ממעזריטש הגיעה לאזני רבנו בריטשוואל, ועל אף שהיה אז גאון אדיר ומופלא בחסידות, השתוקקה נפשו להתעלות בתורה ויראה, ולקנות שלימות ביתר שאת ועוז. נתועד עם אחיו רבי פנחס בעל ההפלאה, ויסעו למעזריטש, אל הרה"ק רבי דוב בער זיע"א.

בבואם אל המגיד, הוא שכב במטתו מחמת חולשתו, קיבלם בסבר פנים יפות והושיבם לידו, ואמר בתמיהה, וכי רבנים וצדיקים גדולים כמותם צריכים לנסוע אלי ששים פרסאות.

הצטרפותם של האחים הקדושים לסגל תלמידי המגיד, חיזקה וביצרה את מעמדה של החסידות

הלומד ומתגבר על עייפותו בשעת הלימוד מכפרים לו כריתות

בכל פעם יאמר באמצע הלימוד המאור שבה יחזירנו למוטב, ובכל פעם שהיצר מסיתו לסיים בענין ולקצר בלימוד מחמת עייפות או חסרון הבנתו או מחמת שיחת הילדים יגער ביצה"ר ויתגבר עליו מאוד וישבור טבעו וילמוד יותר מהרגלו ובכח עד שייגע וזוה משבר הקליפות והחיצונים, ומכפרין לו אפי" על כריתות ומיתות ב"ד ומיתה בידי שמים, כי הלימוד בתנ"ך ומשנה וגמרא ופוסקים שהוא בכח ובקול ובנעימות הקול בלי שום מחשבה זרה ובנענוע הגוף מטהר ומצחצח ומחשמה ומחדד השכל ומשבר הקליפות והחיצונים מכל וכל.

(ספר הנהגות צדיקים - הנהגות טובות מהרה"ק רבי שמואל שמעלקא מניקלשבורג)

לְכוּ בְּנִים שְׁמְעוּ לִי יְרֵאת ה' אֶלְמֶדְכֶם

פירש הרה"ק רבי שמעלקא מניקלשבורג זיע"א על הפסוק (תהלים לד יב) 'לְכוּ בְּנִים שְׁמְעוּ לִי יְרֵאת ה' אֶלְמֶדְכֶם', שמדרך בני אדם הוא שבשעה ששומעים דברי מוסר מחכם הדורש ליבם מתעורר לעשות תשובה, אמנם כשיוצאים מבית המדרש והולכים לבתיהם נשכח מהם הכל וחוזרים להרגלם.

ולכן בא הפסוק ומזהיר את השומעים: 'לכו בנים, פירושו, גם כשאתם הולכים מאתי עדיין 'שמעו לי' את אשר 'יראת ה' אלמדכם', ולא תשובו להיות כבראשונה.

(דברי יואל - פר' וילך)

הגה"צ רבי יוסף נחמיה קורניצר זצ"ל

אבד"ק קרקא
ב' אייר תרצ"ג

המקדש, אכן מרע"ה לא גילה הטעם לבני"י שלא לצערם שעתידין שתי המקדשות ליחרב, כפי אשר אמר לפני הקב"ה דיים בצרה זו, וא"כ בני"י קיימו המצוה בשמחה ולא הפילו דבר. וגילה הכתוב שבחו של משה רבינו שאעפ"י שידע הטעם של מצוה זו, מ"מ הסיר מלבו כל תוגה וקיימה באותה שמחה וזריזות כאשר קיימה בני ישראל, וזה שאמר הכתוב "כן עשו".

לאחר הקבלת פנים, הלכתי לזקניתי הרבנית הצדקנית מפודגורז' - קראקא בתו של כ"ק א"ז הרה"ק רבי דוד מקשאנוב זי"ע וסיפרתי לה אודות הקבלת פנים והכבוד הגדול שהנחילו לרב החדש של העיר, וראיתי שהיא מתרגשת מאד ושמחה באופן יוצא מהרגיל. וכאשר שאלתי אותה מה השמחה אצלה כ"כ, וכי יש לה איזה שייכות או קירבה להרב או למשפחתו וכדו'.

גילתה באזני מעשה זה, שלפני ארבעים וחמש שנים השתתפה בשמחת הברית מילה של הגאון רבי יוסף נחמיה הנ"ל בקראקא, כי ערש מולדתו היתה העיר קראקא, אלא שאח"כ נתגדל אצל דודו בהונגריה, והנה אמו היולדת יצאה נפשה בעת לדתו רחמנא לצלן, ובעת מעמד הברית מילה שחו הנשים זה לזה על הצער הכבד, וביותר ביכו על גורלו המר של התינוק הרך הנימול שיתגדל ללא אם, עד שהמליטו מפייהם כי הלואי שהיה חלקו עם אמו בגי"ע ולא יסבול כ"כ בעוה"ז.

והמשיכה זקניתי הצדקנית לספר אני לא יכלתי לסבול בנפשי דיבורים כאלו ותתיפח נפשי בקרבי, והנה עתה לעת הזאת אשר עיני ראו ולא זר את אותו תינוק אשר גדל ועשה פרי ונהיה לרב בעיר הזאת לאושרם של כל בני העיר וכי לא אשמח עד מאד.

(הגאון רבי ברוך שמעון שניאורסון זצ"ל ראש ישיבת טשעבין - קידושא רבה פר' בא תש"ס - גליון כוכבי אור בא תשס"ד)

והקשה וכי מה הוא שבח שמשה ואהרן כן עשו הלא מילתא דפשיטא הוא, כיון שכל בני"י עשו כן. וביאר עפ"י מה שכתב רש"י בפרשת שמות עה"פ אהי' אשר אהי', אהיה עמם בצרה זאת אשר אהיה עמם בשעבוד שאר מלכויות, אמר לפניו רבש"ע מה אני מזכיר להם צרה אחרת, דיים בצרה זו, אמר לו יפה אמרת, כה תאמר וגו' והנה אמרו חז"ל דהרמז שנצטוו ליתן מן הדם על המשקוף ועל שתי המזוזות היה כנגד שלשה בתי

הגה"צ רבי יוסף נחמיה קורניצר נולד בקראקא ביום עשרה בטבת בשנת תרמ"א לאביו הגה"ק רבי עקיבא קורניצר ולאמו בת הגה"ק רבי שמעון סופר אב"ד קרקא בן מרנא החתם סופר זי"ע.

ביום הברית שלו נפטרה אמו, ובהיותו בן י"א שנה התייתם מאביו. מאז נתגדל בבית רבו הגה"צ רבי יהודה גרינוולד מחבר ספר 'זכרון יהודה' שהיה אז אב"ד בוניאד.

בחנוכה שנת תרס"א נשא את בתו של הגאון רבי פנחס חיים קליין אבד"ק סעליש בנו של הגה"צ רבי שמואל שמעלקא מסעליש בעל 'צרור החיים'. רבה של העיר סעליש, אך סירב לכהן ברבנות, רק לאחר פטירת חותנו, התמנה תחתיו כרב של סעליש.

בחודש שבט תרפ"ה עבר רבי יוסף נחמיה לקראקא ושימש בה ברבנות עד לפטירתו ביום ב' אייר תרצ"ג. ונטמן בקראקא בסמוך לקברי סבו הגה"צ רבי שמעון סופר וקבר אביו.

ההתרגשות הנפלאה בעת בואו לכהן ברבנות העיר קרקא

שח הגאון רבי ברוך שמעון שניאורסון ראש ישיבת טשעבין; בחודש שבט תרפ"ה הגיע לקראקא הגאון רבי יוסף נחמיה קורניצר זצ"ל לכהן פאר כרב העיר, והכינו לכבודו קבלת פנים מפוארת, והעולם רעש לכבודו, וגם אני שהייתי עדיין ילד לפני הבר מצוה השתתפתי בקבלת פנים.

ובעת הדרשה פירש הפסוק (שמות יב, כה) "וילכו ויעשו כני ישראל וגו' כן עשו", פירש"י להגיד שבחו של ישראל שלא הפילו דבר וכו', ומהו כן עשו אף משה ואהרן כן עשו עכ"ל.

בס"ד

קו 'מחברים'

שע"י ממלכת התורה עוז והדר

02-803-9999

לשאלות הלכתיות בבית ההוראה הקש 8

הרה"ק רבי ישעיה שטיינר מקרעסטיר זי"ע ג' אייר תרפ"ה

הרבים, כשמקווה מהודרת הוקמה גם היא בסמוך. זכותו הכבירה של מלאך האלוקים ועמוד החסד, תעמוד לנו ולכל בית ישראל, אמן.

ישועות כבחיים חיות

מספר יהודי מביתר: שבוע לפני פסח החלטתי לצאת לקרעסטיר, ולעשות שם את השבת ליד ציונו של רבי ישעי' מקרעסטיר זי"ע. לפרנסתי אני עוסק בהתקנת מזגנים, וראיתי צורך לפנות את הראש ואת המוח, לנפוש מעט לפני החג, ולהחליף אווירה לקראת ירידתם של טללי אורה בליל הסדר.

בסמוך לזמן הטיסה מתקשר אלי סוכן הנסיעות ומבקש טובה: "יש לי כאן זוג שמגיע לקרעסטיר. תכננתי בשבילם הסעה עד לציון, אך לבסוף בוטלה ההסעה הזאת. הרי יש לך רכב, תוכל בבקשה לקחת את בני הזוג איתך לקרעסטיר?"

היה לי קשה לענות "כן". הרי יצאתי במטרה מוצהרת של נופש וניקוי מוח. הדרכים באירופה שקטות, חדגוניות, עשויות כבישים ארוכים ונוף שחוזר על עצמו במין מונוטוניות מרגיעה. היתה לי גם תוכנית לערוך ברכב כמה שיחות טלפון, וליהנות מפרטיות מושלמת. אולם לבסוף התגברתי. אם אני רוצה השפעה של הצדיק, לא די לי לנסוע אליו, אלא מה טוב לדבוק בדרכיו. הוא הרי מסר את נפשו בשביל יהודים אחרים, נתן את כל כולו כדי להיטיב לאחיו בני ישראל בקדושה ובטהרה.

ומה מבקשים ממני? קצת מסירות, קצת ויתור על הנוחות הפרטית. הרי ממילא אני נוסע, ושום נזק לא יקרה לי מהסעת יהודים יקרים לציונו של הצדיק.

הסכמתי. הסוכן נשם לרווחה, הזוג הודה מקרב לב, ומשדה התעופה הצטרפו אלי השניים. הדרך עברה בשקט. בני הזוג אמרו תהילים לכל אורך הנסיעה, ורק לקראת סיומה דיברתי קצת עם האיש. הוא סיפר לי שהוא קבלן במקצועו, ועתה עומד הוא בשלב שלפני אכלוס עשרות דירות, שבהן צריכים להתקין מזגנים.

"זאת בדיקת העבודה שלי", אמרתי לו, "אני מתקין מזגנים! ביכולתי לשלוח אליך פועלים ומתקינים של מזגנים באיכות הכי טובה".

הוא התעניין בהצעת פרטי פרטים, וכך סגרנו עסקה, ממנה הרווחתי בסופו של דבר כמאתיים אלף ש"ח.

חשבתי שאני עושה חסד, חשבתי שאני נותן מעצמי ומנוחיותי לאחר, אולם למעשה לא היתה זו אלא הכנה לשפע הגדול, שהקב"ה רצה לשלוח לי.

(גל' השגחה פרטית)

אז היה מחלק צדקה לעניי העיר והסביבה. כשבמקביל, הרבנית ע"ה מחלקת בשר וחלות לעניים הרבים. הרבי עצמו היה עומד על יד הסירים, מוסיף עצים לתנור ומלח בתבשילים. על שולחנו סעדו עניים רבים, כשהרבי עצמו עובר ביניהם פורס בפניהם את המנות הרבות ושומע את צרותיהם.

גולת הכותרת של השבתות אצל הרבי, הייתה כאמור סעודת המלווה מלכה, אליה נהרו יהודי המחוז.

סיפורי המופתים התגלגלו מתחת לשולחנו דבר יום ביומו. סיפורי מופת שעברו מפה לאוזן ידעו לספר על סיר של תבשיל שאינו מתרוקן אף פעם, על מזון שאין לו גבול ועל ישועות שהתחוללו בחדרו. הכל בכוח אותה צדקה, נתינה עד מסירות נפש של ממש.

ביום ג' באייר תרפ"ה נסתלקו המאורות הקדושים, ונשמתו של רבי ישעיה עלתה השמימה בסערה. טרם פטירתו, השיב לשאלת חתנו, "איך אתה מניח אותנו לאנחות?!", "מי שיבוא לביתי ייושע".

בשנים האחרונות נגאל הבית של רבי ישעיה, על ידי בני משפחתו, ובמקום הוקמה הכנסת אורחים בנוסח הצדיק הפלאי ומחיייה הנפשות. בצמוד, נרכש בית נוסף, עבור מקום לינה ליהודים

הרה"ק רבי ישעיה שטיינר נולד בשנת תרי"ב למשפחה פשוטה בעיירה הסמוכה לעיר ברדיוב שבסלובקיה. בהיותו בן שלוש התייתם מאביו, ואימו האלמנה הצדקנית שלחה אותו לעיר "ליסקא", אל הרב הקדוש רבי צבי הירש מליסקא מחבר הספה"ק "אך פרי תבואה".

רבי ישעיה גדל וצמח אצל רבו, שחיבבו כבנו, ובשלב מסוים מינהו למשמשו. כבר בבחרותו הוכר כצדיק נשגב. עד כמה גדולה חביבותו של רבי ישעיה בעיני רבו - ניתן ללמוד מהמעשה הבא. בטרם פטירתו, הכריז האדמו"ר מליסקא, שקשה לו ללכת מן העולם, בטרם ראה את תלמידו חביבו מקים בית נאמן בישראל.

לאחר פטירתו, ביום ו' עש"ק תזריע ד' ניסן תרל"ה נשא לאשה את מרת שרה בת רבי יצחק יונה ווינשטוק מהעיר מאד, וקבע מושבו בעיר קרעסטיר, ר' ישעיהו היה נוסע אל הרבה מצדיקי דורו, בהם הרה"ק רבי מרדכי מנדבורנא, רבי שמואל פרנקל מדארג. ועוד. כן היה מתלמידי האדמו"ר הגה"ק רבי חיים הלבשטאם מצאנז.

לאחר פטירת הרה"ק מליסקא ונישואי רבי ישעיה, החל הוא להנהיג את קהל החסידים של רבו, שהחלו לנהור אחריו.

למרות ששמו הפך במהירות למפורסם בקרב יהדות הונגריה, נהג בענווה רבה, והיה חותם על ספריו, "הק' ישעי' בן מו"ה משה ז"ל שהי' משמש בקודש אצל הרב הצדיק מליסקא זי"ע".

בנוסף, למרות שהנהיג קהל של מאות חסידים, ויהודים מכל רחבי הונגריה נכנסו להיוועץ ולהתברך, המשיך רבי ישעיה להיכנס לאדמו"רי הדור, ונהג כאחד מהחסידים, כאשר היה הוא עומד או ממתין בתוך הקהל, מבלי לדרוש שררה או כבוד. בשלב מסוים החלו הרפורמים על הנהגתו, כאשר היו שטענו שהחסידים של האדמו"ר מליסקא צריכים ללכת לבניו, ולא למי שהיה משמשו בקודש. רבי ישעיה, ללא אומר ולא טרזניה, ולמרות שחסידי רבו אחריו, עבר להתגורר בקרעסטיר, בחבל טוקאי שבהונגריה.

בפשטות מופלגת הנהיג רבי ישעיה בביתו "הכנסת אורחים" לכל העוברים באזור, ויהודי הונגריה שנהרו למקום, ידעו שאין הם צריכים לדאוג לאוכל ולינה בהגיעם אל הרבי - הרבי מסדר הכול עבורם. רבי ישעיה עצמו, בענוותנותו הרבה, היה עומד ומגיש את האוכל עבור ההמונים, למרות שאלה הגיעו להיוועץ ולהתברך ממנו.

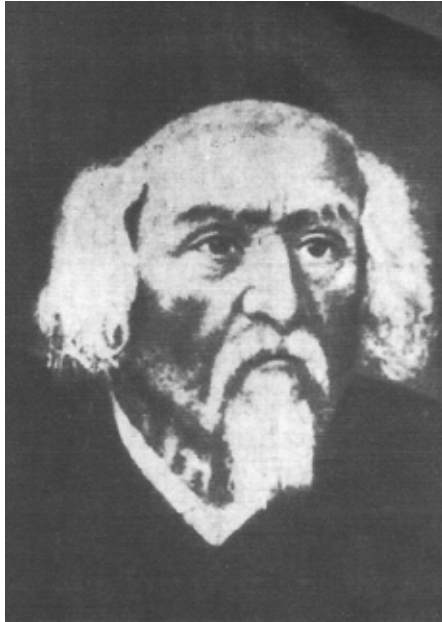
כאשר נפטרה הרבנית, אשתו הראשונה, והרבי החל לחפש זיווג שני, הציעו לפניו אישה מאחת המשפחות החשובות והמיוחסות של הונגריה, אך הוא סירב לכך. "אני צריך רק אישה פשוטה כמוני", הסביר לשדכן שהעלה את ההצעה. הכנותיו של הרבי לשבת החלו ביום חמישי,

הגאון רבי יוסף דב סולובייצ'יק זצ"ל

בעל בית לוי
ד' אייר תרנ"ב

בילדותו עם הרה"ק רבי משה מקוברין זיע"א, ושאל אותו: האם ידוע לך הסיפור היטב על כל פרטיו ודקדוקיו? ומשהשיב לו רבי מנחם נחום כי אכן כן (רבי מנחם נחום היה חתנו של הרה"ק רבי יוסף מקוידנוב זיע"א, נכדו של הרה"ק רבי מרדכי מלכוביץ זיע"א, שהיה רבו של הרה"ק רבי משה מקוברין זיע"א), ביקש ממנו רבי חיים כי יואיל לספר את הסיפור בפני כל המסובים. עשו כולם את אונם כאפרכסת ורבי מנחם פתח בדברים ויספר דברים כהייתם:

בהיות רבה של בריסק ילד קטן נפל לחולי כבד והרופאים אמרו לו נואש. ניסו להזעיק פרופסורים גדולים שימצאו מזון ומרפא לילד הרך הנאנק בחוליו, אך כולם העלו חרס בידם. הילד סבל רבות, ויד ההורים, הגאון רבי יוסף דוב הלוי סולובייצ'יק זצ"ל, בעל 'בית הלוי', והרבנית צירל, קצרה מלהושיע.

הרבנית צירל הייתה בתו של הרה"ק רבי יצחק עפרון, שהיה איש מופלג בתורה ומנכבדי העדה בעיר וולוז'ין. עם בוא רבי חיים בברית הנישואין עם מרת צירל, הסמיכו חותנו על שולחנו במשך שלש עשרה שנה, ובביתו ישב ועסק בתורה. רבי יצחק עפרון היה מסתופף בצילם של צדיקי לכוניץ וקוברין, ובפי החסידים היה מכונה: "רבי איטשע פייביש'ס" על שם אביו. חפץ היה רבי יצחק עפרון שחתנו הגדול, הבית הלוי, יכיר את הרה"ק רבי משה מקוברין, והוא המתין לשעת הכושר.

ביום מהימים הגיע הרה"ק רבי משה מקוברין להתאכסן בביתו של רבי יצחק עפרון, שכמובן קיבלו בכבוד גדול כראוי וכיאות. במהלך כל הימים ששהה רבי משה מקוברין בבית האכסניה הוא לא נפגש ולו פעם אחת עם הבית הלוי, לפי שהבית הלוי היה מסוגר בחדרו ועוסק בתורה, בלי להתעניין בכל מה שמתרחש סביבו. כשהגיע יום נסיעתו של רבי משה מקוברין החליט המארח כי חייבים לדאוג לפגישה בין רבו הגדול לבין חתנו החשוב, והוא עשה מעשה נועז: את מזוודותיו של רבי משה מקוברין הוא הכניס בחשאי לחדרו של הבית הלוי, וכשרבי משה מקוברין התעניין היכן מזוודותיו הוא הצביע לו על חדרו של הבית הלוי.

פנה רבי משה מקוברין ודפק בחדר כדי לקחת את המזוודות. הבית הלוי קם ממקומו, פתח לו את הדלת, והתעניין לרצונו. אמר לו רבי משה מקוברין כי המזוודות שלו מונחות כאן וברצונו להוציא אותם. משנכנס רבי משה מקוברין לחדר הוא הבחין כי על השולחן פתוח ספר 'שולחן ערוך', חלק אורח חיים, באחד הסימנים המאוחרים שבו. פתח רבי משה מקוברין עימו בדברים ואמר לו: רואה אני בכך שאתה לומד שולחן ערוך אורח חיים וכבר התקדמת בזה כהנה וכהנה, אולם האם כבר למדת וקיימת את הסימן הראשון בשולחן ערוך בו כותב הרמ"א בשם הרמב"ם בספרו 'מורה נבוכים':

וכך יוכלו לתהות על קנקנו. התעניין רבי חיים מבריסק האם יש בידו כבר כתבי סמיכה שכתבו עבורו גאוני הדור. נענה רבי מנחם נחום כי אכן זכה כבר לקבל כמה כתבי סמיכה מרבנים אצלם הוא עמד בכור המבחן, ותוך כדי דיבור הוא הוציא מכיסו מכתב שכתב עבורו אחד מגדולי הדור, והושיט אותו לרבי חיים. נטל רבי חיים מבריסק את מכתב הסמיכה, קראו מתחילה ועד סוף, והפליט בקצרה: "קאלט" [-קר!], כאומר, שמכתב הסמיכה מסוגנן באיפוק רב, בלי רגש והתלהבות. לא התבלבל רבי מנחם נחום לשמע הדברים והשיב לרבי חיים מבריסק על אתר: וכי מה פלא הוא זה, והרי רב זה מתנגד הוא לדרכי החסידות! כמי שאומר שבשל היותו חסיד, מגזע קודש של גדולי ומאורי החסידות, ביניהם שושלות ליניץ, ברדיטשוב, אפטא, קוריץ וליובאוויטש, לכן אותו רב כתב עליו בשפה קרה ובאיפוק.

לא הבין רבי חיים את תשובתו של רבי מנחם נחום ושאל: וכי מה אני בעיניך? כשכוונתו היא, שאם אכן לדבריך רבנים שאינם חסידים כותבים לך את כתבי הסמיכות בלשון מאופקת, מה איפוא עלי לכתוב לך? שוב נענה רבי מנחם נחום ואמר בעוז: כבוד תורתו, רבה של בריסק, הוא חצי חסיד! התפלא רבי חיים ושאל: זאת מנין לך? מהיכתי תיתי שתאמר עלי שאני חצי חסיד? ענה רבי מנחם נחום בלשון של חכמה: דבר זה ידוע לי מהפסוק האמור בפרשת וירא (בראשית יח ח): 'וַיִּקַּח חֲמָאָה וְחָלַב וּבָן הַבָּקָר אֲשֶׁר עָשָׂה וַיִּתֵּן לַפְּנֵיהֶם וְהוּא עֹמֵד עֲלֵיהֶם תַּחַת הָעֵץ וַיֹּאכְלוּ'.

ידע רבי חיים מבריסק את כוונתו של האורח השנון והבין כי כוונתו לסיפור שהתרחש אתו

הגאון רבי יוסף דב זצ"ל נולד בעיירה ניסוויץ' בשנת תק"פ לאביו הגה"ק רבי יצחק זאב סולובייצ'יק זצ"ל ולאמו הרבנית מרת רבקה ע"ה בתו של הגה"ק ר' משה הכהן שפירא מהעיר ניסוויץ, אביו היה נכדו של הגה"ק רבי חיים מוולאז'ין זצ"ל.

בילדותו למד בתלמוד תורה המקומי של ניסוויץ. בגיל 10 נסע לוולוז'ין, שם למד אצל מלמד פרטי, עד הגיעו לגיל 13. עם הכנסו למצוות נתקבל כתלמיד בישיבת וולוז'ין, שם למד עד שהתמנה כממלא מקומו של רבי גרשון תנחום ממינסק בשיבתו ב'בלומקה'ס קלויז' במינסק.

בשנת תרי"ד הוכתר למשנה לראש ישיבת וולוז'ין - רבי נפתלי צבי יהודה ברלין, הנודע בכינויו "הנצי"ב".

בשנת תרכ"ג פרסם את ספרו הראשון - שאלות ותשובות "בית הלוי", וילגא תרכ"ג. חלק שני - ורשה תרל"ד, וחלק שלישי וארשא תרנ"א. כן הדפיס ספר "בית הלוי" על "דרוש ומילי דאגדתא", לפי סדר הפרשיות. ספר נוסף בשם "יד הלוי" הדפיס בעילום שם ובעותקים מעטים.

בשנת תרל"ט, הוכתר לרבה של העיר בריסק, תחת רבה הקודם - רבי יהושע לייב דיסקין, שנאלץ לברוח לארץ ישראל. בבריסק הוא שימש ברבנות עד יום מותו.

בשנת תרמ"ח חלה רבי יוסף דב בכיב קיבה וסבל כאבים עזים במשך כמה שנים. בשנת תרנ"א הורע מצבו והוא נותח.

סגירת ישיבת וולוז'ין על ידי ממשלת רוסיה השפיעה עליו לרעה, וביום ד' באייר תרנ"ב נתבקש לישיבה של מעלה. ההלוויה התקיימה בו ביום, ובמהלכה הוכתר בנו רבי חיים לרבה של בריסק. הספידוהו ברחבי העולם היהודי.

רפואתו הפלאית של בנו הגר"ח מבריסק

סיפר הרה"ק רבי מנחם נחום רבינוביץ מקאנטקוובה זיע"א, בעל 'מחשבת נחום', מה שבדידיה הוה עובדא, בהיותו אברך צעיר, כשעדיין לא מלאו לו שלושים שנה, בבואו אל הגאון רבי חיים הלוי סולובייצ'יק מבריסק זצ"ל כדי לקבל ממנו היתר הוראה וסמיכה.

עם כניסתו לביתו של רבי חיים רואה הוא כי הגאון הנודע יושב כשהוא מוקף ברבנים ותלמידים חכמים העוסקים עמו בפלפולי דאורייתא ובעומקה של הלכה. משבהבין רבי חיים מבריסק באורח שנכנס, הכיר בו כי הגם שהוא רך בשנים הוא אב בחכמה, ותיכף קיבלו במאור פנים וברוב הוקרה וחביבה. והזמינו לשבת יחד אתו.

אדהכי והכי התעניין רבי חיים מבריסק על סיבת בואו של האורח ועל מבוקשו. נענה רבי מנחם נחום ואמר כי מבוקשו הוא לקבל סמיכה מרבה של בריסק וכי נכון הוא להבחן על תלמודו

כך, בכל פעם שמקיימים מצות הכנסת אורחים, אברהם אבינו מגיע לעמוד שם ויחד אתו נמצאת האבן הטובה התלויה בצווארו, וכל חולה הרואה אותה מיד מתרפא.

השלים רבי משה מקוברין את דבריו ואמר: היות וקיימנו עתה מצות הכנסת אורחים, הרי שנמצא עמנו אברהם אבינו והאבן הטובה התלויה בצווארו, ובשל כך אנו בטוחים בס"ד שהחולה יתרפא ויבריא תיכף בעז"ה. ואכן כך היה, שלאחר הדברים הללו רבי משה מקוברין ניכרה הטבה משמעותית במצבו של החולה, ומאותה שעה היה מצבו משתפר והולך עד שהבריא לחלוטין.

סיפור זה, על נס רפואתו הפלאית של רבי חיים מבריסק בשנות ילדותו ועל כך שבשל זאת הרי הוא הוא 'חצי חסיד', היה רבי מנחם נחום רבינוביץ מספר בפני בעל המעשה שהקשיב לכך בהתעניינות מרובה, שלאחר מכן הפטיר ואמר: סיפור זה אמת ונכון, וגם אני זכיתי לשמוע כן מאבי הבית הלוי.

לאחר מכן, נענה רבי חיים מבריסק וכתב לרבי מנחם נחום מכתב המלצה נלהב, כשהתאריך הנקוב בו הוא יום ט"ו בשבט תרע"ו, וכך הוא כותב לו בתורף דבריו: "ודברתי עמו בדברי תורה, ומצאתי נושא ונותן בדרך ישרה במלחמתה של תורה שעררה. ומשיב דבר לאשורו בדברים מכוונים להלכה. כן הוא נעלה בכל וממולא בכל יקר וסגלה, נפש עדינה ומגוע היחש, והוא חתן הרה"ג מקאויינאוו זצ"ל. בר אבהו ובר אוריין יאי ויאי. על כן יבואו דברי להכיר טובו לאחרים, מכיריו יבורכו לרגלו האושרו בגללו כמאמרם תיכף לתלמיד חכם ברכה".

(ספיר ויהלום פר' וירא פי"ב - הגה"ח רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)

לשמוע מאמר של רבכם, הלוא תורת אמת היא ממש!

באותם ימים כשביתו של רבי יצחק עפרון היו עסוקים עם מחלתו הקשה והמסוכנת של הנכד הצעיר, חיים, בנו של חתנם הבית הלוי, הגיע לבקרם רבי משה מקוברין. כמובן שהמארח רבי יצחק עפרון מיהר לספר באזני רבי משה מקוברין על צערם הגדול בראותם את נכדם הרך מתענה במחלתו כשהרופאים אומרים נואש לחייו. אמר לו רבי משה מקוברין: אם כך, נלך שנינו גם יחד לבקר את החולה.

הלכו רבי משה מקוברין ותלמידו רבי יצחק עפרון לחדרו של הילד הרך ששכב כשהוא נאנח ונאנק בכאבים עזים. ויפתח רבי משה מקוברין ויאמר את הפסוק בפרשת וירא (בראשית יח ח): **וַיִּקַּח חַמְאָה וְחֹלֵב וַיָּבֶן הַבָּקָר אֲשֶׁר עִשָּׂה וַיִּתֵּן לַפְּנֵיהֶם וְהוּא עֹמֵד עֲלֵיהֶם תַּחַת הָעֵץ וַיֹּאכְלוּ, תוֹךְ כִּדִּי שֶׁהוּא שׂוֹאֵל כְּעֵינָיִן: מְדוּעַ לִשְׁוֹן הַפְּסוּק הוּא 'וְהוּא עֹמֵד עֲלֵיהֶם' לִשְׁוֹן הוּוּה, וְהָרִי הַפְּסוּק כּוֹלוּ הוּא בלשון עבר, שְׁהָרִי הַפְּסוּק מִסְפָּר אֵת אֲשֶׁר כָּבַר הַתְּרַחֵשׁ, וַיִּקַּח חַמְאָה וְחֹלֵב - 'וַיִּתֵּן לַפְּנֵיהֶם' - 'וַיֹּאכְלוּ', וּמֵתָאִים לומר זאת בלשון עבר, ומדוע דווקא עמידתו של אברהם אבינו עליהם כתובה בלשון הווה, כביכול היא עדיין מתרחשת כעת.**

אלא, הסביר רבי משה מקוברין, אכן כך הוא הדבר שאברהם אבינו עוונדו עומד עד עצם היום הזה, ובכל פעם ופעם שיהודי מקיים את מצות הכנסת אורחים, בא אברהם אבינו שהיה ראש וראשון למכניסי האורחים ועומד יחד אתו, ועל כן מתאים שזה יהיה נאמר לשון הווה.

המש"ך הרה"ק מקוברין ואמר: הלא חז"ל אמרו במסכת בבא בתרא (טז): רבי שמעון בן יוחאי אומר: אבן טובה היתה תלויה בצווארו של אברהם אבינו, שכל חולה הרואה אותו מיד מתרפא. אם

"שיתיה ה' לנגדי תמיד (תהילים טז ח), הוא כלל גדול בתורה ובמעלות הצדיקים אשר הולכים לפני האלהים, כי אין ישיבת האדם ותנועותיו ועסקיו והוא לבדו בביתו, כישיבתו ותנועותיו ועסקיו והוא לפני מלך גדול, ולא דבורו והרחבת פיו כרצונו והוא עם אנשי ביתו וקרוביו, כדבורו במושב המלך. כל שכן כשישים האדם אל לבו שהמלך הגדול הקב"ה, אשר מלוא כל הארץ כבודו, עומד עליו ורואה במעשיו, כמו שנאמר 'אם יסתר איש במסתרים ואני לא אראנו נאם ה' (ירמיה כג, כד), מיד יגיע אליו היראה וההכנעה בפחד השי"ת ובושתו ממנו תמיד (מורה נבוכים ח"ג פ' נב)".

נענה הבית הלוי ואמר בכנות: אכן למדתי את דברי הרמ"א בשם הרמב"ם ואף השתדלתי לקיימם, אלא שכואב אני מאוד על כך שבדברי הרמ"א נאמר שכל מי שעושה כן "מיד יגיע אליו היראה וההכנעה", ומשמע שדבר זה בא תיכף ומיד ללא כל עיכוב ושיהוי, ואילו אצלי עדיין זה לא בא.

אמר לו רבי משה מקוברין: ראוי לדקדק את לשונו של הרמ"א בו נאמר שהדרך לבוא לזה הוא "כשישים האדם אל לבו", לב דווקא, כי לא נאמר כאן 'כשישים האדם אל ראשו', אלא 'כשישים אל לבו', כי כן הוא באמת, שאין די בכך שחושב הוא זאת במוחו, אלא דווקא על ידי שמשריש זאת בתוך לבו הרי זה פועל שמיד יגיע אליו היראה וההכנעה.

באותה שעה נעשתה ההיכרות בין הרה"ק רבי משה מקוברין לבין הבית הלוי, ואכן לימים, כשנפגש הבית הלוי עם קבוצה מחסידי הרה"ק רבי משה מקוברין, וכמילתא אלבישיהו יקירא ביקשו לשמוע ממנו מילי דחסידותא אשר שמע מרבם, נענה להם הבית הלוי ואמר להם את רעיון זה תוך כדי שהוא מטעים ואומר: הפצים אתם

להגות בפרשת השבוע עם האוצר הפלום

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66 ובחנויות הספרים המובחרות

הרה"ק רבי יוסף מאיר ווייס זי"ע האדמו"ר מספינקא ובעל אמרי יוסף ו' אייר תרס"ט

הוסיף האמרי יוסף שאכן לימים ראו את הרה"ק רבי יצחק אייזיק מזידיטשוב מתייעך לתקן את חסידיו בעודו בחייו, וכך הביא בהקדמה לספר 'לקוטי תורה וש"ס': "שמענו ממנו ברבים [=מהרה"ק מהרי"א מזידיטשוב] ששמע מהרה"ק מו"ה יהודה צבי מראזלי זצלה"ה, שראה את רבו וחותרו הקדוש מוה"ר צבי הירש הנזכר לעיל אחר הסתלקותו ושאל אותו: אם הוא כבר על מכונו בגן עדן העליון? והשיב לו שאינו רוצה לילך למקומו עד שיתקן כל אנשי שלומנו ויעמידם על מכונם בשרוש העליון, כך סיפר הרה"ק מראזלי ז"ל ואמר: שמי שדבוק בחיים לצדיק אמת - אחר פטירתו מזה העולם מראין לו את רבו והוא מוכרח לעשות לו טובה בעולם הבא, עד כאן שמעתי, ומזה נראה כמה טובה לנפש הישראלי לדבק עצמו אל צדיק אמת ואז טוב לו בזה ובבא. וסיים הוא על זה: ואני נתיישבתי בדעתי למה לי הטורח הזה לאחר פטירתי?! מוטב שאתקן אותם ואעמידם על מכונם כל זמן שאני בעולם הזה. וסיפר לי אחד מצאצאיו הקדושים שלן אצלו בעת חליו, ופעם אחת באמצע הלילה הלך אצלו מטתו לאט בלי מנעלים על רגליו לראות מה הוא עושה, וראה אותו אוהז בדיקנא קדישא שלו ובוכה, ורבינו הרגיש שאחד עומד אצלו המטה, ושאל אותו, מי הוא? ואמר לו, שהבכיה הוא שרוצה להעמיד כל אנשי שלומינו על מכונם קודם פטירתו, שיתקן כל אחד מה שבא לזה העולם השפל דלא ליעול בכסופא לעלמא דאתי".

(ספיר ויהלום פר' נצבים פ"ב - הגה"ח רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)

הרה"ק רבי יוסף מאיר ווייס, נולד בשנת תקצ"ה לאביו רבי שמואל צבי ווייס ראב"ד במונקאטש.

למד גם אצל הגה"צ רבי מנחם א"ש אב"ד אונגוואר, הגה"ק רבי שמואל שמעלקא קליין אב"ד סעליש, ורבי יצחק אייזיק ווייס ראב"ד מונקאטש. כן הסתופף בצילו של מהרי"א מזידיטשוב.

רבינו היה חתן רבי מרדכי ארי' כהנא מבארשא, ובזיווג שני חתן רבי יחיאל מיכל ליכטנשטיין ממונקאטש, ולאחר נישואיו בזיווג שלישי עם בתו של רבי יעקב עזרא באש מספינקא, כשהתיישב שם, עד מהרה שמו יצא לתהילה ורבים השכימו לפתחו.

נתבקש לשיבה של מעלה ביום ו' אייר תרס"ט ונטמן שם. בשנת תשל"ב הועבר ארונו לארה"ק ומנו"כ בפתח תקוה.

ב' סוגי צדיקים - יש המתקנים נשמות לאחר פטירתם ויש המתקנים וגומלי חסד בחיים חיותם

הרה"ק האמרי יוסף מספינקא זיע"א מביא כי יש צדיקים שלאחר פטירתם מהעולם גומלים חסד ומתקנים נשמות, ויש צדיקים שאינם ממתנים עד לזמן זה אלא בחייהם עלי אדמות כבר הם מקדימים לתקן את הנשמות ולהעמידם בקרן אורה כראוי וכיאות.

וכך כתב בספרו (פרשת ראה): "שמעתי גם כן ממורי הקדוש [רבי יצחק אייזיק מזידיטשוב] זצלה"ה שסיפר איך שהרב הקדוש מוהר"ד יהודא צבי מראזדיל זצלה"ה ראה בחלום את חותנו רבינו מוה"ר צבי מזידיטשוב זלה"ה אחר פטירתו ושאל לו: אם הוא כבר על מקומו המוכן לו בגן עדן העליון?

והשיב לו [הרה"ק העטרת צבי מזידיטשוב], שאינו רוצה לילך על מקומו עד שיראה לתקן נפשות אנשיו אשר היו מדובקים אליו בחיים חיותו ויעמיד כל אחד ואחד על מקומו הראוי לו, ואז תנוח נשמתו הקדושה גם כן על מקומה המוכן לה, כן סיפר מורי הקדוש המעשה.

וסיים על זה ואמר בזה הלשון: ואנכי נתיישבתי בדעתי, למה לי הטרחא הזאת אחר פטירתי?! מוטב לי לעשות כל זאת בחיי! ואני משתדל עתה להעמיד כל אחד ואחד מהאנשים הנלווים אלי לתקן את נשמתם ולהעמיד כל אחד ואחד על מקומו הראוי לו כל זמן שאני חי בעולם הזה, ואחר פטירתי אוכל לילך על מקומי הראוי במנוחה! עד כאן תורף דבריו הקדושים ששמעתי מפיו הקדוש".

ולא תִשְׁבְּעוּ בְּשִׁמְי לַשָּׁקֶר

שניתן לו, ורגע הוא הרגיש שהיצר הרע גובר עליו באמתלאות שונות ומשונות: אין זה אלא גוי, וטעות גוי מותרת, ועוד כהנה וכהנה.

ברגע האמת ניצח היצר הרע. היה זה כשהגוי הגיע לבקר אצל הסוחר וביקש לשמוע על התקדמות העסקים ועל אפיקי ההשקעה המתוכננים, והיהודי מקבל את פניו בשמחה מזויפת: הנה אני ממתין לבואך כדי שתביא איתך את הכסף שסיכמנו שתביא בכדי להשקיע. כבר כמה וכמה הצעות יש לי לעסקאות ענק, והכל מתעכב רק בשל כך שעדיין לא הבאת לי את הכסף. הנה הוא נא להביא את הממון ותיכף ומיד נצא לעבודה.

תחילה לא הבין הגוי את הדברים אותם הוא שומע, אולם לאחר כמה דקות הוא קלט היטיב את אשר אירע פה: היהודי מעל באימונו! לאחר שנים רבות של מסחר משותף ניצל היהודי את קשריהם ואת העובדה כי הם אינם מנהלים רישום מסודר, והחליט לגנוב את סכום הכסף הענק. הגוי לא היה טיפש. מהר מאוד הבין כי היהודי ניצל את ההזדמנות שנקלעה לפתחו והוא הפסיד את כספו. כי כל עוד ואין לו ראייה על מסירת הכסף, הרי שהדין הברור הוא "המוציא מחברו עליו הראיה", ואילו הוא אין לו קבלה או שטר על הכסף.

ליבו של הגוי נחמץ על הטעות הטראגית שהוא עשה, אך תיכף הבין כי זהו סיפור אבוד לכאורה. אבל הוא לא התייאש. הוא הזמין את הסוחר היהודי לבית משפט, שם חזר היהודי והכחיש את קבלת הכסף, אלא שאז הגוי תבע כי הסוחר היהודי יישבע לו כי הוא לא קיבל ממנו כסף, ושבועה זו תהא בשמו של החכם היהודי הנודע רבי יהודה בן עטר, מי שבאותם ימים ממש כיהן כרבה של העיר פאס במרוקו. נודע בשערים היה שמו של רבי יהודה בן עטר ותפארתו יצאה לתהילה גם מחוץ לגבולות מרוקו. בכל רחבי המגרב, מדינות צפון אפריקה, וגם בתוניס, ידעו היטב, הן הגויים והן היהודים, את קדושתו של רבי יהודה בן עטר. מנהג היה להם להישבע בשמו של רבי יהודה בן עטר, שכן איש לא העז לשקר בשמו הגדול.

עתה, משיקשקש הגוי כי הסוחר המכחיש את קבלת הכסף ישבע בשמו של רבי יהודה בן עטר, סרב לכך הסוחר בטענות ובתירוצים שונים. הסיבה לכך הייתה כמוהו הפחד הגדול להישבע לשקר, ועוד בשמו של החכם הצדיק. אולם כשהסוחר קלט כי סירובו זה מציב אותו כמי שמודה למעשה באשמת הגניבה, הוא הסכים להישבע בשמו של רבי יהודה בן עטר שמעולם לא קיבל את סכום הזה מהגוי. השופט קיבל את השבועה ושיחרר את הסוחר לנפשו, ואילו העשיר הגוי הסתלק בפחי נפש.

אלא שהסוחר לא הצליח להתאושש מפחד האימים שפקד אותו בזמן שנשבע לשקר. תחילה ניסה לנחם את עצמו כשספר שוב ושוב את סכום הכסף הענק, אמנם לאחר מכן הוא החליט שאין לו טוב מסעודת מרעים שתרום את מצב רוחו. הוא יישב לסעודה טובה עם חבריו, אכלו וישתו כהוגן, וכך הוא יסיח מדעתו את רגשי האשם.

קרא הסוחר לכמה מחבריו הטובים, סיפר להם שהתגלגלה לידו עסקה נדירה שהצמיחה לו רווחים עצומים, והזמין אותם לחגוג יחד עימו את המאורע. הוא ערך שולחנות במיטב המאכלים והמגדנות כדי המלך, והשתיה כדת אין אונס, והכל נהנו ביותר.

באמצע הסעודה, ביקש הסוחר למלא עוד בקבוקי יין מתוך החביות הגדולות שהיו לו במרתף. הוא ירד אל המרתף, שם היה הסוחר גם מחביא את כל אוצרות הזהב והכסף שהיו לו, גם צרור הכסף אותו גנב מהעשיר הגוי היה שם. המרתף עצמו גם הכיל גורי עצים, סלילי בדים,

הסכם השותפות שכתרו שני הסוחרים שבתוניס היה ברור ופשוט: היהודי מביניהם, שהיה איש חכם ונבון, סוחר מפולפל וחרוף, היה מקבל סכומי כסף גדולים מאת שותפו הגוי, ובכסף היה קונה מיני סחורות משובחים ומוכרם ברווחים גדולים, ואת הרווחים היו השניים מחלקים ביניהם.

צורת עבודה זו הייתה נוחה לשני השותפים. הסוחר היהודי לא היה לו כסף מזומן כדי לקנות סחורות, ואילו הגוי שהיה עשיר מופלג היה נעדר חוש מסחרי ויכולת במשא ומתן. כל אחד מהם בפני עצמו לא היה יכול לעשות רווחים גדולים, ודווקא שיתוף הפעולה ביניהם הביא לשניהם רווחים נאים.

ככל שחלפו השנים גבר האימון בין השניים. אם בתחילה כל שלב של המסחר היה מגובה במסמכים ובקבלות, וכל סכום כסף שעבר מהגוי ליהודי ניתנה תמורתו מסמך מיוחד המאשר זאת, וכך גם הגוי קיבל מידע מדויק על הרווחים, ברבות הימים הגוי כבר לא חשד בחבירו הסוחר היהודי והאמין כי הוא לא יתכחש לסכומי הכסף שקיבל ממנו עבור קניית הסחורה, וכך גם יעביר לו את המגיע לו מהרווחים ולא יעלים מאומה מבלי לדווח על כך.

ביום מהימים התגלגל לידיו של העשיר הגוי סכום כסף גדול, שאפילו עבור עשיר כמוהו שמורגל היה בסכומי כסף גדולים היה בו מן החידוש. העשיר הגוי קיבל את הכסף כירושה מקרוב משפחה עירי שמת וכתב את שאר בשרו כירושו היחיד. חשב הגוי לעצמו כי בסכום הכסף הגדול אותו ישקיע בעסקאות ענק שהמפתח להיכנס אליהם הם סכומי כסף גדולים, וכך יפתחו לפניו שערי העושר.

העשיר הגוי לא התמהמה, נטל את צרור הכסף הגדול בידו, וצעד מעדנות אל ביתו של הסוחר היהודי. איש בשורה אני היום, שמח העשיר הגוי ואמר לשותפו: נפלה לידינו הזדמנות נדירה להגדיל את רווחנו באופן ניכר. הנה קיבלתי סכום גדול בירושה, כזה שמעולם עוד לא היה לנו, קח אותו מידי וצא והבא לנו עסקאות טובות כיד ה' הטובה עליך. כדרכם של השותפים וכאמונתם הותיקה זה בזה, לא ביקש הגוי כל אישור מהיהודי על הכסף שנתן לו. הגוי חזר לביתו, שמח וטוב לב, מהרהר על הרווחים הגדולים שעתידים לבוא אליו. אולם בביתו של היהודי התרחשה סערה גדולה. מאותו הרגע שהגוי יצא מדלת הבית, לא מצא היהודי מנוח לכף רגליו. הוא הסתובב בקוצר רוח מקיר לקיר והתחבט ביסורים נפשיים עצומים: סכום כסף גדול זה היה יכול להפוך אותו באחת מסוחר ממוצע לעשיר מופלג. גם אילו יעבוד עשרים שנה לא יגיעו רווחיו לסכום כסף ענק זה, והנה העשיר הגוי נתן זאת בידי ללא כל הוכחה או קבלה.

כל שעלי לעשות, הרר היהודי לעצמו, הוא רק להכחיש את קבלת הכסף, שכן לגוי אין כל ראייה שהוא נתן לי את הכסף, והנה אני נעשה לעשיר הגדול ביותר של הקהילה היהודית בתוניס. סכום כסף כזה לא החזקתי בידי מעולם, על אחת כמה וכמה שלא היה כזה ברשותי, ועתה הוא מצוי אצלי, וכל שאני צריך הוא בסך הכל להכחיש את קבלת הכסף.

מצד שני, חשב היהודי, הלווא זה כסף שאינו שלי. אסור לגזול אפילו גוי. בוודאי שזו גם כפיות טובה לאדם שכה הרבה הטיב לי, ועל אחת כמה וכמה שדבר זה יכול לגרום לחילול השם עצום, איום ונורא.

המאבק בין היצר הטוב ליצר הרע הביא את הסוחר לסערת רגשות עצומה. רגע הוא ביקש לשמוע בקולו של היצר הטוב ולא לבגוד באימון

הגוי, ששמע הבשורה הגיע לאזניו, לא יכל לעצור את עצמו משמחה על נפול אויבו. הוא ידע שעונשו הכבד בא לו על שבועת השקר בשמו של רבי יהודה בן עטר, והוא החליט לנסוע מתוניס לפאס שבמרוקו כדי לספר לו את הסיפור. כשהגיע הגוי אל רבי יהודה סיפר לו את כל מה שאירע עם הסוחר שגנב אותו ונשבע לשקר בשמו של רבי יהודה בן עטר, והוסיף: הנה הבאתי לרום מעלתך סכום כסף להביע בזה את הוקרתי העמוקה להוד קדושתך!

מלוך יקדין זהוהושים נפלאים מלוקט מדברות קדשו ותורתו של רבי הוד חי אביהצירא שליט"א

מִי־הֵתָא חֻזְרָתָא

חֻזְרָתָא דְאִזְרֵייתָא
יסוד חדש ונפלא על הפרשה

עומק הענין של לדון לכף זכות

שבבני ישראל לא דבר ריק הוא ובשעה שהאדם מלמד זכות ומדבר טוב על חבירו בעולם הזה הוא פועל ומעורר מליצת יושר על אותו אדם גם בעולם העליון ומצילו מדרת שחת.

הוכחה לדבר אפשר למצוא במה שאמרו חז"ל (קה"ר פ"ב): 'שבשעה שאדם נפטר מן העולם הקב"ה אומר למלאכי השרת ראו מה הבריות אומרות עליו כשר היה, ירא שמים היה פלוני זה', הרי שלפי מה שהבריות מדברים על האדם אחר מיטתו אם לטוב ואם למוטב כן גוזר השי"ת את דינו במרום.

בספר **תפארת שלמה** המליץ על כך את לשון חז"ל (סנהדרין סה.) 'עקימת שפתיו הוי מעשה', ויסוד לדבר מצא בדברי הגמרא (חגיגה טו): 'אשכחיה רבה בר שילא לאליהו, א"ל מאי קא עביד הקב"ה, א"ל קאמר שמעתא מפומייהו דכולהו רבנן ומפומייהו דר"מ לא קאמר, א"ל אמאי משום דקא גמר שמעתא מפומייהו דאחר, א"ל אמאי ר"מ רמון מצא תוכו אכל קליפתו זרק, א"ל השתא קאמר מאיר בני אומר! הרי שדיבורו של האדם עושה רושם למעלה שהרי מיד כאשר רבה בר שילא המליץ טוב על רבי מאיר אמר השי"ת דבר בשמו.

הוכחה הלכתית מצא לכך התפארת שלמה בחידושו של **רבי יהונתן אייבשיץ** זלה"ה בספרו **תומים** שעל חו"מ (ס"ו פז ס"ק כז) שם מבואר שאף מי שיודע בעצמו שעבר עבירה מכל מקום כשר הוא לעדות כלפי שמיא כל עוד שלא העידו עליו ופסלוהו בבית דין. וכעין זה הביא **הש"ך** (חו"מ ס"ו לא) שהסתפקו חכמי קהילת בריסק בדין שני עדים שהכחישו זה את זה אם מותרים שניהם יחד להעיד בעדות אחרת, שאעפ"י שאחד מהם יודע בודאי כי שקר ענה באחיו מכל מקום לא נפסל בבית דין. הרי לנו גודל מעלת דיבורו של האיש הישראלי שבשמים נקבע דינו של אדם על פי דיבורו ושפיטתו את חבירו לזכות או לחובה.

היודע כל תעלומות, ובודאי יודע השי"ת האמת למה התכוון האדם במעשיו, וא"כ מה תועלת יש בלדון לכף זכות, וכי יכול האדם בדיבורו לשנות מן האמת ולזכות את האדם בדינו?

בספה"ק הסיקו מדברי המשנה שאכן פעמים יש כח לאדם בדיבורו להמליץ טוב כלפי מעלה על יהודי אחר, כי כח הדיבור

בְּצֶדֶק תִּשְׁפֹּט עִמִּיתְךָ (יט, טו). **וברש"י** הו"דן את חבירך לכף זכות.

'לדון לכף זכות' - הוא ציווי שיש לעמוד על טיבו. יסוד הענין הוא במשנה באבות (פ"א מ"ו): 'היושע בן פרחיה אומר, עשה לך רב, וקנה לך חבר, והווי דן את כל האדם לכף זכות'. ולכאורה הענין תמוה, הרי כל מעשיו ומחשבותיו של אדם גלויים לפני השי"ת

מִי־הֵתָא דְפִלְיָאָה

כל ישראל מובטחים לבוא אל הקדושה

דְּבַר אֵל כָּל עַדְת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאִמְרַת אֱלֹהִים קְדוֹשִׁים תְּהִי כִּי קְדוֹשׁ אֲנִי ה' וְגו' (יט, ב).

והנה **קדושים תהיו** הוא גם לשון ברכה שנבוא אל הקדושה, ומי שמכין עצמו לקדושה בודאי תתקיים בו הברכה, וראה **באגרא דכלה** (קדושים ד"ה דבר) שברכותיו של משה רבינו יש בהם כח להתקיים, וציוה הקב"ה למשה רבינו שיברך את ישראל בפיו ויאמר להם 'קדושים תהיו', ובכח ברכתו יצא הדבר אל הפועל ויזכו לבוא אל הקדושה.

מובטחים ישראל לבוא אל הקדושה

ואכן לכל ישראל יש חלק ושייכות אל הקדושה, ואף זה נכלל באמרת אלוה צרופה **קדושים תהיו**, ולא נאמר 'קדושים היו' אלא 'תהיו', ואין זה לשון ציווי אלא לשון עתיד, ומובטחים אנו לבוא אל הקדושה בכח התורה כדברי **הזהר הקדוש** (קדושים פ): 'קדושים תהיו' תהיו ודאי. וכן אמר היהודי הקדוש ע"ה שלושה שותפין באדם, הקב"ה ואביו ואמו, ומצד חלקו של הקב"ה בודאי מוכנים אנו אל הקדושה, וזהו שאמר הכתוב **קדושים תהיו כי קדוש אני**, ומצד שאני קדוש מתייחסת הקדושה גם אל האדם.

שכן בני ישראל מלאים בפנימיותם שמות קדושים, כמו שנרמז בפסוק (שמות א א) 'ואלה שמות בני ישראל', לומר ששמות הקודש מצויים בתוכם. ומשכך כפי גילוי הקדושה באדם כך זוכה להכין בקרבו מקום משכן להשראת השכינה, ולקיים בעצמו את המצוה 'ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם' (שם כה ח), שעל ידי קידוש רמ"ח האיברים בקיום המצוות זוכים ל'ושכנתי בתוכם' בתוך בני ישראל ממש. וע"י שאדם עושה ככל שביכולתו לקדש עצמו זוכה ומקבל סיוע וכוחות קדושה מלמעלה להתקדש עוד ועוד ללא גבול ומידה.

ברזא דאח"ד רמזים נפלאים על סדר הפרשה

משה רבינו נתן כח לכל ישראל להיות קדושים

יתברך ממצרים שהיינו משועבדים להם והבדילנו מהאומות, שהחיות והכח שיש בתוך כל איש ישראל הוא מה' יתברך, וזהו שכתוב 'אנכי ה' אלקיך' כו', מיוחד מלכל האומות וכו', אבל חיות כל איש ישראל היא חלק אלקי ממעל, וממילא בכוחנו להתקדש גם בעולם הזה. וכן כתוב בברכת משה רבינו לבני ישראל **וזאת הברכה אשר ברך משה איש האלקים את בני ישראל**, וביארו צדיקים ע"ה, שזאת היא הברכה שבירך משה רבינו את ישראל - שיהיו 'איש האלקים' כמותו שיתעלו אף הם להיות קדושים ומזוככים כאיש האלקים הדבוק ביצרו בכל רגע ורגע.

'ברוכים תהיו', כך כביכול הקב"ה פונה אלינו ואומר לנו 'אני מברך אתכם שאתהיו קדושים'. וכן איתא בזוהר (קדושים פ:): ואורייתא קדושה אתקרי דכתיב 'כי קדוש אני ה'', ודא אורייתא דהיא שמא קדישא עלאה, ועל דא מאן דאשתדל בה אתדכי ולבתר אתקדש, דכתיב 'קדושים תהיו', 'קדושים היו' לא כתיב אלא 'תהיו', תהיו ודאי. וראה בשפת אמת (קדושים תרל"א ד"ה קדושים): 'קדושים תהיו', במדרש וזוהר הקדוש כי הוא הבטחה גם כן, כי איך יוכל בשר ודם להתקדש בקדושת ה' יתברך, אך 'כי קדוש אני ה' אלקיכם', פירוש, אחר שהוציאנו ה'

דבר אל כל עדת בני ישראל ואמרת אליהם קדושים תהיו כי קדוש אני ה' וגו' (י"ט, ב). שמעתי ממור"ר אבי ע"ה ביאור על הפסוק (ויקרא י"ט ב) 'קדושים תהיו', שלכאורה היה צריך לומר 'היו קדושים' שהרי זה ציווי. אך הוא הדבר שבאה תורה ללמדנו כי הקב"ה אומר שאתם תהיו קדושים בכל מקרה, דהיינו, לא רק ציווי מונח כאן, אלא הוראת העתיד שכך יהיה [כמו שכתב בעשרה מאמרות לרמ"ע מפאנו (מאמר חיקור הדין ח"ד פ"ט) שלפיכך נאמרו מצוות התורה בלשון עתיד ולא בלשון צווי, כאילו אמרה התורה גלוי וידוע שכך יהיה שלא יעברו ישראל על מצוות התורה]. הרי זה כמו 'רבי' המברך את תלמידיו

קדושת ישראל מקל וחומר

שאמרו בגמרא (חולין ד:), שכל אדון כדומה לו, וכל שכן מלך מלכי המלכים שראויים להיות משרתיו קדושים. **ובשערי תשובה לרבינו יונה** (שער ג אות קנ"ח) מוסיף ללמדנו שהרי הדברים קל וחומר, ומה כלי השרת הגשמיים שעובדים בהם לפני השם יתברך בבית המקדש צריכים להיות קודש, על אחת כמה וכמה בני ישראל שהם עצמם נבחרו לעבוד את ה' בודאי צריכים להיות קדושים. ועתה עמוד והתבונן בגודל חיובנו לקדש את השם, כי עיקר מה שקידשנו השם יתברך בתורתו ובמצוותיו והבדילנו להיות לו לעם כדי לקדשו וליראה ממנו, ולכן ראוי להיות קדושים, ושים לבך להבין שהעניין מפורש בפסוק (להלן כב לב) 'ולא תחללו את שם קדשי ונקדשתי בתוך בני ישראל' אני ה' מקדשכם'. ונאמר (תהלים קיא ט) 'ציוה לעולם בריתי קדוש ונורא שמו', פירוש בעבור כי 'קדוש ונורא שמו', 'ציוה לעולם בריתי' וקדשנו במצוותיו לקדשו וליראה ממנו, על כן כתוב אחריו (שם פסוק י) 'ראשית חכמה יראת ה'''. והדרך להגיע לכך, על ידי שנתקדש בקיום המצוות נחשב בהקדישנו את השם יתברך עם הקדושים העליונים שמקדישים ומעריצים אותו, כמו שנאמר (שם פ"ט ח) 'אל נערץ בסוד קדושים רבה ונורא על כל סביביו'.

'אלה' פסל את הראשונים, כלומר שפוסל כל ענייני עולם הזה שנבראו בששת ימי בראשית, שלא לרדוף אחר התענוגים והבלי העולם, רק להקטין הכל בעיניו, כאשר האות ה"א של בהבראם היא קטנה, שבה נברא עולם הזה. ועל כך באו כפל השמות 'ה' אלקים', רצה לומר, מי שמתנהג כן ומקטין בעיניו ענייני עולם הזה ורק בתורת ה' חפצו, מהפך בזכותו מדת הדין למדת הרחמים, וזה מרומז 'ביום עשות ה' אלקים' רצה לומר שמשם אלקים שהוא מרומז לדין עושה שם הוי"ה שהוא שם החסד והרחמים על כנסת ישראל.

נאה לקדוש שיהיו משרתיו ומקדישיו קדושים

כשנתבונן בעיקר הדבר נמצא שלפי משפט האמת כך ראוי להיות, שמשרתיו של הקדוש ברוך הוא קדושים וטהורים כיון שהשם יתברך בעצמו קדוש וטהור, ולכך נצטוינו במצות **קדושים תהיו** ובצידה ניתן טעמה **כי קדוש אני ה' אלקיכם**, וכפירוש **רבינו יוסף בכור שור** (מבעלי התוספות) כי 'נאה לקדוש פאר מקדושים', שהרי אין מושל קדוש יכול לסבול סביביו משרתים אלא אם כן קדושים, כדכתיב (משלי כ"ט יב) 'מושל מקשיב על דבר שקר כל משרתיו רשעים', אמנם גם כן להיפך אם לדבר אמת אזי כל משרתיו צדיקים כמו

אות ה"א קטנה רמז להקטין ענייני עולם הזה והתענוגים

קדושים תהיו כי קדוש אני ה' אלקיכם (י"ט ב). עניין קדושת האדם נרמז בתורה הקדושה תיכף בבריאת מעשה בראשית, כמו שדקדק **במאור ושמש** בפסוק (בראשית ב ד) 'אלה תולדות השמים והארץ בהבראם ביום עשות ה' אלקים' וגו' הטעם מדוע נכתב ה"א זעירא בתיבת 'בהבראם', וגם הטעם על כפל השמות 'ה' אלקים'. אך מבאר על פי מאמר חז"ל הידוע (מנחות כ"ט: ב) כי ביה ה' צור עולמים' (ישעיה כו ד), עולם הבא נברא על ידי האות יו"ד ועולם הזה נברא על ידי האות ה"א, ואכן דרשו חז"ל (שם) 'בהבראם', בה' בראם, ויראה שעל כן האות ה"א קטנה, שיראה האדם להקטין אצלו ענייני העולם הזה והתענוגים. והוסיף לרמזו גם בדברי חז"ל (זוהר הקדמה ג: ב"ר י"ב ט) שדרשו 'בהבראם' 'באברהם', כי כמו אברהם שמאס בתענוגי עולם הזה ושם ליבו וחפצו רק להודיע אלהותו לכל באי עולם ולפרסם כי הוא לבדו ברא כל העולמות, כמו כן יתנהגו כל באי עולם.

הממעט בתענוגים זוכה להפוך מידת הדין לרחמים

ומבאר עוד שאולי לזה ירמוז מלת 'אלה תולדות', שכידוע כל מקום שנאמר

תכלית העבודה וההשגה היא הדביקות

כגדול, האם הדבר יביאו להתחבר לקדוש ברוך הוא או שחלילה יביאו להיפך להיפרד מדביקותו. ואלו הם דברי הלל הזקן 'דעלך סני לחברך' - כל דבר השנוא והמפריע לך בדרכך להתחבר לקדוש ברוך הוא, 'לא תעביד' - אל תעשנו, ומכלל לאו אתה שומע הן, כי זאת יעשה האדם ויחיה נפשו, יעשה מעשים המביאים אותו לדביקות והתחברות. וזו תכלית המצוות שנצטוונו בהם כי 'מצוה' מלשון 'צוותא', שכאשר עושה הטוב בעיני ה' זוכה להתחבר ולהידבק בו עד שחש ומרגיש כי כל הפורש - מן החיים הוא פורש.

השגת הדביקות - בעולם הזה, בכל גיל ולכל אדם

דביקות עצומה זאת שייכת ומדברת לכל יהודי באשר הוא. ונבאר, כתב הרב בעל הרי בשמים ע"ה בסידורו, ישנם כאלו החושבים שהדביקות העליונה שייכת רק לצדיקים גדולים שזיכנו עצמם בעבודה אחר עבודה, להם יאה לזכות לדביקות בצורה קרובה כל כך שאינה מיטשטשת בשום מצב, כפי שהבאנו את דברי האור החיים הקדוש. לעומתם יש שיאמרו, כי דביקות אינה עניין שניתן להשיגו בעודו בחיים בעולם הזה, ורק אחר שתצא נפשו בקדושה וטהרה אז יזכה לדביקות. וישנה קבוצה שלישית, הסוברת שאולי כן ניתן להשגה בעולם הזה אבל לאחר שמילא ימיו ושנותיו והגיע לשיבה אז יוכל לזכות לדביקות בה' יתברך.

על כל אלו הקבוצות והשיטות, באה תורה בנועם אמריה, בהדגשה הנותנת יישוב והסבר לכל אחת מהסברות. לסוברים כי רק בעולם העליון ניתן להשיגה, אומרת התורה **ואתם הדבקים בה' אלקיכם חיים** בעודכם חיים בעולם הזה. ליישוב השיטה הסוברת כי המדובר הוא רק לאנשים גדולים וצדיקים אומרת התורה **כולכם**. ולהוציא מידי הסוברים כי רק בימי הזקנה וכו', אומרת התורה **היום**, במצב בו הינך ניצב בזה הרגע, בו תוכל להגיע למעלה הנשגבה של תשוקת הנשמות היא הדביקות בה' יתברך.

וכן נחזה בדברי המדרש שהמשילו זאת לאדם הנוטה לטבוע במים סוערים, והקברניט משליך לעברו חבל וזועק לו 'תפוס חבל זה בידך ואל תניחנהו, שאם תניחנהו אין לך חיים', הרי לנו שאף אם נמצא האדם ומגיע לדרגה נמוכה מאוד, כאותו אדם המושלך לתוך ים סוער וכמעט ונופח את נשמתו, ואף חווה הוא קשיים גדולים המאיימים להטביעו, אם יאחז בחבל וידבק עצמו בה' יתברך יש לו תקוה, והמאור שבתורה יחזירנו למוטב לזכות לחיים באור פני מלך.

ולא תוכל שום אומה ולשון להרע לכם, ע"כ תורף דבריו הקדושים.

ואפשר לומר כי על כך נאמר (ויקרא יט ב) **'קדושים תהיו כי קדוש אני ה' אלקיכם'** ואמרו חז"ל 'קדושתו למעלה מקדושתם', שכן אומר הקב"ה לישראל, היו קדושים, שבתוככם קיימת קדושה נעלה כל כך שהרי אתם העם הנבחר דבקים בי, וכיון שאתם דבקים בי יש בכם נגיעה בקדושתו הנשגבה למאד שהיא 'קדושתו למעלה מקדושתכם', שאמנם אין לנו כל השגה בקדושה נוראה ועצומה זו, אך עם זאת כיון שאתם דבקים בי זוכים אתם להידבק בקדושה זו.

מהות הדביקות - שכל מעשיו יהיו רק עלו שיביאוהו לחיבור בה'

הדביקות הינה הדרגה הנכספת ותשוקת התשוקות של כל יהודי, עד שבמדרש דרשוהו (במדב"ר יז ו): משל לאחד מושלך לתוך המים הושיט הקברניט את החבל ואמר לו תפוש חבל זה בידך ואל תניחנהו, שאם תניחנהו אין לך חיים. אף כך אמר לו הקדוש ברוך הוא לישראל, כל זמן שאתם מדובקין במצות - 'אתם הדבקים בה' אלקיכם חיים כולכם היום' וכו', אתם מקודשים ואימתכם מוטלת על העובדי כוכבים, פרשתם מן המצות נעשיתם מחוללים. כלומר, זהו דבר המקיף את חיינו עד שמבלעדי הדביקות אין לנו חיים. אם כן אחר שהתברר שאין זה מעלה ככל המידות אלא שורש החיים, צריך להבין מה היא אכן הדביקות.

מתורתנו נלמדנו בדברי הגרמא במסכת שבת (לא.): שוב מעשה נבכרי אחד שבא לפני שמאי, אמר לו, גיירני על מנת שתלמדני כל התורה כולה כשאני עומד על רגל אחת. דחפו באמת הבנין שבידו. בא לפני הלל, גייריה. אמר לו, **דעלך סני לחברך לא תעביד, זו היא כל התורה כולה**, ואידך פירושה הוא זיל גמור, ע"כ. בפשטות פירש רש"י בשני אופנים, האחד, כי הלכות בין אדם לחברו הינם רוב מצוות התורה. באופן נוסף מבאר, כי 'חברך' האמור כאן היינו הקב"ה הנקרא רע כנאמר (משלי כז י) 'רעך ורע אביך אל תעזוב', ומה ששנוי עליו אל תעשה.

המגיד הגדול רבי דב בער ממעזריטש ע"ה הוסיף וביאר עומק נוסף בדברי הלל הזקן (הובא בעבודת ישראל אבות פ"ג מ"י), כי יסוד כל התורה כולה היא להתחבר ולהידבק באלקים חיים, וזו צריכה שתהיה המחשבה לפני האדם בטרם יפעל כל מעשה קטן

דבר אל כל עדת בני ישראל ואמרת אליהם קדושים תהיו כי קדוש אני וגו' (יט, ב).

כתב רבינו משה חיים לוצאטו ע"ה בספרו הקדוש **מסילת ישרים** (פ"א): יסוד החסידות ושורש העבודה התמימה הוא, שיתברר ויתאמת אצל האדם מה חובתו בעולמו, ולמה צריך שישים מבטו ומגמתו בכל אשר הוא עמל כל ימי חייו. והנה מה שהורונו חכמינו זכרונם לברכה הוא, שהאדם לא נברא אלא להתענג על ה' ולהנות מזיו שכינתו שזהו התענוג האמיתי והעידון הגדול מכל העידונים שיכולים להמצא וכו'. וכשתסתכל בדבר תראה כי השלימות האמיתי הוא רק הדביקות בו יתברך, והוא מה שהיה דוד המלך אומר (תהלים עג כח) 'ואני קרבת אלקים לי טוב'. ואומר (שם כז ד) 'אחת שאלתי מאת ה' אותה אבקש שבתי בבית ה' כל ימי חיי וגו', כי רק זה הוא הטוב. וכל זולת זה שיחשבוהו בני האדם לטוב, אינו אלא הבל ושוא נתעה. אמנם לכשיזכה האדם לטובה הזאת, ראוי שיעמול ראשונה וישתדל ביגיעו לקנותה, והיינו שישתדל לידבק בו יתברך בכח מעשים שתולדתם זה הענין והם הם המצות.

הנה לנו כי יסוד ותכלית העבודה של כל איש מישראל היא להידבק באמצעות מעשיו לבורא יתברך שמו ויתעלה, וכל מגמת רצונותיו ומאוויו היא להגיע לדביקות זו. אשר על כן שומה עלינו לברר וללבן מהי דביקות זו, איה מקום עבודתה, וכיצד נוכל להגיע עדיה ולקנותה.

דביקות ישראל בקב"ה - דביקות שאינה נמחקת לעולם

לביאור הדבר עומדת תורתנו הקדושה ואומרת ואתם הדבקים בה' אלקיכם חיים כולכם היום. ובראשונה יש לדעת כי דביקות בה' יתברך היא דביקות וקירבה שאין למעלה ממנה ואינה נמחקת לעולם. וזהו שאמר ואתם הדבקים בה' אלקיכם, שיש לעמוד על כך שנכתב כאן 'אלקיכם', הלא די היה באמרו 'ואתם הדבקים בה'. וביאר **האור החיים הקדוש ע"ה** על פי דברי הרמב"ם ז"ל (יסודי התורה פ"ו ה"ג), שכל האותיות הנוטפות לשם מלפניו אינן כקדושת השם ומותר למוחקם, וכל הנוטף לשם מלאחריו הרי הם כשאר אותיות של שם אינם נמחקים, מפני שהשם מקדשם. וזהו הכוונה 'ואתם הדבקים בה', שתהיו דבוקים בה' יתברך כמו האותיות הסמוכות לשם מלאחריו שהם מתקדשות כמוהו, ולפיכך כתוב 'בה' אלקיכם' כי רק בשם אלקים יש אותיות הדביקות בו לאחריו, אבל בשם ה' אין אותיות הדבקות לאחריו, ועל ידי דביקות זו תהיו חיים וקיימים לעולם,

איזרות ומגיד ממעורר

בית מדרשו של המגיד

סיכום ותמצות דברי תורתו של המגיד

התדבקות באור הכתר

במאמר זה מבאר רבינו את ענין הכתר, שהוא ראש, שורש ומקור, לכל התהוות רוחנית, היורדת ממקומה הרם בכתר אל הדרגה התחתונה ממנה ואשר היא מעיין החיים - ספירת החכמה, ששם מתהווים כל השכלים ומקבלים צורה בספירת הבינה. ומכיון שהיא ראש מקור ושורש לכל, יש לדעת קודם כל דרכי ההתקשרות אליה, כיון שהיא בבחינת אור אין סוף שאין בו השגה, אין בו גדר צמצום או הגדרה שעל ידיה אפשר להשיג את מהותה ולומר כזה חשוב ואליו התקשר, אם כן נשאלת השאלה: מאין תמצא, והיא נעלמה?

ומתבאר בדבריו הקדושים, כי הדרך להתעלות ולהתקשר אליה הוא על ידי ה'אין', כלומר על ידי שאדם מקשר את מחשבתו ל'אין', והיינו שמכין את עצמו לקבלת השפע המתקבל ממנה, באופן של 'הכנה', כדרך אדם שחבירו אומר לו המתן ושמע מה שאומר לך, שאם אכן משתוקק הוא לדעת את השכל החדש שיאמר לו חבירו, אז באותו רגע ההשתוקקות מניעה את מחשבתו לעלות מעלה מעלה אל שורשה, ושם היא מתדבקת בשורש השכל ומקבלת משם שפע חדש.

ותנועה זאת של עליית המחשבה לשורש, היא הציפיה וההמתנה לקבל שכל חדש, באופן שההשתוקקות אינה מורגשת רק בלב, אלא השכל עצמו שמשתוקק להתחדש ולהתרבות בשכל חדש, נעשה בבחינת 'אין' שאינו חושב שום דבר רק מתדבק בחיות של השכל שהולך הוא לקבל, כי במקום שמחשבתו של אדם שם הוא, ויש גם מחשבה למחשבה, והמחשבה למחשבה היא מחשבת ה'חכמה', שמחשב ומשתוקק (וכלשון רש"י (דברים א יג): חכמים - כיסופים), לקבל כח חדש ממהותו ולהתחדש כתינוק הנולד על ידי צינורות החיים היורדות מה'כתר' אל ה'שכל' שהיא החכמה.

ואופן זה של ההשגה הוא דרך אחד של השגת הכתר, שהוא השגה על ידי דרך השלילה, כי מכיון שמן הנמנע להשיג מהותו של הכתר שהוא אור אין סוף ממש, הרי הדרך להשיגו הוא על ידי שמסתלק עצמו ממהותו וישותו הקודמת, ומכיון ששורשו של השכל של כל איש ישראל הוא באותו הכתר, שמשם נחצבים כל נשמות ישראל וכל מצוות התורה, ומשם מתחדשת נשמתו בעיתים המזומנים להשפיע לו משמים שכלים חדשים, נמצא כי בכדי להתדבק שם, אין לו אלא לסלק את המפריע והמכסה על דביקותו לכתר.

וממילא יובן בבירור, שהגורם להתרחקות האדם משורשו שהוא הכתר, הלא הם המחשבות ה'ישיות' שלו שמתפשטות בכל דרכיו וצרכיו וענייניו, ואמנם אפילו כשמחשב בשכלים קדושים הרי מכל מקום הוא מחשב בשכל כפי שמתפשט בכלים ובצינורות שלו ולא בשורש הכל שהוא הכתר, ורק כשיסלק מחשבתו מלחשוב מאום, רק תהיה כל השתוקקותו לידבק בשורשו ולא תהיה בו שום מחשבה כלל רק הכיסופים הוא המניעים את כוחותיו כולם, ממילא תחזור מחשבתו לשורשה העליון - שהיא הכתר, ויהיה שכל האדם דבוק במקורו להתחדש ולקבל חיות חדש. ובפני המעיינים הלומדים מאמר זה עלינו להדגיש, שמכיון שמאמר זה כולל בתוכו עוד עניינים עמוקים מאוד בתורת הקבלה אשר אינם שוים לכל נפש, הבאנו במאמר זה רק את החלקים השווים לכל נפש, אמנם שלימותו של המאמר המובן ליודעי ח"ן הוא במגיד דבריו ליעקב (קעו (קפא)). אור האמת (זס), אור תורה (קדושים קיח-א), ויובא בשלימותו בספר 'כתבי המגיד' שיצא לאור בעזרת ה' על ידי מכונו.

מגיד מראשית

תורתו של המגיד ויע"א לפרשת השבוע

'וְהִדְרֹתָ פָּנֵי זָקֵן' (ויקרא יט לב), **וְדַרְשׁוּ רִז"ל** (קידושין לב): **זֶה קָנָה חֻכְמָה.**

הִנֵּה כְּתִיב (איוב לו ב) 'כִּתְרֵי לִי זְעִיר וְאַחֲרָיִךְ'. ומפרש רבינו את לשון הפסוק: **'וְכִתְרֵי לִי זְעִיר וְאַחֲרָיִךְ'**, **דְּהֵיִינוּ כְּשֶׁאָדָם רוֹצֵה לִּזְמַר לְחִבְרֵי דְבָר הַרוּצָה לְלַמַּד לְחִבְרֵי שֶׁכָּל חֵדֶשׁ שֶׁלֹּא הִיא יוֹדֵעַ עַד אוֹתָהּ שֶׁעָה, אוֹמֵר לוֹ הַמְלַמֵּד הַמֵּתָן וְאֹמֵר לָךְ דְּבָר, וְהַטַּעַם שֶׁאֵמִירָה זֶה נִצְרַכְתָּ כִּדֵי שֶׁהַמְקַבֵּל יִשְׁיֵג וַיִּבִּין אֶת הַשֶּׁכֶל הַחֲדָשׁ הַזֶּה, לְפִי שֶׁמִּחְשַׁבְתּוֹ שֶׁל אָדָם הִיא מִחְשַׁבַת תְּמִיד בְּלִי הַפֶּסֶק בְּהַתְּפַשְּׁטוֹת, שֶׁמִּתְפַּשְׁטֵת וּמִתְרַחֶבֶת לְחֹשֶׁב בְּכָל מִינֵי עֲנִינִים וְאִינָה פְנוּיָה לְתַפּוּס וְלִהְבִּין דְּבַר חֲדָשׁ, וְכִשְׁהוּא רוֹצֵה שִׁיפְנָה חִבְרוֹ מִחְשַׁבְתּוֹ כְּדֵי שִׁיטְמַעְנֵנוּ מֵהַ שְׂאוֹמֵר וַיִּבִּין הַדְּבָר הַהוּא, רוֹצֵה שִׁיִּצְמַצֵּם חִבְרֵי מִחְשַׁבְתּוֹ וְהַתְּפַשְּׁטוֹתָהּ שִׁיעֲצוּר חִבְרֵי אֶת מִחְשַׁבְתּוֹ מִלְּהַתְּפַשֵּׁט עַד שִׁיאֲמַר לוֹ דְּבָרָיו.**

הִנֵּה כְּשֶׁנִּשְׁעֵנוּ הֵיכָן הִיא הַמִּחְשַׁבָּה בְּעַת הַהִיא שֶׁל מְקַבֵּל הַשֶּׁכֶל, כִּשְׁמִפְנֵה מִחְשַׁבְתּוֹ לְשִׁמּוּעַ אֶת דְּבָרֵי הַמְקַבֵּל, קֹדֶם שֶׁאֲמַר לוֹ דְּבָרָיו, גִּדְעַ בּוֹדָאֵי שֶׁהִיא בְּאוֹתוֹ רָגַע לְמַעֲלָה מִמְּקוֹמָהּ לְמַעֲלָה מִכַּח הַמִּחְשַׁבָּה בְּמִקוֹמָהּ הַקְּבוּעָה שֶׁמִּתְפַּשְׁטֵת תְּמִיד אֶל הַפּוֹעֵל בְּכָל מִינֵי מִחְשָׁבוֹת, כִּי הִיא אֵינָה מִחְשַׁבַת כְּלוֹם בְּעַת הַהִיא נִמְצָא שֶׁהִיא בְּבַחֲנֵינָה 'אֵין' שֶׁהוּא כַח הַהִיּוּלִי שֶׁל כָּל דְּבַר שֶׁמִּמֶּנּוּ הוּא נִמְשָׁךְ וְשֶׁמֶה הוּא חִיּוּתוֹ, וְהִיא מְצַמְצֶמֶת מֵאֵד לְמַעֲלָה בְּמִקוֹם הַנִּקְרָא אָפֶס עַד שִׁיאֲמַר לוֹ דְּבָרָיו, וְהִיא כַּעַת בְּמִקוֹר הַמִּחְשָׁבוֹת שֶׁהוּא שוֹרֵשׁ כָּל הַשֶּׁכֶלִים, וְאִז כִּשְׁשׁוּמַע דְּבָרָיו שֶׁל הַמְלַמֵּד, מִתְּפַשְּׁטֵת בְּאוֹתֵיּוֹת שְׂאוֹמֵר לוֹ, אִז שְׁבָה הַמִּחְשָׁבָה וּמִתְפַּשְׁטֵת עַל יַדֵי הָאוֹתִיּוֹת שְׂאוֹמֵר לוֹ שֶׁהֵם צִינּוֹרוֹת לְהַבִּיעַ אֶת הַשֶּׁכֶל הַטְּמוּן בָּהֶם.

וְכֵן בְּאָדָם עֲצוּמוֹ, כְּשֶׁרוֹצֵה לְהַפְנוֹת מִחְשַׁבְתּוֹ שֶׁהִיא בְּהַתְּפַשְּׁטוֹת דְּבָר מֵהָ, כִּאֲשֶׁר רוֹצֵה מְעַצְמוֹ לְקַבֵּל אִיזָה דְּבַר שְׁכִלִי, אִז צָרִיךְ לְפָנוֹת וּלְסַלֵּק אֶת מִחְשַׁבְתּוֹ מֵאוֹתוֹ דְּבַר שֶׁהִיא מִתְפַּשְׁטֵת בוֹ, וְרוֹצֵה לְפָנוֹתָהּ מִדְּבָר זֶה מְכַל וְכָל עַד מְקוֹם הַנִּקְרָא אָפֶס, וּבִאֲמַת כִּשְׁרוֹצֵה לְסַלֵּק מִחְשַׁבְתּוֹ מֵאוֹתוֹ דְּבַר כִּדֵי לְקַבֵּל שֶׁכֶל חֲדָשׁ מוֹכְרָח לְסַלֵּק מִחְשַׁבְתּוֹ לְגַמְרֵי מֵאוֹתוֹ עֲנִין עַד שִׁישַׁכַּח אוֹתוֹ עֲנִין הָרֵאשׁוֹן בְּאוֹתוֹ זְמַן, וְעַל יַדֵי זֶה מְגִיעַ אֶל הַשּׁוֹרֵשׁ שֶׁל הַמִּחְשָׁבָה הַנִּקְרָא 'אָפֶס', כִּיּוֹן שֶׁשֶׁם אֵין שׁוֹם מֵהוּת שֶׁהִינָה בַחֲנִינָה יֵשׁ, וְהוּא בַחֲנִינָה אֵין מִמֶּשׁ, וְאַחַר כֵּן כִּשְׁשֶׁב בְּהַכְרַח וְחוֹזֵר לְחֹשֶׁב - כִּשְׁנוֹפֵל מִדְּבִיקוֹתוֹ בְּאוֹתוֹ מְקוֹם הַנִּקְרָא אָפֶס, וְאִז מִמִּילָא נּוֹפֵל בְּמִחְשַׁבְתּוֹ דְּבָר אַחַר שֶׁכָּל חֲדָשׁ שֶׁלֹּא הִיא בּוֹ מִתְחִילָה, נִמְצָא לְפִי זֶה שֶׁלֹּא יוֹכֵל לְהִיּוֹת הַשְּׁתַנּוּת מִדְּרַגַת הַשֶּׁכֶל הַקּוֹדֶמֶת לְדְרַגָּה גְבוּהָה יוֹתֵר, כִּי אִם יִהְיֶה שֶׁכָּלוֹ שֶׁל הַחֹשֶׁב בִּינֵי לְבִינֵי בֵּין הַתְּפַשְּׁטוֹת הַמִּחְשָׁבוֹת

לסולם שעולים ויורדים בו כי כשם שממשיך את החכמה למטה כך מעלה את הדרגה התחתונה למעלה, וזהו מה שאמרנו (קידושין לב: ז) ה' שְׁקֵנָה חֲכָמָה וההדגשה היא על תיבת 'זה' דהיינו שהמשיך את השפע החכמה מהבינה עד למלכות וחבר אותיות זי"ן (מלכות) ה"א (בינה). אַךְ רְמוֹז בְּזֶה שִׁדְרָשׁוֹ חז"ל מְפַנֵּי שִׁיבָה תִּקְוִים כְּמִשְׁמְעוֹ וְהִדְרָת וְגו' זֶה שִׁקְנָה חֲכָמָה, 'וְיִרְאֵת מֵאֲלֹקֵיךָ' וְגו' זֶהוּ אֵשֶׁת חֵבֶר היא ספירת המלכות, היראה הנקראת אשה, דְּהֵיִינוּ מְפַנֵּי שִׁיבָה דְּהֵיִינוּ חֲכָמָה תִּקְוִים, וְהִיא מְדַרְגֶת הַקִּימָה, דְּהֵיִינוּ קִימַת הַמְּחַשְׁבָה וְהַסְתַּלְקוּתָהּ מֵהַתְּפַשְׁטוּתָהּ כשהמחשבה מעיינת בדבר אחד היא מצומצמת ומוגבלת באותו דבר, וכשם שפעולת הקימה היא התרוממות הראש למקומו הטבעי כאשר כל האיברים עומדים על תיקונם, מה שמרמז על עליית הכח השכל לשורשו, היפך הכפיפה והשפלת הראש המורה על התפשטות כח המחשבה למטה, כך חזרתה של המחשבה אל שרשה שבה אינה מוגבלת נקראת קימה, כְּמוֹ שְׁנִתְבָּאָר לְעֵיל שבעת אדם מסלק עצמו מלחשוב באיזה דבר וחוזר אל האין, הוא מתדבק בשורש כל המחשבות שהיא חיותה והתחדשותה, וְהִיא מְדַרְגֶת הָאָפֶס פְּנֹכָר ומכח זה 'יראת מאלוקיך' תוכל להמשיך שפע חדש אל המלכות שהיא היראה הנקראת אשה.

וממנו יוצאים כל הענפים שהם שאר המידות, וכן בגוף האדם התפארת שהוא המרכז שבו הלב והכבד מחובר על ידי הגרון אל המוחין שבראש, וממנו יוצאים הענפים שהם שני הידיים (חסד וגבורה) ושני הרגליים (נצח והוד). וּמִלֵּת 'זֶה' מְרַמֵּז עַל מֵה שִׁאֲמָרוֹ (חולין צא: צורתו שֶׁל יַעֲקֹב חֲקוּקָה בְּכֶסֶף הַכְּבוֹד, דְּהֵיִינוּ הַמְדַרְגָה הַשְּׁבִיעִית, צורתו כלומר המשכתו של יעקב שממשיך לעולם את החכמה על ידי מידתו מידת התפארת, נחלקת ונמשכת אל בחינת המלכות שהיא המדרגה הנקראת שבעה מכיון שהיא שביעית במנין שבעת המידות, וְגַם בְּתוֹרָה בענין התורה שנמסרה לישראל היינו שירדה ונמשכה מהחכמה העליונה אל התחתונים אשר בארץ, אָמָרוּ בְּזֶהֶר (יתרו פה). אֲוִרֵיתָא מְחַכְמָה נִפְקָא התורה מהחכמה יצאה, כלומר נתפשטה, וְנִתְנָה לְיִשְׂרָאֵל היינו למדרגת ישראל, שְׁהִיא מְדַתוֹ שֶׁל יַעֲקֹב, והיינו שנמשכה ונמסרה על ידי בחינת ישראל שהיא מידת התפארת, וכך נתגלתה בעולם, וְהֵבֵן וְכָל זֶה מִכַּח שְׁלִיעֵקֵב אבינו יש כוח מיוחד שממשיך את הכוח הנעלה והמיוחד של חכמה שהוא שורש כל המידות, ומאידך בהיותו בעולם 'זעיר אנפין' שהם המידות המורגשות בעולם והמאירות בספירת המלכות ששייכת לנשמות המלוכשות בגופים בעולם הזה, צריך שירדו המידות מאיכות בהירותם כדי שיוכלו להשיגם ולקבלם. ועל פי מה שנתבאר שהחכמה נמשכת עד לספירת המלכות על ידי יעקב אבינו - מידת התפארת, יתבאר פירוש הפסוק (בראשית כח יב) 'וְהָיָה סֶלֶם מְצַב אֶרְצָה', והכוונה על יעקב אבינו שמוצב ונמשך עד ארצה כלומר ספירת המלכות, 'וְרִאשׁוֹ מְגִיעַ הַשְּׁמַיְמָה' דְּהֵיִינוּ ה"א עֵילָאָה שהיא הבינה, שמשם מקבלים המידות כלומר יעקב אבינו שכולל כל המידות - את השפע השכלי של החכמה והבינה (כי שפע החכמה גם כן יורד ונמשך על ידי הבינה והם נמשלים לאבא ואמא שהשפע המתקבל מאבא נמשך על ידי אימא), ונמשל

הקודמת להתפשטות החדשה בְּאָפֶס הַנְּזָכָר. אַךְ כְּפִי עֵרַךְ הַשְּׁתַנּוּת כִּי יְהִיֶה הָאָפֶס הַנּוֹצֵר בְּכַדִּי לְהַמְשִׁיכוֹ מֵהַכַּח אֶל הַפּוֹעֵל וְלִגְמָרוֹ, כִּי יֵשׁ דְּבַר שֶׁהוּא הַשְּׁתַנּוּת מְדַבֵּר רִאשׁוֹן בְּדַבְרֵי מָה רַק בִּפְרֵט וּבְאֹפֶן הַהֲתַגְלוּת שֶׁל הַשִּׁכְל, אַךְ בְּכָלִיל הוּא דְבַר אֶחָד בְּאֵמֶת שֶׁהוּא מְאוֹתוֹ שׁוֹרֵשׁ שִׁכְל, וּפְנִימִיּוֹת אַחַת הִיא שִׁכְל אַחַד הַנִּמְשָׁךְ אֶל שְׁנֵי הַשִּׁכְלִים הָרִאשׁוֹן וְהָאֲחֵרוֹן וְנִמְצָא שֶׁהֵם מְצִיאֹת אַחַת, וְכַפִּי עֵרַךְ זֶה יְהִיֶה הָאָפֶס כְּשִׁיעוֹר הַהֲשַׁתְנּוֹת מֵהַשִּׁכְל הַיֵּשׁ אֶל הַשִּׁכְל הַחֲדָשׁ, כִּי צָרִיךְ לְהִיּוֹת עוֹמֵק הָאִפְסָה וּבִיטוּל עוֹמֵק הַמְּחַשְׁבָה, שֶׁלֹּא יְהִיֶה הַסְתַּלְקוּת מְכַל וְכָל לְגַמְרֵי בִיטוּל כַּח הַמְּחַשְׁבָה לְגַמְרֵי שֶׁלֹּא יִחְשׁוּב וְלֹא יִתְפַשֵּׁט כָּלֵל בְּאוֹתוֹ עֵינֵן אֵינוֹ נִצְרָךְ, כִּיוֵן שְׂרׁוּצָה לְקַבֵּל שִׁכְל חֲדָשׁ וְלֹא בִיטוּל מוּחַלֵּט, כִּי בְּאֵמֶת הַדְּבַר הָרִאשׁוֹן עִם הַדְּבַר הַזֶּה בְּכָלֵל הֵם אֶחָד, וְנִמְצָא שֶׁמָה שְׁחׁוֹשֵׁב עֵדִיין מְאוֹתוֹ עֵינֵין בְּאֹפֶן כָּלִיל וְלֹא סִילַק אֶת שִׁכְלוֹ לְגַמְרֵי מִמְקוֹם הַתְּפַשְׁטוּתָהּ, אֵינוֹ סוֹתֵר הוֹלְדַת שִׁכְל אַחֵר מְאוֹתוֹ עֵינֵין, וְאֵין צָרִיךְ לְסַלֵּק עֲצָמוֹ מִן הַכָּל לְגַמְרֵי.

וְיֵשׁ הַשְּׁתַנּוּת גְּמוּרָה וְהוּא בְּכָלֵל דְּבַר אַחֵר שֶׁמִּשְׁנָה שִׁכְלוֹ לְדֶרֶךְ אַחֵרָת וְנַעֲשֶׂה אוֹתוֹ אֲדָם כְּמְצִיאֹת חֲדָשָׁה, וְכִמּוֹ כֵּן כְּדִי לְהִגִּיעַ לְהַשְׁתַּנּוּת גְּמוּרָה זֶה צָרִיךְ שֶׁיְהִיֶה הָאָפֶס אָפֶס גְּמוּרָה, וְזֶהוּ מֵה שִׁאֲמָרוּ כִּי אֶתְרֵי לִי זְעִיר, וְנִמְכָּל שֶׁאֲמָר זְעִיר שֶׁמִּשְׁמַעוֹתוֹ קֶטָן, וְנִשְׁמַע שִׁישׁ כְּתַר אַחֵר גְּדוֹל מְמַנּוֹ וְבוֹ כְּלוּל הַכָּל בְּתַחֲלָה לְפָנָי שֶׁנִּמְשָׁךְ הַשִּׁכְל מֵעֵיקְרוֹ כִּי הוּא שׁוֹרֵשׁ כָּל הַשִּׁכְלִים, וְנִמְנָנוּ בְּאֵל הַחֲכָמָה וּבִינָה כְּנֹדַע. וְנֹדַע (בראשית רבה עו א) שִׁיעֵקֵב שֶׁהוּא בְּחִינַת מִידַת הַתְּפַאֲרַת הוּא הַמְּבַחֵר שֶׁבְּאֲבוֹת, לְפִי שֶׁהוּא (בראשית כה כז) 'אִישׁ תָּם יֵשֵׁב אֱהָלִים' שְׁנֵי אוֹהֵלִים - לְשׁוֹן רִבִּים, הֵיִינוּ שְׁנֵי בְּחִינּוֹת הַמְּנוּגְדוֹת זֶה לְזֶה כְּשֵׁנֵי אוֹהֵלִים נִפְרָדִים, שִׁמְחַבֵּר שְׁתֵּי מִדּוֹת שֶׁל אֲבָרָהִם וְיִצְחָק חֲסֵד (מִידַת אֲבָרָהִם) וְגִבּוּרָה (מִידַת יִצְחָק) שֶׁעַל יְדֵי יַעֲקֹב אֲבִינוֹ נִתְקַנְנוּ מִידוֹת אֲבָרָהִם וְיִצְחָק, שֶׁעַל יְדֵי מִידַתוֹ מִידַת הַתְּפַאֲרַת שֶׁהִיא הַמְּמוּצָע גֵּרֵם שֶׁתְּבוֹא מִידַת הַחֲסֵד שֶׁהִיא מִידַתוֹ שֶׁל אֲבָרָהִם בְּשִׁלּוּב עִם מִידַתוֹ שֶׁל יִצְחָק שֶׁהִיא הַצְּמִצּוּם, וְהַהֲתַחַבְרוּת לֹא יָכוֹל לְהִיּוֹת מְעַצְמָם, כִּיוֵן שֶׁהֵם מִידוֹת הַמְּנוּגְדוֹת זֶה לְזֶה, כִּי אִם עַל יְדֵי חֲכָמָה הַנְּקָרָאֵת רִאשִׁית שֶׁעַל יְדֵי שֶׁהִיא רִאשִׁית לְכָל הִיא מְגַלָּה אֶת שׁוֹרֵשׁ שֶׁבָהֵם הֵם מְאוּחָדִים, וְכִשְׁהַשׁוֹרֵשׁ מֵאִיר עַל הַעֲנָפִים מֵתְאֲחָדִים גַּם הַעֲנָפִים כְּמוֹ בְּשׁוֹרֵשׁ, עַל כֵּן יַעֲקֹב הוּא הַמְּבַחֵר מְכַל הַחֲשִׁיבוֹת, וְהוּא מְחַכְמָה כִּיוֵן שֶׁבְּהִכְרַח מִידַתוֹ נִמְשַׁכַּת מֵהַחֲכָמָה הַמְּחַבְרַת אֶת הַהֲפָכִים. עַל כֵּן נִאֲמָר (ירמיה ב ג) 'קִדְשׁ יִשְׂרָאֵל לָהּ', דְּתִיבַת קוֹדֵשׁ מוֹרָה עַל חֲכָמָה, וְכִמְאֲמָר הַזֶּהוּר (אחרי סא). כָּל קוֹדֵשׁ הִיא בְּחֲכָמָה, הוּא עֵיקֵר הָאֵילָן שֶׁמִּמֶּנּוּ יוֹצֵאִים כָּל הַעֲנָפִים, וְהוּא עֵיקֵרָא דְאֵילָנָא הֵיִינוּ שֶׁהַתְּפַאֲרַת נִמְשָׁל לְגוֹף הָאֵילָן הַיּוֹצֵא וּמְחוּבֵר לְשׁוֹרֵשׁ שֶׁהוּא הַחֲכָמָה,

המאור הגדול לתורת החסידות

מאור ושמש המכואר

מאור ושמש | תורת החסידות
אלפי נראי מקומות

תורת החסידות | הקדמות מפיילאית
פירקי תולדות זמנא

תורת החסידות | מוסתחות
עמוד מרדכי עין

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66 להשיג בחנויות הספרים

אֵלֶּזְנֹת

לְשִׁמּוֹן עֶפֶת

פְּרֶשֶׁת קְדוּשִׁים

כס"ד, אֵלֶּיוֹן ר"ס

'עַרְב דִּלְפוֹן'

הוֹכַח תּוֹכִיחַ אֶת עַמִּיתְךָ וְלֹא תִשָּׂא עָלָיו חַטָּא (יט, יז).

מְגֻדְלֵי הַתּוֹרָה שֶׁבְּכָל הַדּוֹרוֹת הִיא הַגָּאוֹן הַנוֹדֵעַ רַבֵּי אֶפְרַיִם זְלַמֵּן מַרְגְּלִיֹּת זְצוּק"ל, מְשֻׁרְיָדֵי חֲכָמֵי ה'קְלוּזוֹ בְּרֹדֵי' הִיא, סְפָרִים רַבִּים בְּכָל מְקַצְעוֹת הַתּוֹרָה חֲבֵר, וּמִמֶּנּוּ יֵצְאוּ תּוֹרָה וְהוֹרָאָה לְכָל יִשְׂרָאֵל.

וְאִם דָּרְכוֹ שֶׁל עוֹלָם הִיא, שְׁתַּלְמִידֵי הַחֲכָמִים עֲשִׂירִים הֵם בְּנִכְסֵי רוּחַ וּבַתּוֹרָה ה', אֲךָ דְלִים בַּחֲמַר וּבִנְכָסִים אֲרָצִיִּים, הַתִּיחַד רַבֵּנוּ אֶפְרַיִם זְלַמֵּן מַרְגְּלִיֹּת בְּכָךְ שֶׁתּוֹרָה וְגִדְלָה הַתִּיחַדוֹ עַל שְׁלֹחָנוּ.

שֶׁלַח רַבֵּי אֶפְרַיִם זְלַמֵּן יָדוּ בְּמַסְחַר הָאֱלֻמָּגִים, וּבִרְכָה נִשְׁלַחָה בְּעַסְקֵי שְׁפָרְצוּ לָרֵב. כֵּךְ יִכּוֹל הִיא לְעַסֵּק בַּתּוֹרָה בְּמִנוּחָה וּבְרַגְעַת הַתְּמַדָּה רַבָּה.

אֶת מְמוֹנוֹ לֹא שָׁמַר רַבֵּי אֶפְרַיִם זְלַמֵּן לְעַצְמוֹ, הָעִיר בְּרֹדֵי כְּלָה נִשְׁעָנָה עַל מַעֲשֵׂי צְדָקוֹתָיו וְחֻסְדָּיו, וְהוּא פִּזֹר סְכוּמִים עַצוּמִים לְצַדִּיקָה.

מִלְבָּד זֹאת הַקִּים רַבֵּי אֶפְרַיִם זְלַמֵּן קֶפֶת גַּמ"ח לְהַלְוָאוֹת, שֶׁהַעֲמִידָה סְכוּמִים הַגּוֹנִים לְנִצְרָכִים, כְּאֲשֶׁר תִּנְאֵי קוֹדֵם לְמַעֲשָׂה, שֶׁעַל כֵּל לִוְוֵה לְהַצִּיג עֶרֶב בְּטָרֵם קִבְּלַת הַהַלְוָאָה.

בְּאֶחָד הַיָּמִים הַגִּיעַ לְבֵית הַגָּאוֹן רַבֵּי אֶפְרַיִם זְלַמֵּן אֶחָד מֵאֲבִיּוֹנֵי הָעִיר, שֶׁבִקֵּשׁ לְלוֹוֹת סְכוּם כֶּסֶף גָּדוֹל, וַיַּעֲרֹב הַבֵּיא עִמּוֹ אֶת יָדָיו, שֶׁהַכֶּרֶת פָּנָיו עָנְתָהּ בּוֹ כִּי דַל וְרֵשׁ הוּא עוֹד יוֹתֵר מִחֲבֵרוֹ.

קִבַּל הַגָּאוֹן אֶת הַיְהוּדִי בְּסִבָּר פְּנִים יְפוֹת

וְהִצִּיעַ לוֹ סְכוּם הַגּוֹן לְצַדִּיקָה, אֲלָא שֶׁהַיְהוּדִי לֹא אָבָה לְקַבֵּל מִתַּת יָד, רְצוֹנוֹ לְקַבֵּל הַלְוָאָה, וְהָנָה עִמּוֹ עֶרֶב כְּשֶׁר.

נִסָּה רַבֵּי אֶפְרַיִם זְלַמֵּן לְרַמֵּז לַיְהוּדִי, שְׂאִין הוּא יִכּוֹל לְהַלְוֹת סְכוּם כֶּסֶף גָּדוֹל כֵּךְ עַל עַל סִמָּךְ עֶרֶב זֶה, אֲךָ הָאִישׁ לֹא נִרְמַז, אוֹ שְׂמָא לֹא רָצָה לְהִרְמֹז.

בְּרֹאוֹתָיו כִּי כֵן, פָּתַח הַגָּאוֹן וְשָׂאֵל אֶת הָאִישׁ שְׂאֵלָה שְׂלֵא מִן הָעֵינָן:

"אָמַר לִי, רַבֵּי יְהוּדִי, הֲלֹא וְדָאֵי שְׂמַעְתָּ עַל עֶשֶׂר הַמְּכּוֹת.

קִשְׂיָא חֻזְקָה יֵשׁ לִי:

מִפְּנֵי מָה הַצָּרְכּוֹ לְתַלּוֹת אֶת הָמֶן וְעִשְׂרַת בְּנָיו עַל הָעֵץ, בְּאִפְּן כִּזָּה שְׂלֵא נִרְאָה בַּתּוֹרָה הַקְדוּשָׁה עַד אַז?

הָאֵם לֹא הִיא פְּשוּט יוֹתֵר לְעִנְשָׁם בְּעֶשֶׂר הַמְּכּוֹת הַמְּכּוֹרוֹת לָנוּ, וְלִכְבֹּד' כֵּךְ אֶחָד מִעֲשְׂרַת הַבָּנִים בְּמִכָּה אַחֲרָתָא אֶת הַבֵּן הַבְּכוֹר בְּמִכָּת דָּם, אֶת הַשֵּׁנִי בְּמִכָּת צֶפְרָדַע, אֶת הַשְּׁלִישִׁי בְּמִכָּת כְּנִים וְכוּן הַלְאָה..."

"אָכוּ, קִשְׂיָא חֻזְקָה כְּפַרְזֵל הִיא זֹ... נִפְעַם הַיְהוּדִי לְמַשְׁמַע שְׂאֵלְתוֹ שֶׁל הַגָּאוֹן הַמְּפָרָסֵם.

"וַיִּמָּה הַתּוֹרָה? הַתְּעִינָן.

חִיָּה רַבֵּי אֶפְרַיִם זְלַמֵּן וְעָנָה:

"אִם הִיוּ מַעֲשִׂיִים אֶת עִשְׂרַת בְּנֵי הָמֶן בְּעֶשֶׂר הַמְּכּוֹת, עַלֻּלָה הִיתָה מִכָּת עֶרֶב לְפַל בַּחֲלָקוֹ שֶׁל דִּלְפוֹן, וְדִלְפוֹן' הָרִי אֵינוֹ יִכּוֹל לְשַׁמֵּשׁ כְּעֶרֶב..."

לְמַדוֹנֵי חֲכָמֵינוּ (סוּכָה כ"א): ש"אֶפְלוֹ שִׁיחַת חֲלִין שֶׁל תַּלְמִידֵי חֲכָמִים צָרִיכָה לְמוֹד", וְדָאֵי

אֲמֹרִים הַדְּבָרִים כִּלְפֵי אֶחָד הַמִּיחַד מְגֻדְלֵי הַתּוֹרָה כְּהַגָּאוֹן בְּעַל ה'בֵּית אֶפְרַיִם', שְׂיֵשׁ לְהַעֲמִיק בְּכָל דְּבוּר שְׂיֵצֵא מִפִּיו הַטְּהוֹר.

אֶת הָעֵמֶק הַגָּנוּז בְּדָבָר חֲדוּד זֶה, נוֹכַח לְהַבִּין עַל פִּי דְבָרֵי קְדוּשׁוֹ שֶׁל הַגָּאוֹן הַקְדוּשׁ רַבֵּי פִּינְחָס הַלֵּוִי הוֹרְוִיץ מְפָרָקְפוֹרְט זִיע"א בְּעַל ה'הַפְּלָאָה', בְּסִפְרוֹ 'פְּנִים יְפוֹת' עַל הַפְּסוּק 'וְכִי יִמּוֹךְ אֲחִיקָ' (וִיקָרָא כַּה לַה):

אֲמָרוּ חֲכָמֵינוּ ז"ל (שְׁבוּעוֹת לט). "כֵּךְ יִשְׂרָאֵל עֲרָבִים זֶה בְּזָה".

עַל כֵּן נִצְטוּוּ בְּמִצְוֹת ה'הוֹכַח תּוֹכִיחַ אֶת עַמִּיתְךָ' (וִיקָרָא יט יז), מִפְּנֵי שֶׁבְּאֲמַצְעוֹת הַדְּאָגָה לְרוּחַנִּיּוֹתָיו שֶׁל הָאֲחֵר, מְשָׁלִים הַיְהוּדִי אֶת עַצְמוֹ.

כְּשֶׁם שֶׁבְּרוּחַנִּיּוֹת הַדְּבָרִים אֲמֹרִים, כֵּךְ גַּם בְּגִשְׁמִיּוֹת - עֲנִי יִשְׂרָאֵל וְהַעֲשִׂירִים עֲרָבִים זֶה בְּזָה.

כְּאֲשֶׁר אָדָם מִיִּשְׂרָאֵל עֲנִי הוּא, גּוֹרֵם הוּא לְחַבְרוֹ הָעֲשִׂיר עֲנִיּוֹת הַדְּעַת, וְעֲנִיּוֹת דְּעַת זֹו הִיא הַגּוֹרֶמֶת לוֹ לְחַסֵּר סְפוּק, וְלִהְיוֹת בְּבַחֲיִנַת "אִין אָדָם יוֹצֵא מִן הָעוֹלָם וְחִצִּי תִאָּתוֹ בִּידוֹ" (קו"ר א א יג). כְּאֲשֶׁר מַעֲנִיק הָעֲשִׂיר לְצַדִּיקָה מְכַסְּפוֹ, זֹוכֶה הוּא לְהַחֲלִץ מַעֲנִיּוֹת הַדְּעַת. זֹו כְּחָה שֶׁל הָעֲרָבוֹת.

לְרַעֲיוֹן זֶה נִתֵּן לְמַצָּא רָמֵז בְּדָבָר הַחֲדוּד שֶׁהַשְּׂמִיעַ הַגָּאוֹן רַבֵּי אֶפְרַיִם זְלַמֵּן מַרְגְּלִיֹּת: ה'דִּלְפוֹן' אֵינוֹ יִכּוֹל לְהִיּוֹת עֶרֶב, מִפְּנֵי שֶׁסְּגָלְתָהּ שֶׁל הָעֲרָבוֹת בְּיִשְׂרָאֵל הִיא לְהַחֲלִץ מַעֲנִיּוֹת הַדְּעַת.

(סֵפֶר סְפִיר וִיהִלוּם - לְהַרְבֵּה הַגָּאוֹן רַבֵּי מִנְחָם מִנְדֵּל פּוֹמֶרֶנֶץ שְׁלִיט"א)

חִידוֹן אֵלֶּזְנֹת - נוּשָׂא פְּרָסִים אֵיזוֹ מְלָה בֵּת 3 אוֹתִיּוֹת מוֹפִיעָה בְּפֶרֶשְׁתָּנוּ אַרְבַּע פְּעָמִים בְּפָסוּק אֶחָד?

פְּתוּרֹן הַחִידָה - פְּרֶשֶׁת מַשְׁפָּטִים:

ש. בֵּאלוֹ שְׁנֵי עֲנִיִּים מוֹזְכָּרִת בְּפֶרֶשֶׁה זֹו אֵשׁ?
ת. הַאֵשׁ מוֹזְכָּרִת בִּיחָס לְאָדָם שֶׁמְזִיק לְרִכּוּשׁ עַל יְדֵי אֵשׁ (שְׁמוֹת כב ה); וְכֵן הַאֵשׁ מוֹפִיעָה בְּתִיאֹר הַר סִינַי בְּמִתֵּן תּוֹרָה (שְׁמוֹת כד, יז).

שֵׁם הַזּוֹכָה בְּסִידוֹר מִתִּבְתָּא מִנְחָה מַעֲרִיב בְּהוּצֵאת "עוֹז וְהַדֵּר":
פְּרֶשֶׁת מַשְׁפָּטִים:
ה' שְׁמוּאֵל זִינְגֵר יִרוּשָׁלַיִם.

פְּתוּרֹן הַחִידָה וְכֵן שֵׁם הַזּוֹכָה, יִפּוֹרְסֵמוּ אִי"ה בְּגִלְיוֹנוֹת הַבָּאִים הַפּוֹתְרִים נְכוּנָה יִכְנָסוּ לְהַגְרָלָה אִי"ה
עַל סִידוֹר מִתִּבְתָּא מִנְחָה מַעֲרִיב בְּהוּצֵאת "עוֹז וְהַדֵּר".
אֶת הַפְּתוּרֹנוֹת יֵשׁ לְשַׁלּוּחַ אֵלֵינוּ עַד לְיוֹם שְׁנֵי
לְמַסְפָּר פָּקֵס: 077-470-26-81
או לְמִייל: magdenot@gmail.com
נֹא לְכַתּוֹב שֵׁם, כְּתוּבַת מְדוּיָקָה וְשִׁלְפוֹן.
בְּרֵאשׁ הַדָּף לְצִיּוֹן "עֲבוּר חִידוֹן לְנוֹעָר".

מכתלי בית ההוראה

אקטואליה
ברחלה

פניני הלכה למעשה, בענייני דיומא ושאלות המתחדשות

מרבני בית המדרש להוראה דיינות "באר ישראל"

בראשות מורינו הגאון רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט"א

מכתלי בית ההוראה

תשובה ממורינו הרב שליט"א

להוציא מהמרפסת יונה שבורת כנף

בספרו מורה נבוכים (חלק ג פ"ז) כתב מקורו ממה שאמר המלאך לבלעם "על מה הכית את אתונך" (במדבר כב לב), וזה לשונו הזהב: "אמנם אמרם צער בעלי חיים דאורייתא מאמרו על מה הכית את אתונך זה שלוש רגלים, הוא על דרך ההשלמה לנו, שלא נלמד מדת האכזריות ולא נכאיב לבטלה ללא תועלת, אבל נכון אל החמלה והרחמנות, ואפילו באי זה בעלי חיים שיזדמן, אלא לעת הצורך, כי תאזה נפשך לאכול בשר, לא שנשחט על דרך האכזריות או השחוק". וכדרכו כתב בספר חסידים (אות תרסו).

למדנו מכל זה את שני חלקי המצווה: א. האיסור שלא להכאיב ולהציק להם בידיים, כמו שאמר המלאך לבלעם. ב. המצווה לראות להקל ולהוריד מצערם וכדוגמת מצוות פריקה בה נצטוונו לפרוק מעל גבי הבהמה הרובצת תחת משאה. אמנם כתב בשולחן ערוך הרב שאין החיוב אלא להטריח גופו, אבל לא להפסיד ממנו, "אין אדם חייב להאכיל בהמת חבירו או של הפקר משלו, ומכל מקום, נכון להשליך חתיכה קטנה לפני כלב, להדמות בדרכי הקדוש ברוך הוא שמרחם עליו. (ח"מ, עובדי דרכים וצער בעלי חיים, סעיפים ג-ד). מפורסמת שיטת הר"ן (נימוקי יוסף יז): "צער בעלי חיים הותר לתשמישן של בני אדם". דבריו נועדו ליישב את קושיית הראשונים שתמהו, אם צער בעלי חיים דאורייתא, מדוע פטרה התורה ממצוות פריקה מי שהוא זקן ואינו לפי כבודו, והביא בנימוקי יוסף את תירוץ הר"ן בזה הלשון: "אלא הכא כיון דצער בעלי חיים הותר לתשמישן של בני אדם, כל שכן לכבודם בשב ואל תעשה דגדול כבוד הבריות".

מדברי הר"ן נראה, כי אם יהיה עובר ברחוב וראה חתול או כל בעל חי אחר שסובל ואין מדרכו וכבודו לטפל בו, הרי שהוא פטור מן המצווה בשב ואל תעשה, אמנם נידון שאלתנו שונה, מכיוון שהמדובר להוציא את היונה בידיים לרחוב ולחשוף אותה להיות טרף לשיניהם של חיות הרחוב, ועדיין צריך לדעת אם גם על כך מכוונים דברי הר"ן שהותר הצער לתשמישו של בני אדם, וזאת כדי למנוע מעצמו את הסבל ואי הנוחות של הימצאות היונה במרפסת ביתו. מה עוד שכן או כך, כל עוד שלא יקום ייעשה מעשה, אין לה תחלת חיים שם במרפסת ביתו.

ולנו לענייני פסקו של רבינו הרמ"א בחלק אבן העזר (סימן ה' סעיף ד'): "כל דבר הצריך

המשך בעמ' ב'

שאלה: אל בית ההוראה פנה אדם וכך סיפר: בלילה הוא נדדה שנתו והוטרה מנוחתו; "שמעתי בת קול של יונה מנהמת והומה ללא הפסקה ואינה מניחה לי לישון". הוא קם ממיטתו והלך לכיוון הקול שם גילה את פשר הדבר: יונה אומללה שבורת כנף, מצאה מנוח לכף רגלה במרפסת דירתו, "דבר אחד עניין אותי באותן שניות - לחזור לישון בשקט. לקחתי חתיכת קרטון והוצאתי אותה אחר כבוד אל הרחוב החשוך". למחרת העירו מצפוניו שמו ואולי לא נהג כשורה חלילה בכך שלא השגיח על צער בעלי חיים, ועל ידי שהשאירה ברחוב היא ניתנה טרף לשיניהם של חיות הארץ ועופות השמים, וכעת הוא חוזר בשאלה מה היה עליו לעשות והאם נהג שלא כהוגן.

תשובת מורינו הרב שליט"א:

איסור צער בעלי חיים לרבים מן הראשונים הוא מן התורה וכך קיימא לן להלכה (ח"מ סימן רעב ס"ט ובסמ"ע סקט"ו). זאת ועוד, לא רק שאסור להכאיב ולצער להם אלא שיש גם מצווה לדאוג להם ולהקל סבלם מעליהם. אכן יחד עם זה, התורה אסרה לנו והתורה התירה לנו - להשתמש בהם לטובתנו ולהנאתנו כגון לשוחטם ולרכוב עליהם, מה שמלמד שיש גבול עד כמה מוטל עלינו איסור זה, וצריך לדעת היכן עובר קו הגבול שבין האיסור לצער בעלי חיים והמצווה להפסיק ולהקל את צערם, למקום שהותר לצערם ושאינן להשגיח על סבלם.

וראוי להקדים מהיכן המקור לכך שאכן איסור צער בעלי חיים הוא מן התורה, שהרי אינו נכלל במניין התרי"ג מצוות, וראה בשו"ת הרדב"ז שכתב (סימן אלף תקמ"ב) דאף שאמרו צער בעלי חיים דאורייתא אין בו לא לאו ולא עשה, ועם זאת אמרו בגמרא (בבא מציעא לב:): שהוא אסור מן התורה ולא פירושו מניין למדו זאת, ובמשנתן של ראשונים מצאנו כמה מקורות לזה:

א. רש"י פירש שמקורו הוא ממצוות פריקה דכתיב בה "עזוב תעזוב עמו" (שבת ככה:).
ב. בשיטה מקובצת כתב דלמדו כן מלאו ד"לא תחסום שור בדישו" (בבא מציעא שם ובמאירי). ג. בשיטה מקובצת הביא בשם הריטב"א דהוא הלכה למשה מסיני. ג. והרמב"ם

הלכה למעשה

משולחן מורינו הרב שליט"א

אבא בשיחה ממתניה

אדם שמשוחח בטלפון עם אמו וראה על הצג שיש לו שיחה ממתניה מאביו, האם יפסיק לענות לאביו כיון שהוא ואמו חייבים בכבודו, או שאין קפידה לאנשים שירימו מיד ואין בכך משום פחיתות כבוד.

תשובת מורינו הרב שליט"א:

באמת לא הכול יודעים, אבל הרבה פוסקים הדגישו זאת שכאשר יש שיחה ממתניה מאחד ההורים צריך לעבור אליהם משום מצוות כיבוד אב ואם, ואכן על פי הדין גם כאשר הוא בשיחה עם אמו עליו לעבור לאביו, מאחר וגם היא חייבת בכבוד האב, אך נראה שדרך כלל לא נוח לו לאב שיעזוב את אמו ויעבור אליו, ואדרבה יהיה לו צער מזה (כך נראה עכ"פ ברוב אנשים מן השורה),

ולכן הוא יוכל לומר לאביו אחר כך שהיה בשיחה עם אמו.²

ברך בטעות על תפילין של רבינו תם

אדם שהבחין באמצע פסוקי דומרה כי הוא עטור בתפילין של רבינו תם, שהתבלבל והניחם במקום תפילין של רש"י, איך ינהג למעשה האם יברך על תפילין של רש"י שהרי הפסיק בתפילה, או שיצא בברכה בכך שהניח מיד של רבינו תם והיה לברכה על מה לחלו.

תשובת מורינו הרב שליט"א:

יש לו לחלוץ ולהניח של רש"י, כי נקטינן להלכה בתפילין של רש"י עיקר. ולעניין הברכה, אם הבחין מיד ולא התפלל או שח בינתיים, יריד ויניח של רש"י בלי ברכה. אמנם אם התפלל או אם דיבר בינתיים, לכתחילה טוב שיצא בברכה מאחר. אבל אם אין לו אחר, יברך שוב כאשר מניח של רש"י.³

הוא כבודו".

3 ידוע מה שכתב בתשובות דברי חיים בשם הרבי מלובלין, (ח"ב ס"י פ"ב) על מי שברך על תפילין דר"ת: "קבלה מרבינו בעל מחבר ספר דברי אמת (מלובלין) שאין צריך לברך עוד הפעם, אולם אני

כסף שעמד להיבלע במכשיר המקווה

אדם הגיע למקווה וראה שמופיע על הצג של המכשיר לתשלום שאם לא יוסיפו כסף המטבעות יבלעו, ויפן כה וכה ואין איש, הוא הוסיף כסף ונכנס עם אותו הכסף, מה דינו, האם עליו לקיים מצווה השבת אבדה לבעל המעות שהיה השתמש במעות, או שכבר בעל המעות התייאש מהם.

תשובת מורינו הרב שליט"א:

כידוע לכסף אין סימן והרי אלו שלו, אמנם מניין הוי סימן, והיינו שאם המאבד יודע את סכום המעות שמצא זה כן סימן שהוא האובד, וכאן לכאורה אפשר לברר כמה היה. ונראה שאין לו סיבה לחפש אחר האובד כי יותר מסתבר שהניח את הכסף לאחר שלא היה לו את מלוא הסכום והתייאש ממנו. אמנם אם האובד מגיע לשם וגם אומר כמה כסף היה שם וניכר הדבר שהוא שלו, הרי שיש מקום לנהוג לפניו משורת הדין ולהחזיר.⁴

לחשוש לדעות שאין צריך לברך אם אפשר יצא בברכה מאחר.

4 בכל מקום שיש סימנים והמאבד התייאש מצד הדין הרי אלו שלו ולפנים משורת הדין יחזיר, (ח"מ סימן רנ"ט ס"ה).

העובר ניתוח בימי ספירת העומר

ידועה ההלכה שמי ששכח ולא ספר יום אחד ספירת העומר, שמכאן ואילך יספור ללא ברכה, הטעם לכך, מכיוון שחוששים לשיטה שכל החמישים יום הם מצווה אחת, ולכן אם מחסר יום אחד נמצא שלא קיים את המצווה ומשום חשש ברכה לבטלה לא יברך. נשאלה שאלה: מה הדין באדם שיועד מראש שלא יוכל לספור בכל ימי הספירה, וזאת מכיוון שמתעתד לעבור טיפול רפואי ויום שלם יהיה מעורפל וללא הכרה, האם יתחיל לספור בברכה, ורק לאחר שיסיר ימשיך ללא ברכה כדין השוכח, או שמאחר ויודע שלא יספור בכל הימים לא יתחיל לספור בברכה כיוון שיועד שלא ישלים לקיים את המצווה.

תשובה: הכרעת הפוסקים להתחיל לספור ספירת העומר בברכה, וטעמם ונימוקם יבואר לקמן.

שורש הדין בזה הוא על פי שיטת הבה"ג שהביא התוספות במנחות (סו, ד"ה זכר), שלדעתו ספירת העומר היא מצווה אחת, אולם באמת תוספת והרא"ש חלקו עליו וכן דעת רוב הראשונים, שאין המצווה אחת אלא כל יום היא מצווה בפני עצמה ודעתם שיברך גם אם דיגל יום אחד. ובשולחן ערוך (סימן תפט ס"ח) פסק להלכה שאם דיגל יום אחד שימשיך לספור כשיטת רוב הראשונים שעדיין מקיים בכך מצווה, אולם לא יברך לחשוש לשיטת הבה"ג בברכה לבטלה.

ובמשנה ברורה (סק"ג) הביא בשם ספר שולחן שלמה שגשם שמתחילת לספור, לא יברך כיוון שוודאי יטעו ביום אחד. אולם המעיין בשולחן שלמה יראה שטעמו הוא מכיוון שהגשם לא יידעו את ההלכה וימשיכו לספור בברכה, וכן הביא בהליכות שלמה הטעם שלא יברכו, והוסיף גם כן משום שמעיקר הדין פטורות מהמצווה.

ויש לדון, האם מי שדיגל יום אחד מתברר למפרע שכל ברכתיו היו לבטלה, ועיין תוספות בכתובות (עב, ד"ה וספרה) שזא תיטמא ויהי ברכותיה לבטלה, אולם ידועה שיטת הריטב"א (חולין קו) במי שנטל ידיים לסעודה ולבסוף לא אכל שאין הברכה לבטלה, וכן יעויין בשו"ת חת"ס (י"ד סימן שכ) שדן במי שהפריש חלה ואחר כך נשאל על זה, כיוון שבשעה שברך סבר שזה טוב ואין הברכה לבטלה וראה בשדי חמד מערכת יום כיפור (ס"א סק"ג).

כדאיתנא להכא נמצאו ראינו, שעצם שיטת הבה"ג לומר שהכל מצווה אחת היא דעת יחידאה, ולמרות שהשולחן ערוך חשש לה, בכמה מקומות הקילו הפוסקים לברך כמו ברב בית הכנסת שמברך בקול, שהדבר בייזון בשבילו לא לברך [שבט הלוי ח"ג סימן צ"ו ועוד], וכן במקום שנוסף עוד ספק אם ברך שאז הוא בגדר 'ספק ספיקא' כתבו הפוסקים שיברך, ונוסף גם הוא בנידון זה, במי שמברך ולבסוף אינו מקיים שהדבר שנוי במחלוקת אם הברכה לבטלה, לכן יתחיל ויספור בברכה.

מצות שעברו עליהם הפסח

לחזור בהם.

2. אם לבסוף נתן לו מאותו מין אלא שסיכם למכור חיטים יפות ונמצאו לבסוף רעות, רק הלקוח יכול לחזור בו. וכתב בפרישה (ר"ב כ"ד) שגם אם המוכר רוצה להשיב לו הפחת, אינו יכול לכפות את הלקוח לקיים המקח (עיי' עוד במחבר סימן ר"ב ד'. ובביאור הגר"א שם).

3. סוכם שימכור לו דבר בחזקת רמת איכות גבוהה, והתברר להיפך, לדוגמא שסיכם למכור לו בשר איל מסורס שהוא בשר משובח, ונמצא לבסוף שנתן לו בשר אינו מסורס, במקרה זה נחלקו הפוסקים: א) דעת הרמ"א בשם תורת הדשן: שהמקח קיים ומחזיר לו שיעור אונאתו. ב) דעת נתיבות המשפט (סק"ג): הדין בגדר "ספיקא דדינא", ג) דעת ערוך השולחן להורות למעשה שיכול לחזור בו, דהלכה כרבינו. ב"ח והגר"א ונה"מ ושה"כ ובאה"ג.

עתה נחזור למעשה שלפנינו, יש לדון במצות דקות לעומת מצות עבות למה הדבר דומה, האם דומה לדין יפות ונמצאו רעות שיכול לחזור בו לגמרי, או שמא דינו כאיל מסורס שדעת הרמ"א שמחזיר רק את ההפרש, ונראה ברור שהוא דומה לדין איל מסורס, הרי מקור דברי הרמ"א הם מהתורמת הדשן, שלמד זה מדברי הגמרא במסכת ביצה (ח). במי שביקש לקנות 'ביעא דפחיא' - ביצה מתרנגולת חיה, והמוכר הביא לו ביצים של תרנגולת שחווטה, והסיקה הגמרא דהוי מקח טעות. משום שמי שרוצה 'ביעא דפחיא' מעוניין זאת כדי לגדל מהם לאפרוחים, ופירש רש"י, ברם אם רוצה את הביצים לאכילה אפילו שביקש את הביצים המשובחות, אין המקח בטל דהם בני אכילה, אלא שאלו יפים מהם, ויחזיר לו ההפרש. וא"כ גם המצות אף על פי שרצה את המצות הדקות המשובחות לאכילה, מהיות וגם העבות ראויים לאכילה - לשיטת הרמ"א יהיה המקח קיים.

ולכן לדינא עולה בנידון זה הכרעת הנתיבות כי הוא 'ספיקא דדינא', ואם כבר שילם המעות והמוכר מוחזק אינו יכול לדרוש את כל הסכום משום שיטת הרמ"א, רק יקבל את הפער שבין המחירים, ואם עדין לא נתן המעות אינו צריך לשלם ויחזיר המצות.¹

בקשה קטנה צנועה הייתה בקשתו של ראובן שהתבררה לבסוף גם כלא מופרכת כלל; להחזיר למוכר את המצות שנשארו לו מהחג ולקבל תמורתם בחזרה את כספו במלאו. שמעון המוכר שכבר מזמן פנה לעיסוקים אחרים, התפלא שלא לומר השתומם מה קורה לו לפתע ומדוע נזכר לבוא רק כעת; וראובן הסביר בתורו, כי הזמין במיוחד קילו של מצות דקות - 'ציטרין' כמופיע על גבי האריזה ואף שילם עליהם את מחירים היקר כפי שהושט עליהם. למעשה רק בסיום החג הגיע לפתוח את הארגז אז גילה כי אין התכולה תוכה כברה, ובפנים שוכבות מצות עבות למהדרין כפי שיכול להיווכח ולראות את המצות שלפניו, ומשכך הוא דורש את כספו בטענת 'מקח טעות' כי לא הרי אלו המצות שהזמין. שמעון המוכר ניסה להתחמק בטענות כאלו ואחרות ולא הסכים רק לתת לו את ההפרש שבין עלות מצות עבות לדקות, אף גם זאת טען, שאילו היה מגיע לפני פסח אולי היה על מה לדבר, אבל כעת שאין להם ערך אינו מסכים כלל.

תשובה: למעשה, מכיוון שהקונה כבר שילם את הכסף למוכר, לא ניתן לחייב אותו להחזיר את כל הכסף, וזאת על אף שהדין ב'מקח טעות' שהעסקה בטלה, מקרה זה שונה והוא נשנה במחלוקת, והכלל בדיני ממונות שמי שמוחק ידו על העליונה, מכיוון שהדבר ספק יכול לבא בטענת 'קים לי' כשיטה פלוגית - שפירושה, אני מחזיק את ההלכה כשיטה שמוכה אותי, נוסף על כך במקרה שלפנינו שהפוסקים הכריעו שהדבר בספק, אולם וודאי שאת הפער בין המחירים חייב להחזיר, וכל זה כאשר המוכר אמר לו שאלו הם המצות שהיו באריזה זו.

עלינו להיכנס לסוגיא של מקח טעות ולהבין למה ניתן לדמות מעשה זה. כידוע ההלכה היא כי מוכר ולוקח שסיכמו על עסקה מסוימת ולבסוף היה מום במקח, או שהמוכר היה שונה בתכלית מכפי שסוכם, הדין הוא שהמקח בטל מעיקרו והלוקח יכול לחזור בו לעולם, אולם ישנם כמה הבדלים ופרטי דינים שונים בהלכה זו וכפי שיבואר להלן:

מצינו שלשה מקרים בהלכה זו של מקח טעות. (ח"מ סימן רל"ג סעיף א')

1. סיכם למכור מין אחד ונמצא שקיבל מין אחר לחלוטין - אין כאן מכר כלל ושניהם, גם המוכר וגם הלקוח יכולים

1 ועל טענת המוכר מפני מה המתין הלקוח עד אחר הפסח? אינה טענה, משום שכל האריות טגורות ואין ביכולתו לדעת עד אחר הפסח. ודומה למובא בסימן רל"ב (סעי' י"ג-ט"ו). וכן מה שטען כי אם היה לו צורך בזה בפסח היה משתמש, ורק כעת שאין לו צורך בכך, חוזר מסיבת מקח טעות, גם זה אינו, דאפילו אם נאמר שהיה משתמש במצות, זה היה רק בע"כ ומחוסר ברירה, ולבסוף לא השתמש, ולא מצינו לחייב אדם על פעולה שבסוף לא עשה. ובמקום שהמקח בטל הוי לגמרי בטל כמובא לעיל מהפרישה והמחבר.

המשך מכתלי בית ההוראה מעמ"א

לרפואה או לשאר דברים לית ביה משום איסור צער בעלי חיים ולכן מותר למרוט נוצות מאוזנות חיות וליכא למיחש משום צער בעלי חיים ומכל מקום העולם נמנעים דהוי אכזריות, ומקורו בתרומת הדשן (סימן ק"ה) שהתיר למרוט נוצות האוזניים או לחתוך לשון הציפור כדי שתדבר וכן לחתוך אוזן וזנב הכלב כדי ליפותו, כיוון שהוא לתועלת וצורך האדם, אלא שראוי להימנע מכל אלה משום מדת האכזריות, ובשו"ת שבות יעקב (ח"ג סימן ע"א) התיר לערוך ניסויים רפואיים על בעלי חיים על פי דברי רמ"א אלו.

ונידון דברים הללו הם באופן של קום ועשה, ומבואר שהתורה לא אסרה צער בעלי חיים לצורך בני אדם, אלא שראוי להימנע מכך באופנים שיש בהם מידת אכזריות, וראה בספר עזר מקודש להגה"ק מבוטשאטש (שם ובדעת קדושים י"ד סימן כ"ד) שכתב שצורך כל שהוא מתיר איסור צער בעלי חיים אף במה שאין בו טעם נכון, והגדיל לעשות עימנו בתשובת נודע ביהודה (יורה דעה סימן י') שנשאל אם מותר להשתתף במסעות ציד שבהם הורגים חיות לשם הנאה ושעשוע, וכתב דמצד בל תשחית וצער בעלי חיים אין לאסור, כיון שעושה להנאות ולצורך.

וממוצא אלו הדברים למדנו, כי אם שאסרה התורה לצער בעלי חיים, וכוונת התורה ורצון ה' יתברך הוא שנידבק במידותיו ונתהלך בדרכיו כדרך שהוא רחום כך נסגל לעצמנו מידת הרחמניות ונתרחק מן האכזריות, וכמו שמבאר לנו רבות בספר החינוך בשורשי המצווה, (ראה בלשונו הנעימה במצוות רצ"ד תקמ"ה תנ"א תנ"ב תקנ), עם כל זה איסור זה מוגבל מעיקרו, ולא אסרה התורה אלא לצערם חיצוני ואף להקל סבל מעליהם עד מקום שהידו מגעת, אך אינו צריך להתבזות על זה, וכל שכן שאינו צריך להוציא הוצאות כדי לרפואתם (עיי' נדרים מא: בר"ן, תוספות, רשב"א). ויותר דבר שהוא לצורך הגנות ותשמישן של בני אדם התורה התירה.

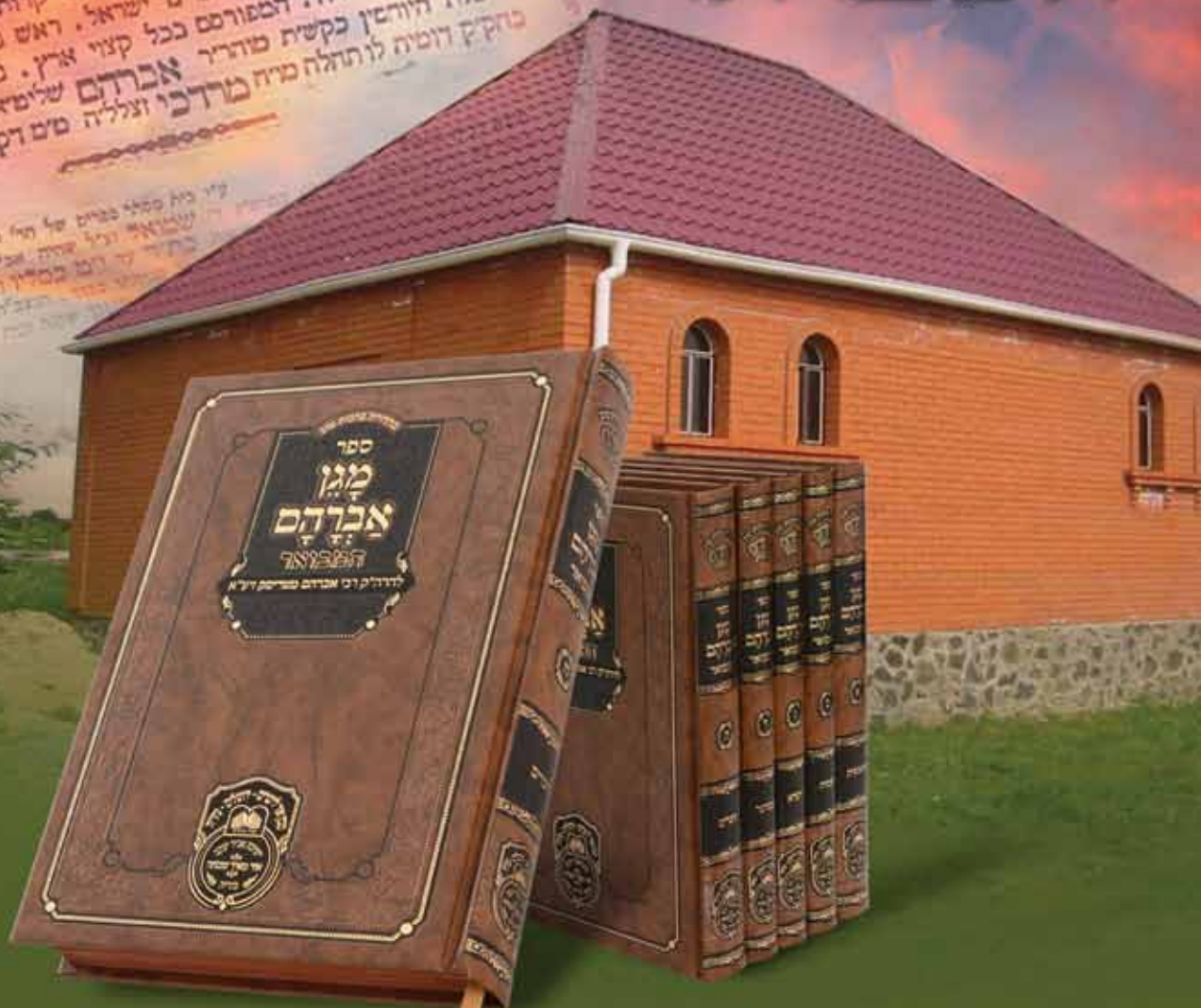
ואשר על כן נראה להלכה במקרה שלפנינו, שלא בלבד שאינו מחויב לקחת את היונה ברכב עד לוטרינר ואינה מטולת עליו לרפואתה שהרי אינו צריך להפסיד ממון וזמן בשביל צער בער בעלי חיים, אלא שיכול הוא גם להוציאה ממרפסת מביתו אל שרות הרבים, במיוחד במקרה דנן שכאמור שממילא היא נידונת למוות איטי ומאידה צד על הדייר לסבול אותה בכל אותה תקופה, והמרחם ירחם.

ספר
מגן אברהם
 זה השני לה עדיקים יבוא בו.
הספר הנתון אמר שפי.
מגן הוא לכל החסידים בו.
אברהם עדינו עומד לפני ה'.
 הן הנה אמרות מהירות. מפו ומפנינים יקרות. יחזקו במספר לחזרה
 לעודת ישרון למשמרה. מרבינו נר ישראל. ראש גולת אריאל. שר התורה
 אספקלריא המאירה. המפורסם בכל קצוי ארץ. נדרד נדר ועומד במרץ
 שלשלה הורשין בקשית מותרת **אברהם** שליטא מים דקק מודוסק
 בחקיק דומיה לו תהלה מיה **מדרכי** זללה מים דקק משערטאבל וייע:

מגן אברהם המבואר

"ועכשיו שהגעתי לגיל הנבחרות לא אוכל לדורס קולי לבוא לפניהם בדברי תורה. לכן אמרתי אולי דבר כזה למען יפרעו מעיינותי החוצה" (הקדמת המגן אברהם מטורסק)

מוטיבנאה

להשיג בחנויות הספרים

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66

אור חדש מאיר עינים ומאיר לבבות בטרקלין החסידות

ליכתה קייט

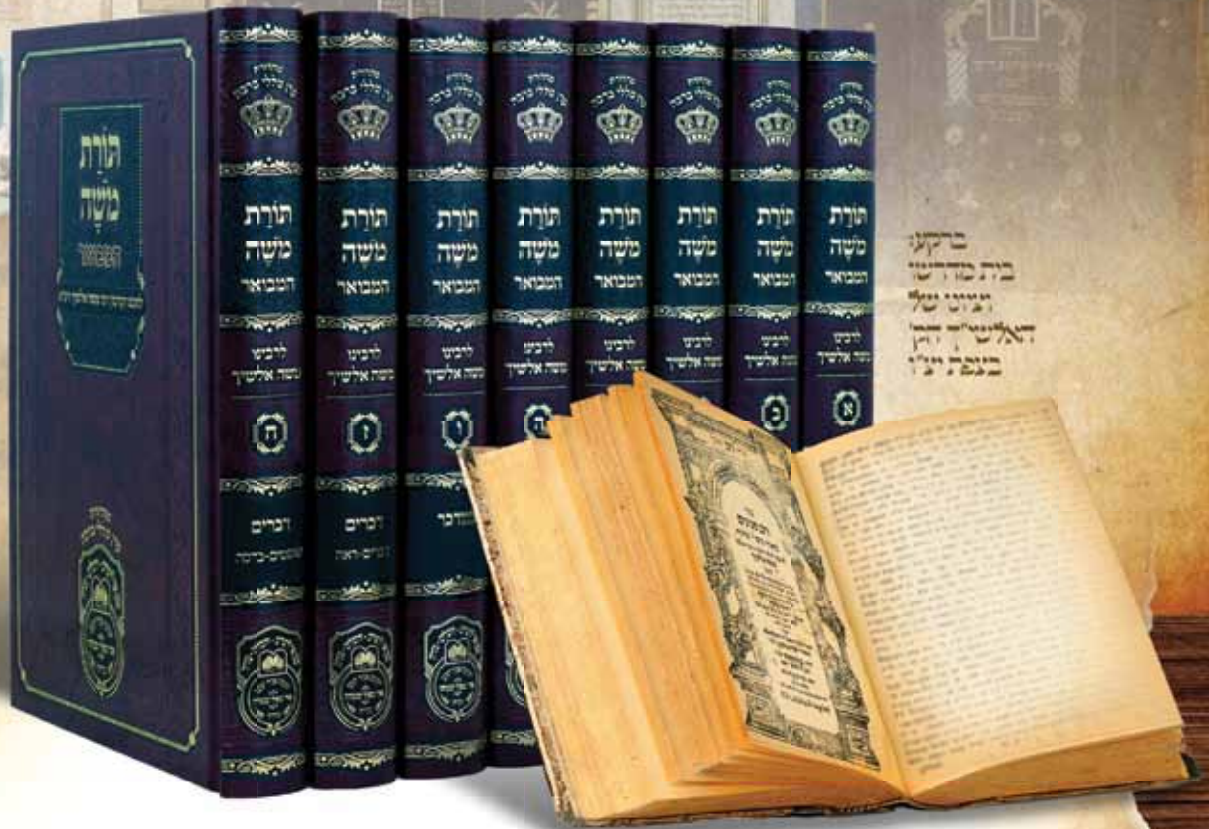
הספר הקדוש 'מאור עינים' המבואר
 להרה"ק רבי מנחם נחום זי"א מטשערנאביל
 בעריכה מפוארת עם ביאור בהיר ומזוקק

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66 להשיג בחנויות הספרים

וכבר הכתיר הרב החיד"א את האלשי"ך הקדוש:

המפרש הגדול באחרונים!

לרגל סיום ההוצאה והשלמת הפרויקט
התקבלה תרומה לחלוקת

סט (8 כרכים) 'תורת משה' על התורה

פירושו של רבינו משה אלשי"ך הק' זיע"א
במהדורה החדשה והמבוארת

לזכות הרב אליעזר יעקב בן מינדל דבורה שליט"א
וכל משפחתו שיחיו

גבאי אוצר הספרים בהיכלי הישיבות, בתי כנסת, בתי מדרשות וכוללים
המעוניינים לקבל את הספרים, ישלחו מכתב בקשה מקורי של המוסד / בית המדרש

לפקס: 073-3852978 או דוא"ל: tm20245784@gmail.com

ולצרף פרטים למשלוח וליצירת קשר
(הכמות מצומצמת, והקודם זוכה)

להשיג בחנויות הספרים

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66

מגילת רות

מרגליה יקריח יאבני השן, פנינים נפלאים וסיפורי צדיקים
דברי הציה ורעיון מאוצרות תורת החסידות
משובצות זהב ומסודרות על מגילת רות
משיעוריו ושיחותיו של
רבי מנחם מנדל פומרניץ שליט"א

ספיר ויהלום

מוטיבחה

לשמיעת השיעורים
קו "מחזברים"
02-803-9999

תמונות כלי הכסף באדיבות הצורפים

להשיג בחנויות הספרים

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66